

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART

UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

10^E JAARGANG

WOENSDAG 27 MEI 1925

No. 491

INHOUD.

	Biz.
HET BELGISCHE TRACTAAT VAN 3 APRIL 1925 II (Slot) door Prof. Jhr. Mr. W. J. M. van Eysinga.....	442
Steenkoolmijnontginning particulier of van staatswege? door Dr. Ir. Th. van der Waerden	445
De Nationaliteit onzer schepen door Mr. H. M. A. Schadee	447
Qui bene distinguit bene docet II (Slot) door Dr. C. Gerretson met Naschrift door Prof. Dr. E. Moresco.....	449
De Rijksmiddelen	451
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
De begrooting voor 1925 II door Dr. T. E. Gregory.	452
De financieele toestand en Minister Caillaux door Prof. Bertrand Nogaro	453
AANTEKENINGEN:	
De financiën van de Deutsche Reichsbahngesellschaft	455
De Britsche Steenkolenmijnbouw in het eerste kwartaal 1925	456
BOEKAANKONDIGING:	
Gedenkboek der Staatsspoor en Tramwegen in Nederlandsch-Indië, bespr. door Ir. R. A. Verwey....	456
MAANDLIJFERS:	
Giro-kantoor der Gemeente Amsterdam	456
Overzicht der Rijksmiddelen	457
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	
Geldkoersen. Bankstaten. Goederenhandel.	457—464
Wisselkoersen. Effectenbeurzen. Verkeerswezen.	

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

Wd. Algemeen Secretaris: Mr. Q. J. Terpstra.

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN

COMMISSIE VAN ADVIES

J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; Prof. Dr. E. Moresco; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen Baron Rengers; Mr. Q. J. Terpstra; Prof. Mr. F. de Vries.

Gedelegeerde leden: Prof. Mr. D. van Blom;

Prof. Mr. H. R. Ribbuis.

Redacteur-Secretaris: D. J. Wansink.

Secretariaat: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.

Telefoon Nr. 3000. Postrekening 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 25,— per jaar. Losse nummers 50 cents. Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage.

26 MEI 1925.

Hoewel de maand reeds weder een heel eind gevorderd is en men dus op de gewone flinke ontspanning van de geldmarkt zou mogen rekenen, is er de afgelopen berichtswEEK nog maar weinig verandering gekomen in den toestand. In tegenstelling met de voorafgaande week was er weliswaar iets meer aanbod van geld voor particulier disconto, maar daarentegen was het geldaanbod op prolongatie minder groot. Waar dus particulier disconto $\frac{1}{8}$ à $\frac{3}{16}$ pCt. kon dalen, steeg de prolongatierente $\frac{1}{2}$ percent. Geopend op $2\frac{1}{2}$ pCt., werd Vrijdag 3 pCt. genoteerd. Alleen Zaterdag was er meer aanbod en liep de rente weder tot $2\frac{1}{2}$ pCt. terug. Ook het aanbod van callgeld bleef nog gering.

Slechts een enkele bank was met meer geld aan de markt. * *

De weekstaat van De Nederlandsche Bank geeft weinig veranderingen van beteekenis te zien. De post binnenlandsche wissels vertoont een daling van f 1,4 miljoen. De beleeningen blijken met f 900.000 te zijn toegenomen. Evenals verleden week is ook thans geen schatkistpapier rechtstreeks bij de Bank ondergebracht. Het renteloos voorschot aan het Rijk werd in de afgelopen week geheel afgelost; de Staat heeft thans zelfs een tegoed bij de Bank van f 13,8 miljoen.

De zilvervoorraad vermeerderde met f 200.000, terwijl de diverse rekeningen op het actief met f 6,9 miljoen terugliepen.

De biljettencirculatie daalde van f 892,6 miljoen tot f 875,3 miljoen. De rekeningcourant-saldi van anderen namen met f 300.000 toe. Het beschikbaar metaalsaldo noteert f 1 miljoen hooger dan verleden week. Het dekkingspercentage bedraagt ruim 54.

* *

De wisselmarkt begint hoe langer hoe meer een vóóroorlogsch aanzien te krijgen. Londen was vast gestemd. In de laatste jaren zou dit een stijging van meerdere centen per dag veroorzaakt hebben. Nu bepaalde de stijging zich tot $\frac{1}{8}$ à $\frac{1}{4}$ cent, bij uitzondering $\frac{1}{2}$ à $\frac{3}{4}$ cent per dag. Ook de overige goudwissels schommelden niet meer dan $\frac{1}{4}$ à $\frac{1}{2}$ per mille per dag; dollars zelfs in het geheel niet, maar noteerden de geheele week 2,48% of daaromtrent.

Van de overige wissels waren Fransche franken weder zeer flauw. Geopend op 12,95 werd aan het einde der week 12,70 verhandeld. Vast waren: Buenos Aires op groote graanaankopen 98%, 101%, 100 $\frac{3}{4}$; Madrid 36 tot 36,20; Kopenhagen 46,82 $\frac{1}{2}$ na 46,60 en Christiania 41,92 $\frac{1}{2}$ na 41,65.

LONDEN, 25 MEI 1925.

Geld bleef gevraagd gedurende verleden week, doch de markt kon het buiten de hulp van de Bank van Engeland stellen en haar schuld aan het centrale instituut zelfs zonder veel moeilijkheid afbetalen.

Disconto was onder den invloed van verderen goudinvoer en aankopen van wissels voor buitenlandsche rekening zwak en liep daarom verleden week op $4\frac{1}{2}$ — $\frac{9}{16}$ terug.

Heden is geld sterk gezocht tot prijzen van $4\frac{3}{4}$ — $5\frac{1}{2}$ pCt. Met het einde van de maand in 't vooruitzicht zal de markt deze week wel bij de Bank van Engeland moeten aankloppen. Disconto onveranderd $4\frac{1}{2}$ — $\frac{9}{16}$ voor 3-maands prima bankaccepten.

Wisselkoersen bewogen zich ten gunste van het pond. New York en Amsterdam heden: 4,86 $\frac{3}{10}$ — $\frac{1}{4}$, 12,09 $\frac{1}{4}$ —%.

HET BELGISCHE TRACTAAT VAN 3 APRIL 1925. ¹⁾

II (Slot).

Afgezien van het schrappen van de artikelen VII en XIV van het verdrag van 1839, is het nieuwe Belgische verdrag bijna geheel van waterstaatkundigen aard, bevat het gelijk gezegd in hoofdzaak de „formules communes”, die Nederland en België te zamen zouden opstellen over de waterwegen, waardoor het ook begrijpelijk wordt, dat het verdrag van 3 April 1925 telkens getypeerd wordt als te zijn van *economischen* aard.

Bij de beoordeeling van het Belgisch-Nederlandsche waterwegenregime is niet uit het oog te verliezen, dat ons land, vanaf het Zwin tot bij Eysden toe, ongemakkelijk ligt voor België, en dat met name de verbindingen van België met de zee en het Duitsche achterland goeddeels over Nederlandsch gebied gaan. Vanaf de eerste onderhandelingen te Londen over de scheiding-loopt dan ook als een roode draad door onze wederzijdsche betrekkingen het streven om de minder aangename gevolgen, die hieruit voor België kunnen voortvloeien, weg te nemen, door aan België allerlei overwegen over Nederlandsch gebied te waarborgen en het regime dier overwegen zoo goed mogelijk te doen zijn: den Scheldeweg van Antwerpen naar zee, het Gent met de Schelde en zoo met de zee verbindende kanaal van Terneuzen, den België met Duitschland verbindenden weg door Limburg, alsmede dien langs de Schelde en Rijn verbindende tusschenwateren. Al deze overwegen over Nederlandsch gebied vindt men reeds behandeld in het vredestractaat van 1839, welks regime sedert dien op de hoogte van zijnen tijd is gehouden in een groot aantal Nederlandsch-Belgische tractaten; het verdrag van 3 April 1925 is nu te beschouwen als een nieuwe schrede op dien weg, stellig niet de laatste, maar wel een, die in hooge mate rekening houdt met de eischen en mogelijkheden van het moderne reuzenverkeer. En naast deze overwegen ten bate van België verzekert het tractaat de voor onze zeehavens zoo waardevolle laterale Maasverbinding met het Luiksche industriegebied; ten slotte regelt het verdrag nog eenige oude bekende: de Belgische afwatering door Zeeuwsch-Vlaanderen en Noord-Brabant, de Maasaf tappingen, den vrijen doorvoer, alsmede een paar kleinere onderwerpen.

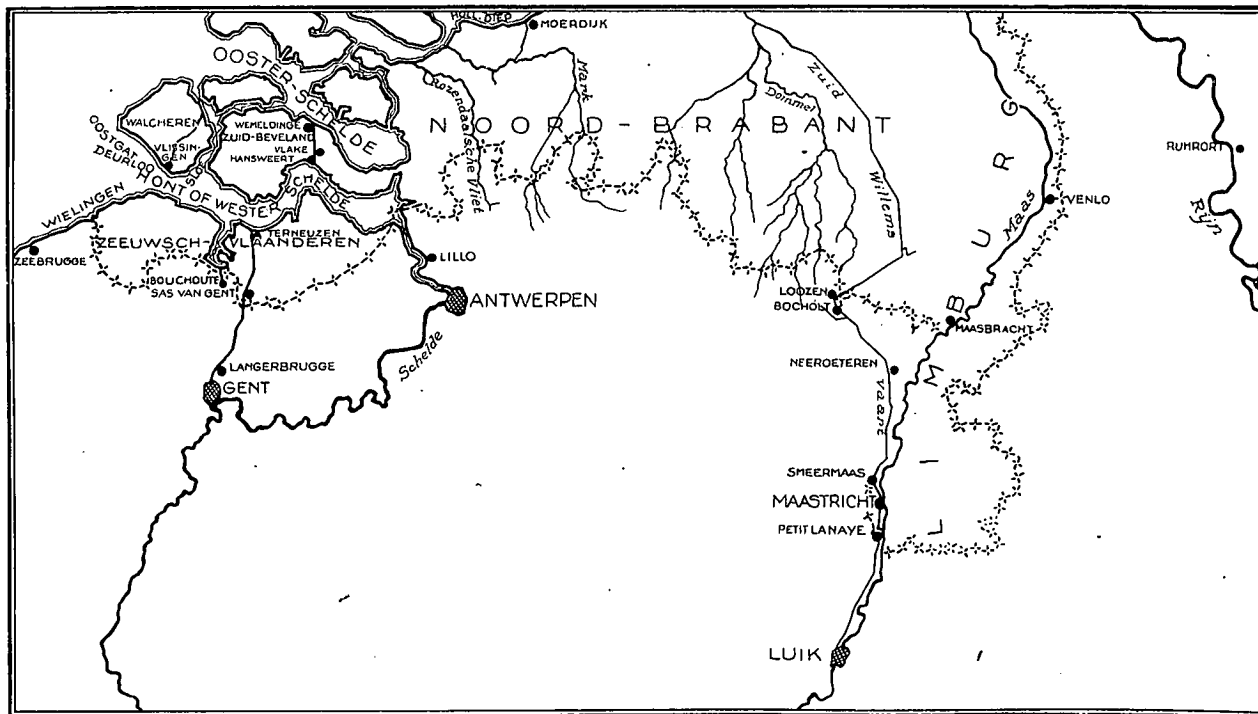
Van alle Belgisch-Nederlandsche waterwegen is zeker de Schelde de belangrijkste: hij vormt den goeddeels Nederlandschen toegangsweg tot de groote Belgische zeehavens Antwerpen en Gent. Het Schelderegime staat dan ook sedert 1839 in het middelpunt der Belgisch-Nederlandsche belangstelling; ook het verdrag van 3 April bewijst dat wederom. Tot voor betrekkelijk korte jaren konden daarbij de diepte en de algemeene geschiktheid van de vaargeul op den achtergrond blijven, immers de natuurlijke gesteldheid van de rivier was van dien aard, dat zij aan de eischen van de scheepvaart ruimschoots voldeed; maar de steeds grooter wordende diepgang der zeeschepen heeft in de laatste jaren ook den toestand der vaargeul als zoodanig tot een onderwerp gemaakt, dat voorziening eischt. Hierin ligt de groote beteekenis van het lange artikel IV van het verdrag, dat, bijna de helft van het tractaat beslaande, het Schelde-artikel IX van het vredestractaat van 1839 vervangt. Op zeer duidelijke wijze omschrijft par. 2 van het nieuwe art. IV den eisch, waaraan vroeger de natuurlijke gesteldheid der Schelde vanzelf beantwoordde, maar die thans een bijzondere tractaatsbepaling noodig maakt: „De Hooge Contracteerende Partijen beschouwen het als een hoofdbeginsel, dat de Wester-Schelde met haar toegangen vanuit volle zee, alsmede de Schelde beneden de haveninrichtingen van Antwerpen, wat de

¹⁾ [Op de volgende bladz. treft men een kaartje aan, waarop alle in het verdrag genoemde namen van plaatsen en waterwegen voorkomen. — Red.]

bevaarbaarheid betreft, te allen tijde moeten beantwoorden aan de eischen, welke zoowel door den voortgang van den scheepsbouw als door de toenemende behoeften van de scheepvaart worden gesteld.” Wij begrijpen volkomen de groote waarde, die België aan deze bepaling hecht, achten haar redelijk, gelijk wij het ook redelijk vinden, dat het verdrag waarborgen schept, waardoor de Schelde ook in de toekomst te allen tijde beantwoorden zal aan de stijgende voorwaarden, waarop een wereldhaven als Antwerpen recht heeft. Daartoe heeft men voortgebouwd op de sedert 1839 reeds bestaande gemeenschappelijkheid in het Scheldebeheer, dat in den vorm van de geregeld bijeenkomende Scheldecommissarissen tot de talrijke administratieve en regelende maatregelen heeft geleid, die het Schelderegime deden meegaan met de eischen des tijds op het gebied van verlichting, betoning en bebakening enz. Daarnaast wordt nu, gelijk gezegd, gevoegd de zorg voor de vaargeul zelf; ten slotte ook het maken van politiereglementen. Dit geheel van overheidszorg wordt gebracht bij een nieuwe *Commissie van beheer*, bestaande uit evenveel Belgische als Nederlandsche leden, wier „bijzondere beschikkingen of algemeene verordeningen” aan de goedkeuring zullen zijn onderworpen (par. 5) van de twee regeeringen — die ook zullen beslissen als de Commissie het niet eens kan worden —, behoudens spoedeisende maatregelen, die uitvoerbaar zullen zijn zonder zoodanige goedkeuring (par. 6). Maar wat, als ook de twee regeeringen het niet eens kunnen worden, of hetzelfde in spoedeisende gevallen geldt van de Commissie van beheer? Deze hypothese moge, beschouwd onder het licht der langjarige ondervinding met de Scheldecommissarissen sedert 1839 opgedaan, niet waarschijnlijk zijn, ondenkbaar is ze niet; en als ze zich mocht voordoen, zoude zij het gemeenschappelijk Scheldebeheer op een bepaald punt — men denke hierbij vooral aan vaargeulverbetering — kunnen lam leggen en zoude het groote beginsel van par. 2 onverwezenlijk kunnen blijven. Dit heeft men willen voorkomen en wel op radicale wijze: als de wilsovereenstemming tusschen de Nederlandsche en de Belgische leden der Commissie van beheer of tusschen de twee regeeringen binnen zekeren termijn uitblijft, zal er altijd beroep mogelijk zijn op *arbitrage*; in niet-spoedeisende gevallen op eene ad hoc te benoemen scheidsrechterlijke commissie van vijf leden, in spoedeisende gevallen op een permanent Scheidsgerecht van drie vaste en drie plaatsvervangende leden (par. 5 en 6). Deze arbitrageregeling is het sluitstuk van het nieuwe Schelderegime; het gemeenschappelijk Scheldebeheer zal nooit met lamheid kunnen geslagen worden; dreigt dit gevaar, dan zijn de arbiters de stok achter de deur; in laatsten aanleg zal de „bijzondere beschikking of de algemeene verordening” altijd langs arbitralen weg gegeven kunnen worden; de arbiters zullen hier dus geen rechterlijke functie uit te oefenen hebben, maar een administratieve dan wel een legislatieve. Deze oplossing is juridisch even interessant als zij doelmatig schijnt: de enkele aanwezigheid van eenen arbiter is de beste waarborg om tot overeenstemming te geraken zonder een beroep op hem te behoeven te doen, en voor de goede samenwerking in de commissie achten wij deze oplossing veel beter dan zoo de commissie b.v. eenen niet-oeverstaten-voorzitter met beslissende stem had gekregen.

De zoo belangrijke plaats, die het tractaat bij het Schelderegime aan de arbitrage inruimt, maakt het te opmerkelijker, dat voor het overige de arbitrage, rechtspraak en verzoening in het verdrag niet genoemd zijn; een goedsluitende voorziening der vreedzame oplossing van geschillen zoude in het „in een geest van verstandhouding” ten slotte tot stand gekomen verdrag zeer op haar plaats geweest zijn.

Terecht zegt de Memorie van Toelichting bij het wetsontwerp tot goedkeuring van het tractaat, dat dit „de kern van gemeenschappelijkheid ten aanzien van

het Scheldebeheer, die reeds in het verdrag van 1839 was neergelegd, uitbreidt", en ook terecht voegt zij daaraan toe, dat dit evenmin als onder het oude regime een condominium van de twee landen op de Schelde beteekent; de pogingen, die in vroegere jaren van Belgische zijde wel gedaan zijn om zoodanig condominium te construeeren, zouden dan ook thans even weinig kans op succes hebben: het aan het gemeenschappelijk beheer onderworpen Scheldevak vanaf de Antwerpsche haveninrichtingen (Lillo) tot aan de Nederlandsche grens is en blijft Belgisch gebied, het benedenstrooms gelegen Scheldevak Nederlandsch gebied.

Terwijl het verdrag de uitvoering van de besluiten der Commissie van beheer bijna geheel overlaat aan de wederzijdsche administratiën, ieder voor zooveel haar gedeelte van den waterweg betreft (par. 7), zal Nederland voortaan alle, zoo scherp mogelijk omliggende, onderhouds- en bedieningsmaatregelen op zijn gebied moeten bekostigen (par. 8 lid 1), welke kosten vroeger goeddeels door België werden betaald; de evenals het tractaat door de twee ministers onderteekende Toelichtende Memorie — over welke rechtskracht onze parlementaire stukken niets zeggen, — merkt ten aanzien hiervan op, dat Nederland aan zijn verplichtingen uit dien hoofde voldoen zal, als het de kosten draagt van baggerwerk in het Nederlandsche gedeelte, noodig om het aan vaartuigen, welke bij den op de kaart — deze kaart treft men bij de parlementaire stukken niet aan — aangegeven toestand de geheele vaargeul op en af kunnen varen, mogelijk te maken zulks onder gelijkwaardige voorwaarden van veiligheid en gemak te blijven doen. De kosten van maatregelen, die meer zijn dan onderhouds- of bedieningsmaatregelen, met name dus van verbeterwerken, zullen in elk bijzonder geval het onderwerp uitmaken van een regeling tusschen de twee landen (par. 8 lid 3); hier is dus alle gelegenheid om het grootere Belgische belang in cijfers tot uitdrukking te brengen, terwijl bij meeningsverschil natuurlijk het werk niet onuitgevoerd mag blijven, en voorloopig de kosten zullen zijn te betalen door het land, dat belang bij het verbeterwerk heeft, terwijl de vraag der kostenverdeling zelf niet aan verplichte arbitrage is onderworpen.

Tegenover de grootere kosten, die de Scheldegeul als zoodanig voor Nederland zal medebrengen, staat een vermindering van kosten voor het loodswezen: de abderitische loodsconcurrentie voor de Schelde-

vaart wordt in par. 9 vervangen door een rationeële verdeling van het loodsens tusschen de twee administratiën.

Ligt dus het belang der Schelderegeling van het nieuwe tractaat vóór alles op het gebied van het gemeenschappelijke Scheldebeheer, het regime der *vrije vaart*, waaraan men bij eene internationale rivier altijd het eerst denkt, heeft bij dat verdrag weinig wijziging ondergaan; en dat spreekt ook eigenlijk vanzelf: de handelsvaart op de Schelde is thans reeds vrij in zeer hooge mate. In 1839 is de Schelde de eerste rivier, op welke alle handelsvlaggen, zoowel die der oeverstaten als die der niet-oeverlanden, het recht op vrije vaart deelachtig werden. Zelfs was men zoover gegaan de vaart op Antwerpen vrijwel geheel te onttrekken aan het Nederlandsche douane- en sanitaire toezicht; in dit opzicht heeft men nu nog een schrede verder gedaan door de doorvarende schepen te onttrekken aan *elk* oponthoud door de wederzijdsche overheden, met name aan gerechtelijke inbeslagname (par. 1 l. 2). Deze bepaling komt ons voor, vooral uit politieel oogpunt te ver te gaan en in hare absoluteitheid ook niet noodig te zijn voor de Scheldevaart. De algeheele onttrekking aan de territoriale overheid bepaalt zich gelijk gezegd tot de doorvarende scheepvaart; de, ook vrije, vaart op de eigen Scheldehavens wordt niet onttrokken aan de territoriale overheden (par. 1 l. 3), gelijk de Scheldevaart, die op Nederlandsch resp. Belgisch gebied blijft, ook niet valt onder de bevoegdheid van de Commissie van beheer (par. 3 l. 2). Er blijft ook hier plaats voor aanvullende regeling, zooals die thans reeds te vinden is in het Scheldescheepvaartreglement van 1843.

De oorlogsschepen (par. 1) en daarmee gelijkgestelde vaartuigen (zie Toelichtende Memorie) blijven uitgesloten van de vrije vaart; ten deze wordt het Schelderegime dus niet gewijzigd, al mag als gevolg van het schrappen van art. XIV van het tractaat van 1839 Antwerpen voortaan oorlogshaven zijn.

Het bestaande Schelderegime spreekt niet met zoveel woorden over oorlogstijd; de invoeging van het woord „perpétuellement” in par. 1 l. 1 beoogt nu uitdrukkelijk vast te leggen, dat de vrije handelsvaart ook in oorlogstijd zal moeten gelden, maar, voegt de Toelichtende Memorie hieraan toe, „voor zoover zulks vereenigbaar zal zijn met de rechten en plichten der oorlogvoerenden en onzijdigen.” Deze laatste rechten en plichten zullen dus den voorrang hebben. Bij het uitbreken van den grooten oorlog heeft Nederland

zich reeds op het standpunt geplaatst, dat de vaart op Antwerpen had door te gaan, maar onder, volkomen rechtmatig aangebrachte, oorlogsbetoning, waardoor alleen overdag en met Nederlandsche loodsen zoude kunnen worden gevaren (vgl. Belgisch Grijpsboek 1914). Wij kunnen niet inzien, dat door het nieuwe verdrag de vrijheid van handelen der Nederlandsche regeering op dit punt verminderd zou zijn, zooals van gezaghebbende Belgische zijde (prof. de Visscher op blz. 57, vlgg. van zijn *Le droit international des communications*), beweerd is.

Voor het kanaal van Terneuzen, dat Gent met de Schelde verbindt, is in de par. 13—20 een regime voorzien, dat zich goeddeels maar niet geheel — wij zullen op de verschilpunten hier niet ingaan — aansluit bij het Schelderegime.

Het Schelderegime is zich dus ook weer in het tractaat van 3 April 1925 blijven aanpassen aan de bijzondere eischen van het in hoofdzaak Antwerpsch zeeverkeer; het blijft zich dus evenals vroeger op menig punt onderscheiden van bijv. het Rijnregime met zijne grootendeels binnenvaart. Wat ook de aandacht verdient, is, dat het verdrag de weinig gelukkige waterwegenconventie van Barcelona links laat liggen.

Over de andere waterwegen is het tractaat van 3 April 1925 korter dan over de Schelde en het kanaal van Terneuzen.

Daar zijn vooreerst de kanalen van Zuid-Beveland en van Walcheren, die een deel der Schelde en Rijn verbindende tusschenwateren vormen. Het verdrag handhaaft hier den tegenwoordigen kanaaltoestand en vrijdom van rechten, en voorziet nader overleg over eventueele vergrooting en kostenverdeeling daarvan (art. IV par. 12 en art. VI par. 7). Dan is er het kanaal Antwerpen-Moerdijk (art. VI par. 1), dat den Schelde en Rijn verbindenden weg zoude kunnen verkorten en „waartegen de Regeering gemeend heeft geen bezwaar te moeten maken” (vgl. de M. v. T.); voorts het Schelde-Maas-Rijnkanaal, dat bij Venlo ons land zoude kruisen, waartoe onze regeering reeds in 1912 medewerking toezegde en waarover art. 361 van het vredesverdrag van Versailles reeds gebiedend spreekt zonder dat ons land daarin werd gekend, welk punt recht gezet werd in het Protokol van 21 Januari 1921 betreffende onze toetreding tot een aantal Rijn-artikelen van Versailles (1923 S. 456); ten slotte het goeddeels Nederlandsche belangen dienende laterale Maaskanaal, dat de gekanaliseerde Nederlandsche Maas bij Maasbracht, bijna geheel over Belgisch gebied, zal kunnen verbinden met het Luiksche industriegebied.

Bij al deze waterwegen evenals bij de andere onderwerpen, die het tractaat regelt, zooals b.v. de Vlaamsche (art. II) en de Brabantsche afwateringen (art. VII par. 5) enz., zullen de twee landen in samenwerking hebben voort te arbeiden op het programma van het nieuwe tractaat, en is met name de arbitrale procedure, die bij het regime voor Schelde en kanaal van Terneuzen altijd oplossing verzekert in geval overeenstemming niet mocht worden bereikt, niet voorzien. Dit verschil souligneert, als dit nog noodig mocht zijn, de zeer belangrijke plaats, die de Schelde en het kanaal van Terneuzen in het verdrag innemen.

Beide landen, vooral Nederland, zullen dus over hun gebied nieuwe of belangrijk te vernieuwen groot-scheepvaartkanalen hebben te maken, en dit goeddeels ten dienste van den buurstaat. Zal nu deze laatste geheel vrij moeten zijn in het bepalen van het tijdstip, waarop een kanaal zal moeten aangelegd worden? Zal dus Nederland gedurende b.v. een halve eeuw in het onzekere moeten kunnen verkeerden over de vraag, of het Moerdijkkanaal al of niet door Westelijk Noord-Brabant zal zijn te graven? Het is duidelijk, dat een bevestigende beantwoording dier vraag eenen zeer langdurigen en ongewenschten druk zoude

uitoefenen op de vrije ontplooiing der Nederlandsche binnenwaterpolitiek. Het verdient dan ook toejuiching, dat blijkens art. VIII van het nieuwe tractaat de verleende toestemming voor den aanleg van het Moerdijk-, het Venlo- en het Luiksche kanaal, behoudens een nadere overeenkomst, slechts kan worden ingeroepen binnen een termijn van twintig jaren te rekenen van het inwerkingtreden van het verdrag. Zullen al de nieuwe kanalen werkelijk worden gegraven? De toekomst slechts kan dit leeren. Zeker is het, dat ook na andere groote oorlogen de wereld heeft geleden aan kanalomanië, die meer kanalen ontwierp dan uitvoerde.

Er is een punt ten opzichte waarvan, zien wij wel, het tractaat ten nadeele van Nederland geen behoorlijke wederkeerigheid betracht. Vanaf 1839 bestaat aan Belgische zijde het begrijpelijk streven te verhinderen, dat de vaart op de Nederlandsche zeehavens, die zoowel vanuit zee als vanaf den Duitschen Rijn over Nederlandsch gebied te bereiken zijn, grotere gemakken zal genieten dan de op Nederlandsch gebied liggende overwegen naar de Belgische havens zullen opleveren; verschillende tractaatsbepalingen waarborgen hier dan ook, dat ten deze de Belgische havens niet zullen achterstaan bij de Nederlandsche. Ook het nieuwe tractaat doet dit wederom, als het in art. IV par. 9 bepaalt, dat behoudens overeenkomst tusschen de beide regeeringen, de Scheldeloodsgelden niet hooger zullen mogen zijn dan de Rotterdamse, of als het in art. VI par. 7 voor de grootendeels ten bate van België strekkende kanalen van Walcheren, Zuid-Beveland, Moerdijk en Venlo alle gemakken en voordeelen opeischt, die op den Rijn of zijn verbindingen met de Nederlandsche zeehavens door de scheepvaart worden genoten. We hebben tegen deze bepalingen op zichzelf niets, maar missen hier wel de reciprociteit. Niets in het verdrag verhindert toch België om aan de vaart op zijn havens voordeelen te verzekeren, die de vaart op de Nederlandsche havens niet zoude genieten. Een kanaal van Antwerpen naar Luik behoort tot de mogelijkheden, waarmede moet worden gerekend; België zal nu onder het nieuwe tractaat vrij zijn aan de vaart op dat kanaal voordeelen te verschaffen, b.v. kosteloze of zeer goedkope sleepkracht, die het op een Luik met de Nederlandsche havens verbindend lateraal Maaskanaal niet zoude verleen, gelijk reeds thans van Belgischen kant op de Schelde en Rijn verbindende tusschenwateren groote faciliteiten op sleepgebied worden verleend, die de scheepvaart op de Nederlandsche havens derft. Het is o.i. een voor Nederland nadeelige leemte in het verdrag, dat dit Nederland wél verbiedt de Nederlandsche zeehavens te bevoordeelen boven de Belgische, maar België vrijlaat, het omgekeerde te doen.

* * *

De onderhandelingen, die ten slotte „in een geest van verstandhouding” hebben geleid tot het verdrag van 3 April 1925 zijn niet gemakkelijk geweest, vooral niet in haar begin, toen de overwinningsoes België, gesteund door Frankrijk, over Nederlands rechten deed heenloopen. Maar toen de heer Hymans verleden maand het tractaat in Den Haag kwam teekenen, was de bezinning gelukkig teruggekeerd. Een woord van hulde past hier aan den man, wiens naam van Nederlandschen kant terecht *alleen* onder het verdrag en de Memorie van Toelichting aan de Staten-Generaal staat, minister Van Karnebeek, die de onderhandelingen van het begin tot het einde gedragen heeft in den vollen zin des woords, al heeft hij natuurlijk ook medewerkers gehad, onder welke wij hier slechts noemen den te vroeg gestorven, zoo zeer verdienstelijken, staatsraad Prof. Struycken.

Het verdrag opent aan Nederland en België een wijd veld voor nieuwe samenwerking, al dadelijk bij de herziening der bestaande verdragen, die op het gebied van het nieuwe tractaat liggen (art. X). Aan

beide zijden zullen daarbij noodig zijn mannen van groote zaakkennis en begrip voor de juiste afmetingen van de wederzijdsche behoeften, mannen ook van breed blik, die begrijpen, dat zij hunne medewerkers van de overzijde niet moeten brengen tot een gerechtvaardigd „neen”. Slechts op die wijze is de „geest van verstandhouding”, die het verdrag eindelijk in veilige haven bracht, ook te waarborgen bij zijne tenuitvoerlegging. W. J. M. VAN EYSINGA.

STEENKOOLMIJNONTGINNING PARTICULIER OF VAN STAATSWEGE?

Het Wetsontwerp „Plan voor Mijnontginning”, door Minister Van Swaay op 13 Febr. jl. bij de Tweede Kamer ingediend (Stuk No. 307), heeft door zijn Mem. van Toelichting de wijze van mijnontginning voor de toekomst aan de orde gesteld.

Niet omdat het wetsontwerp eenig plan voor mijnontginning bevatte. Het wil slechts voorschrijven, dat niet meer krachtens de Mijnwet van 1810 door de Kroon, gehoord de Raad van State, concessies zullen worden verleend in een bepaald aangeduid deel van Nederland, maar dat voor dit gebied slechts concessies bij de Wet zullen mogelijk zijn. De verkeerde titel van het wetsontwerp is dan ook tijdens de schriftelijke behandeling reeds vervangen door den juisteren: „Bijzondere regeling voor het verlenen van Mijnconcessiën”.

De bepaalde terreinen zijn die waarvoor de vinderechten bij de Wet van 24 Juni 1924 zijn vastgelegd. Daardoor heeft de Staat de vinderechten voor al die terreinen, waarvoor de Rijksopsporingsdienst de aanwezigheid van delfstoffen in ontginbare hoeveelheid heeft aangetoond; practisch kan men wel zeggen, dat het aanhangige wetsontwerp handelt over alle toekomstige mijnconcessies.

Het wetsontwerp bepaalt dus niets anders, dan dat niet zonder medewerking van den wetgever een mijnconcessie zal worden uitgegeven. Uitgegeven aan den Staat, of uitgegeven aan particulieren. Ook de mededeeling der Regeering, dat het niet in haar bedoeling ligt aan particulieren concessie te geven, zou waarschijnlijk het vraagstuk der exploitatiwijze niet aan de orde hebben gebracht. Maar zij voegt eraan toe, dat het in haar bedoeling ligt eventuele concessies te verlenen aan den Staat en daarna een exploitatieovereenkomst met derden te sluiten (zooals bij de Buurser zoutontginning), dan wel tot Staatsexploitatie over te gaan. Deze laatste mogelijkheid wordt echter naar een zeer verre, zoo niet onwaarschijnlijke toekomst verschoven. Hoewel het wetsontwerp dus in geen enkel opzicht de Staten-Generaal bindt en zoowel particuliere exploitatie, gemengd bedrijf of Staatsexploitatie in een of anderen vorm de volle vrijheid laat, opent de ter kennisbrenging van de voornemens der Regeering de discussie over de exploitatiwijze.

Het gaat ten eerste om vier velden in het Peelgebied, waarvan de Staat het grootste en beste aan een particuliere onderneming in exploitatie wil geven (waarbij de Staat met 10 pCt. aandeelen voor zijn vinderechten zou worden betaald).

Het gaat ten tweede om het mijnveld Winterswijk, dat op dezelfde wijze geëxploiteerd zou worden. Ten derde om het mijnveld Buurse, dat aan de N.V. Kon. Ned. Zoutindustrie in exploitatie zou worden gegeven, en ten vierde om het kleine mijnveld Bocholtz, dat aan de Sofia of aan de Staatsmijnen zou komen.

De hoofdvraag, die zich bij deze plannen voordoet is, dunkt mij, deze: waarom wordt door de Regeering afgeweken van den koers, die sedert het begin dezer eeuw in gemeen overleg en na rijp beraad door Regeering en Staten-Generaal is gekozen en konsekvent gevolgd?

Om de motieven der Regeering op hun waarde te kunnen schatten, lijkt ons een historische terugblik noodzakelijk, een terugblik naar den tijd toen, nu 25

jaren geleden, de Staat in de uiterst trage ontwikkeling van den Ned. mijnbouw onder vigueur van een loom particulier initiatief, kwam ingrijpen door exploitatie van staatswege.

De Regeering zag nieuwe perspectieven voor een nationale industrie, door het krachtig aanpakken van een uitgebreiden kolenmijnbouw en het daarmee opwekken van samenhangende industrieën. Maar ook zag men de beteekenis van de steenkool als bron van arbeidsvermogen, van primairen invloed op voeding, kleding, verlichting, verwarming, verplaatsing: steenkool werd erkend als de grondslag van de moderne maatschappij. Die energiebron mocht niet worden overgelaten aan de exploitatie van particulieren: „Het voordeel toch van op vaderlandschen bodem een waardevolle bron van arbeidsvermogen te bezitten, zou geheel of gedeeltelijk verloren gaan, indien deze in handen kwam van particulieren, zelfs indien deze landgenooten zijn.” (Mem. v. Toelichting p. 2, Wetsontw. i/z. Expl. v. Staatswege v. Steenkolenmijnen in Limburg 1900/01).

De Regeering — en met haar later de Kamer — ging nog verder in de richting van overheidsexploitatie dan de Staatscommissie van 17 April 1899, die had te onderzoeken of de ontginning van een deel der Limburgsche terreinen van staatswege diende te worden ontgonnen en welk gedeelte daarvoor zou zijn te bestemmen. De Staatscommissie adviseerde op algemeene overwegingen en op grond van de gunstige resultaten van de staatsexploitatie in Pruisen (ook financieele) tot staatsexploitatie van ongeveer een derde deel. Een der overwegingen, wel van eenig belang voor de keuze, die ons thans bezighoudt, bij haar oordeel was: het tekort aan particulier initiatief. „De tot dusver verleende concessiën zijn naar haar oordeel niet met de noodige kracht uitgevoerd terwijl daarbij, ook in verband met de geringe geneigdheid, welke het Nederlandsche kapitaal tot dusver voor mijnbouwondernemingen heeft aan den dag gelegd, buitenlandse invloed zich te zeer heeft doen gelden. Reeds daarom is het wenschelijk, dat de Staat zich belast met de exploitatie van een eenigszins belangrijke oppervlakte...” (a. b. p. 3/4).

Als financieele bate werd geschat een netto-opbrengst van f 0,60 per ton; verwacht werd een gunstige invloed eener moderne exploitatie op anderen; gelegenheid zou er komen voor deugdelijke opleiding voor a.s. ingenieurs voor den Indischen staatsdienst; de belangen der verbruikers, nu afhankelijk van een machtig buitenlandsch syndicaat, zouden gediend worden, doordat een krachtig staatsbedrijf dien invloed zou kunnen temperen; bovendien zou de nationale industrie in buitengewone omstandigheden kunnen steunen op het eigen bedrijf van kolenwinning.

De Regeering nam de overwegingen der commissie over, maar trok daaruit de logische conclusie: dan alle terreinen in staatsexploitatie. Daarbij speelde ten slotte nog deze overweging een belangrijke rol: de ontwikkeling der sociale verhoudingen in Limburg is het veiligste, indien de Staat het tempo beheerscht en plotselinge toestrooming van buitenlandsche werkrachten kan voorkomen, althans breidelen. Dit laatste argument speelde ook een belangrijke rol bij de openbare behandeling van het wetsontwerp, vooral bij den leider der Roomsche-Katholieken, Dr. Nolens, die daarbij de leidende rol speelde.

Twaalf jaren na dit principieele besluit, nadat ze dus reeds eenige ervaring had opgedaan inzake telcургestelde of uitgekomen verwachtingen, diende de Regeering een wetsontwerp in om het samenhangende gebied der staatsexploitatie te vergrooten met de Maasvelden, en het totaal daardoor te brengen van ruim 19.000 op 26.500 HA. (18 Dec. 1911).

In tegenstelling met de liberale regeering van 1900 was nu een rechtsche aan het woord. In plaats van Lely sprak Talma; maar de liefde voor staatsexploitatie was nog geenszins bekoeld. Zelfs noemde Minis-

ter Talma het in de Mem. v. Toelichting overbodig een uitvoerige uiteenzetting te geven van de wenselijkheid van een groot staatsbedrijf, gelet op de goede commercieele resultaten, die reeds verkregen waren en gelet op de goede daarbuiten liggende gevolgen.

In het Voorloopig Verslag werd met deze summierre aanbeveling geen genoegen genomen, en het is wel interessant het pleidooi van die dagen nog even te volgen. Een overheerschende positie van de Staatsmijnen in de Limburgsche kolenindustrie is zeer wenschelijk, doordat Zuid-Limburg door zijn ligging toegankelijk is voor vreemde invloeden; bevorderd moet worden, dat het nationaal karakter van dit deel van het land bewaard blijft. Deze invloed kan niet, van welke particuliere onderneming ook, verwacht worden even groot te zijn. Dit argument zou reeds voldoende zijn om „aan de Volksvertegenwoordiging belangrijke financieele offers te vragen om dezen invloed in werking te stellen en invloeden van tegengestelde richting te keeren.” (p. 4).¹⁾

Maar financieele offers behoeften niet te worden gebracht. Voor zoover men reeds kon oordeelen was het resultaat met de „Wilhelmina” overeenkomstig de gunstige verwachtingen. Een dividend van 3 pCt. in het tweede jaar van exploitatie, 6 pCt. in het volgende, was bevredigend, de aanleg had niet meer gekost dan normaal was; het geschatte netto-overschot van f 0,60 per ton bedroeg f 0,96. Een definitief oordeel kon eerst na vele jaren geveld worden, maar de ondervinding met het Staatsmijnbedrijf opgedaan (het was toen 1912, W.) heeft doen zien „dat het mogelijk is de bezwaren, welke in theorie tegen het brengen van een bedrijf onder beheer van den Staat bestaan, in de practijk vrijwel geheel te ondervangen. Het is van den ondergeteekende (Talma) de welgevestigde overtuiging, dat de gestie van de Directie der Staatsmijnen de vergelijking met die van particuliere mijnbouwondernemingen kan doorstaan.” (M. v. A. p. 6/7).

Bij deze gelegenheid werd door de Regeering de verwachting uitgesproken, dat „wanneer de ontwikkeling van het bedrijf een zekeren omvang heeft bereikt, de kosten van aanleg van verdere mijnen zullen worden bekostigd uit de afschrijvingen op de mijnen in exploitatie. Ook deze verwachting schijnt verwezenlijkt, althans bevat het Jaarverslag der Staatsmijnen over 1921 de mededeeling, dat het mogelijk zal zijn de voor nieuwen aanleg noodige gelden, „zoowel voor de drie in bedrijf zijnde mijnen als voor de in aanleg zijnde Staatsmijn Maurits te bestrijden uit het verschil tusschen bedrijfsontvangsten en -uitgaven, m.a.w. de Staatsmijnen zullen, buitengewone omstandigheden voorbehouden, haar werkplan voortzetten, zonder nieuw geld uit de schatkist te ontvangen.”

Dezelfde gunstige verwachtingen werden geuit in de bij de M. v. A. gevoegde Nota van den Mijraad, een college, waarin het particulier initiatief krachtig is vertegenwoordigd en waarin het sociaal-democratische element stelselmatig wordt geweerd. Uit deze interessante Nota van Febr. 1912 vermelden wij slechts het volgende: uit de bijgevoegde tabellen bleek, dat de „Wilhelmina” gerust kon vergeleken worden met binnen- en buitenlandse mijnen; haar netto-overschot was in 1910 en 1911 grooter dan het gemiddelde van 15 groote mijnen in het Roerdistrict omstreeks denzelfden tijd. De beide Oranje-Nassau-mijnen, de „Willem” en „Sophie”, keerden, evenals de „Wilhelmina” eerst na 7 jaren het eerste dividend uit, de „Laura” en „Vereeniging” na 8 jaar. De productie der „Wilhelmina” in het achtste jaar was reeds belangrijk hooger dan alle genoemde: in het zevende jaar reeds grooter dan de mijnen Oranje-Nassau I en II in het tiende.

¹⁾ Het gaat ditmaal wel niet om Zuid-Limburg, maar om de streek tusschen Roermond en Helmond. Het is echter m.i. zeer de vraag of dit verschil essentieel is.

Zoo bereikten wij, in gestadige en regelmatige ontwikkeling den wereldoorlog, en daarmee abnormale verhoudingen. Wat men vroeger, eenigszins theoretisch, als indirecte voordeelen van staatsexploitatie had aangeduid, werd nu werkelijkheid... maar ten koste van financieele resultaten. Er was toen slechts één probleem: hoe voeren wij de productie van steenkolen zoo snel en zoo hoog mogelijk op? Hoe maken wij ons zooveel mogelijk onafhankelijk van het buitenland, dat slechts met mondjesmaat geeft en tegen fabelachtige prijzen en haast ondragelijke concessies? De toestand was zóó, dat ook de duurste aanleg toentertijd, zelfs geforceerde exploitatie, die naar roofofbouw zweemde, beter was dan weinig kolen en een prachtige financieele exploitatie. Bovendien was het karakter van *Kodibu* en het *Verrekenkantoor* dat — in het belang van industrie en huisbrand — de prijzen, die aan de Ned. mijnen betaald werden, zoo diep mogelijk gedrukt moesten worden, om de Deutsche prijzen te nivelleeren die tot f 60, f 80 en f 100 per ton (thans pl.m. f 10) opliepen.

Voor de leiding van deze organisatie in het landsbelang — en hieromtrent bestaat geen verschil van meening — hadden wij de beschikking over den president-directeur onzer Staatsmijnen. En het zal moeilijk tegenspraak opwekken als gezegd wordt, dat daarmee een machtige invloedsfactor, zool niet een volledige waarborg, aan het gemeenschapsbelang werd geschonken, waarover men niet zou hebben beschikt, indien niet de Staat in de steenkoolwinning zich bijtijds een machtige positie en een deskundig adviesorgaan had veroverd. Wanneer men veranderen wil van koers, zal men toch allereerst moeten aantoonen, dat een dergelijke positie niet meer gewenscht behoort te worden of toch behouden zal blijven, indien men van zijn overwegende positie vrijwillig afstand doet!

De financieele resultaten, zoo-buitengewoon gunstig geworden voor de normaal-geëxploiteerde mijn „Wilhelmina”, zijn begrijpelijkerwijs getempereerd en vertroebeld door de uit oorlogsnoodzaak in te snel tempo aangelegde mijnen „Emma” en „Hendrik”; en oppervlakkige en ondankbare toeschouwers hebben bij de verliezen na '20 dezer beide mijnen onmiddellijk den staf gebroken over het staatsbedrijf. Tegenover dezen mag wel eens verwezen worden naar een belangrijk artikel van den oud-minister Ir. Van IJsselsteyn (overigens voorstander van oprichting van gemengde bedrijven in de Peelvelden); in dat artikel („De Ingenieur” van 1 Nov. '24) lezen wij o.m. het volgende:

„Waren gedurende de oorlogsjaren deze mijnen niet in handen van den Staat geweest, dan zouden particuliere ontginners zeker in 1914 de nauwelijks begonnen kolendelving in de „Emma” en de voortzetting der werken van den aanleg der „Hendrik” hebben stopgezet. Men kan zich toch niet voorstellen, dat deze zich de opofferingen zouden getroost hebben, om deze mijnen gedurende de jaren, in welke de grondstoffen en loonen ontzaglijk stegen, tot ontwikkeling te brengen... Het stopzetten van de kolendelving in de beide genoemde mijnen van 1914 tot 1920 zou een vermindering van de Nederlandsche kolenproductie beteekend hebben, loopende van 164.000 tot 1.125.000 ton per jaar; hetgeen voor ons geheel economisch leven een ware ramp zou geweest zijn.”

Nog sterker zullen zich de nawerkende oorlogsomstandigheden in de toekomst doen gevoelen voor de exploitatie der „Maurits”, waarmee eerst in 1915 begonnen werd. Maar noch Minister Treub, die hiertoe het initiatief nam, noch zijn opvolgers, die den aanleg doorzetten, zal men ooit een verwijt kunnen maken van deze financieele gevolgen: zooals het zich toen liet aanzien was het positief rendement voor de volkswelvaart belangrijk grooter dan het te verwachten negatieve uit een oogpunt van financieele exploitatie. Door het bezit der Staatsmijnen en de macht haar exploitatie geweldig op te drijven werd bereikt, dat de kolenproductie, die in 1914 ruim 1,9 millioen ton bedroeg, in 1920 tot rond 4 millioen, in 1924 tot

5,9 miljoen ton was opgevoerd, waarbij nu reeds de helft komt voor de drie staatsmijnen en de andere helft voor de 6 particuliere. De ontwikkeling blijkt duidelijk uit de volgende tabel:

Staat van de productie der Limburgsche Steenkolenmijnen

Jaar	Productie in tonnen			In procenten		
	Partic. mijnen	Staatsmijnen	Totaal	Partic. mijnen	Staatsmijnen	Totaal
1909	979.023	141.829	1.120.852	87,3	12,7	100
1914	1.381.783	546.757	1.928.540	71,6	28,4	100
1919	1.925.250	1.476.296	3.401.546	56,6	43,4	100
1924	2.921.068	2.960.478	5.881.547	49,7	50,3	100

Welke argumenten voert nu de Regeering in haar M. v. Toelichting aan voor wijziging in den koers, voor het zich feitelijk afwenden van staatsexploitatie en het aansturen op het gemengd bedrijf?

Zegt zij: de gunstige verwachtingen, die wij in 1900/01, in 1911/12 enz. van staatsexploitatie van steenkolenmijnen koesterden zijn niet of niet geheel uitgekomen? komt zij terug op de enthousiaste verdediging van deze staatsexploitatie door Minister Van IJsselsteyn, later door König, door Van Swaay?.... Met geen woord.

Stelt zij minder prijs op het behoud van het nationale karakter? Neen, maar, in tegenstelling met de practijk van een kwart eeuw is de Regeering nu van oordeel geworden, dat dit karakter beveiligd kan worden door bepalingen in een exploitatie-overeenkomst met particulieren. Maar zij doet geen poging aan te toonen, dat deze belangen in een overeenkomst veilig gesteld kunnen worden. Toch was er alle aanleiding, nu wij van zoo talloze moeilijkheden, onmacht en chicanes kennis hebben kunnen nemen, die bij dergelijke contracten plegen op te treden (de namen Biliton, Domaniale, Codro en zoovele andere komen in de herinnering) en uiteraard oprijzen uit de hooploze pogingen om particulier winstbejag en publiek belang te verzoenen.

Bestaan de sociale, hygiënische en culturele belangen niet meer, die men met staatsexploitatie wilde dienen, door den stroom van buitenlandsche, vaak ongewilde elementen, te stuwen en een gewenschte bedding en stroomsnelheid te geven? Dit woog zoo zwaar bij Dr. Nolens, maar wij hooren er niets meer van.

Op welke wijze kan de Staat in een exploitatiecontract waarborgen, dat dit bezit van het volk, de mineralenrijkdom onder den bodem, en in dit geval de basis, het brood van het maatschappelijk leven, behoorlijk zal worden geëxploiteerd? Wij vernemen hieromtrent niets; wel wordt het voornemen uitgesproken het particulier initiatief te prikkelen en de voorwaarden voor het ondernemen der mijnexploitatie zoo aantrekkelijk mogelijk te maken. Naarmate dit doel meer bereikt zou worden neemt het gevaar toe, dat de algemeene belangen in het gedrang komen, ten spijt van de mooiste bepalingen en het toezicht van één regeeringscommissaris. Ook indien de medezeggenschap van den Staat reëel zou zijn, ook dan zou het bewijs niet mogen ontbreken, dat er voordeel in school de algeheele zeggenschap prijs te geven. Maar niets van dit alles.

Ook bij lezen en herlezen van de Memorie van Toelichting vinden wij slechts twee argumenten, die wij tot slot nog even willen toetsen. Ten eerste zegt de regeering, dat er verschillende aanvragen om concessies zijn ingediend, die op afdoening wachten. Wat hiervan reëel is weten wij niet; in 1912 schreef Talma in zijn M. v. A., „wanneer men in het oog vat hoe lange jaren vroeger verleende concessies onontgonnen zijn gebleven”, dan schijnt het op zijn minst twijfelachtig „dat bij ontginning door particulieren veel Nederlandsche ondernemingsgeest zou blijken.” (p. 5-6). Maar bovendien, is de noodzakelijkheid die aanvragen af te doen een argument voor een speciale exploitatiewijze?

Het hoofdargument is dit: naar de meening der Regeering moet de Staat hier niet optreden als baanbreker en „het pionierswerk verrichten”; en de tegenwoordige toestand van 's lands financiën maakt het bezwaarlijk dezen nieuwen mijnbouw met kracht te ondernemen. (p. 2).

Van pionierswerk was in 1900 sprake, thans niet meer. Integendeel beschikt de Staat over een geacht staatsmijnbedrijf met rijke ervaring en erkende deskundigheid. Het zou niet noodig, en m.i. ook niet gewenscht zijn, indien de Peelvelden zonder meer werden toegevoegd aan het huidig Staatsmijnbedrijf; waarschijnlijk nadert dit zijn economisch meest gewenschte grootte. Maar tegen de stichting van een tweede Staatsbedrijf in de Peelvelden, gegrond op dezelfde soepelheid en lenige commercialiteit, met groote zelfstandigheid van Directie in samenwerking met den Mijnraad, waarbij evenmin als thans wordt ingegrepen vanuit Den Haag, zien wij geen enkel bezwaar, integendeel alleen voordeel.

En de toestand van 's lands financiën is niet van dien aard, en is in het algemeen nooit van dien aard, dat men geen kapitalen mag steken in productieve werken. Ik kan hier mijn meermalen geuite zienswijze niet meer binnen het raam van dit artikel, dat reeds rijkelijk lang werd, uiteenzetten, en volsta daarom alleen met de vraag of ditzelfde niet zou gelden, zoo niet in verhoogde mate, voor de droogmaking van de Zuiderzee?

Geheel iets anders is, of het op het oogenblik de juiste tijd is om met voortvarendheid de mijnexploitatie van de Peelvelden aan te vatten. Daarvoor spreekt het krachtig argument der werkverruiming in den strijd tegen de demoralisatie der werkloosheid. Daartegen alleen de oogenblikkelijke situatie. Ofschoon dit laatste argument niet sterk is wat betreft de toekomstige ontwikkeling, kan men met het oog op den huidige kolenovervloed en de nog niet gestabiliseerde verhoudingen, kan men ook met het oog op de pas aangevangen ontginning van de groote mijn „Maurits” het standpunt innemen: even wachten. Maar hieruit volgt in geen enkel opzicht, dat men zal afwijken van den beproefden en succesvollen weg, en een der pijlers van de toekomstige volkswelvaart zou gaan bouwen, al was het ook maar voor een deel, op den bodem van winstbejag.

TH. VAN DER WAERDEN.

DE NATIONALITEIT ONZER SCHEPEN.

Bij Koninklijke Boodschap van 20 April II. is ingediend een Wetsontwerp tot „Wijziging van verschillende wetsbepalingen in verband met de Wet van 22 December 1924 S No. 573 (zeerecht)”. De reeds verwachte „novelle” op het nieuwe zeerecht.

Het wetsontwerp wordt aangediend als slechts enkele bepalingen van technischen aard bevattende. Te verwachten is echter dat, vóórdat het wet wordt, er nog wel wat meer over te doen zal komen, in het bijzonder daar alsnog wordt *nagelaten* aan veler verlangens tegemoet te komen om ons nieuwe recht beter te laten aanpassen aan de Hague Rules of aan de Carriage of Goods by Sea Act 1924.

Hier intusschen worde thans belangstelling gevraagd voor een wijziging, die *wel* wordt voorgesteld en welke er op neerkomt, dat de Wetgever een vergissing, die hij beging, nu wil gaan herstellen, in die voege, dat wij van den wal in den sloot dreigen te geraken.

Ik deel op de bepaling omtrent de nationaliteit van schepen, die aan een naamloze vennootschap toebehooren.

Met het hierop betrekking hebbend wetsartikel is men niet gelukkig geweest. Het is nu de vierde redactie, die wordt aangeboden, en deze is van dien aard, dat zoo niet alle, dan toch zeer vele onzer naamloze vennootschappen, die schepen bezitten, zich

verplicht zullen zien hare statuten te wijzigen zóó, dat daaruit voor vele harer aandeelhouders niet onbelangrijk financieel nadeel zal voortvloeien en zóó, dat — al klinkt het zonderling — een waarborg, die bij sommige maatschappijen bestaat om er voor te waken, dat buitenlanders zich niet in Nederlandsche Scheepvaartmaatschappijen indringen, zal komen te vervallen.

De voorlaatste redactie, die dus thans in de Wet van 22 December 1924 staat, luidt als volgt: schepen zijn Nederlandsch, als zij behooren aan

„volgens de Nederlandsche Wet opgerichte, in het Koninkrijk gevestigde naamlooze vennootschappen, waarvan hetzij ten minste twee/derden van de aandeelen luiden ten name van Nederlanders, en tevens de meerderheid der bestuurders en der commissarissen in het Koninkrijk wonende Nederlanders zijn, hetzij alle bestuurders en ten minste drie/vierden der commissarissen in het Koninkrijk wonende Nederlanders zijn.”

De bepaling is duidelijk: zijn alle bestuurders en drie/vierden der commissarissen in het Koninkrijk wonende Nederlanders, dan is de nationaliteit van aandeelhouders onverschillig; wil men een niet in het Koninkrijk wonend Nederlander of een niet-Nederlander (samen hier verder aangeduid als „buitenlanders”) tot bestuurder benoemen of meer dan één/vierde der commissarissen uit buitenlanders laten bestaan, dan moet men zorgen 1o. dat in elk geval de meerderheid van bestuurders en van commissarissen blijft bestaan uit in het Koninkrijk wonende Nederlanders, 2o. dat ten minste twee/derden van de (d.w.z. alle) aandeelen luiden ten name van Nederlanders.

Fraai is de regeling niet, maar voor de practijk zou groot bezwaar van deze bepaling niet zijn te duchten. De practijk zou wel geworden zijn, dat men er in het algemeen van zou afzien buitenlanders tot bestuurders te benoemen, terwijl men bij de benoeming van buitenlandsche commissarissen zou zorgen, dat hun getal nimmer meer dan één/vierde zou bedragen. Nog liever zou men zich van benoeming ook van buitenlandsche commissarissen geheel onthouden, want de benoeming zou gevaarlijke consequenties kunnen hebben: gesteld een N.V. had 8 commissarissen, waarvan 6 binnen het Koninkrijk wonende Nederlanders, 2 buitenlanders. Eén der eerstbedoelde commissarissen komt te overlijden. Gevolg: dat de schepen der vennootschap hun nationaliteit verliezen, tenzij twee/derden van alle aandeelen der vennootschap op naam van Nederlanders luiden. Een termijn om de zaak in orde te brengen wordt niet gegeven.¹⁾ Per „eerste gelegenheid” moet de vervallen zeebrief worden ingezonden, op straffe eener boete tot f 2000 (Art. 313 Weth. v. Kooph., nieuw, waarvan trouwens onbegrijpelijk is, hoe men zich de daarin voorkomende terugwerkende kracht heeft gedacht, is ten deze niet van toepassing).

Analoge moeilijkheid doet zich voor, als één in het Koninkrijk wonend Nederlandsch commissaris zoo slecht zoude zijn naar het buitenland te verhuizen. Maar dit moet dan maar nooit gebeuren, vóórdat hij zich behoorlijk heeft laten ontslaan.

Genoeg om te doen zien, dat de gegeven regeling — zooals die in de Wet van December 1924 voorkomt — vermoedelijk zou meebrengen, dat men zich in het algemeen wel er voor zou hoeden, buitenlandsche bestuurders of commissarissen te benoemen. Ook lieden, van wie men immer zou kunnen verwachten, dat zij wel eens naar het buitenland zouden kunnen verhuizen, zouden worden geweerd.

Als ik hier een practisch advies mag tusschenvoegen, dan zou ik, voor het geval de Wet zoo blijft, allen Stoomvaartmaatschappijen willen raden in hare sta-

¹⁾ Althans niet, als het schip zich in Nederland bevindt. Verblijft een schip buitenslands, dan blijft de zeebrief van kracht tot de terugkomst in Nederland, doch niet langer dan 6 maanden, welke termijn, uitsluitend op grond van bijzondere omstandigheden, eenmaal kan worden verlengd.

tuten een bepaling op te nemen: „De bestuurder of commissaris, die zijn woonplaats verlegt naar het buitenland, verliest daardoor van rechtswege zijne betrekking als zoodanig.”

Intusschen: wanneer men maar buitenlanders en verhuislustigen weert, kan men bij de redactie der Wet van December zich veilig gevoelen. Speciaal over de nationaliteit van aandeelhouders behoeft men zich niet bezorgd te maken.

Maar nu komt het wijzigingsvoorstel. De bovengehaalde bepaling zal, wordt het ontwerp tot Wet verheven, voortaan luiden: schepen zijn Nederlandsch, als zij behooren aan:

„volgens de Nederlandsche Wet opgerichte, in het Koninkrijk gevestigde naamlooze vennootschappen, waarvan hetzij ten minste twee/derden van de aandeelen luiden ten name van Nederlanders, en tevens de meerderheid der bestuurders en der commissarissen in het Koninkrijk wonende Nederlanders zijn, hetzij alle op naam staande aandeelen luiden ten name van Nederlanders of alle aandeelen luiden aan toonder en tevens alle bestuurders en ten minste drie/vierden der commissarissen in het Koninkrijk wonende Nederlanders zijn.”

M.a.w., ook al zijn alle bestuurders en commissarissen in het Koninkrijk wonende Nederlanders, dan zal men, *hetzij* alle aandeelen moeten laten luiden aan toonder, *hetzij* met betrekking tot *alle* aandeelen op naam, of wel met betrekking van twee/derden van het totaal getal aandeelen, moeten aantoonen, dat zij luiden op naam van Nederlanders.

Hoe dergelijk bewijs te leveren? Ik heb vóór mij genomen de lijst van aandeelhouders eener N.V. met aandeelen op naam, en wel die van de Nationale Levensverzekeringbank (Jaarverslag 1923). Niet een scheepvaartmaatschappij, maar tot nu toe is er, bij mijn weten, geen zoodanige, die de namen der houders harer aandeelen op naam publiceert. Voor mijn betoog moest ik dus wel een vennootschap kiezen, die wel namen bekend maakt. Het getal aandeelhouders der Nationale blijkt mij plusminus 800. Eerste aandeelhouder: Mr. C. D. L. van Aalst; tweede aandeelhouder J. A. E. van Aalst; dit zullen wel Nederlanders zijn; derde aandeelhouder: „Erven Mevr. Wed. J. A. E. van Aalst”, dit wordt lastiger: zou onder die erven niet misschien een Duitscher schuilen? vierde aandeelhouder: „Erven G. v. Aardenne”; weer is Leiden in last; zevende aandeelhouder: de Administratiebank... nu wordt het heelemaal moeilijk. In van Nierop en Baak sla ik na, hoe het met deze Bank is gesteld: hare 500 aandeelen luiden alle op naam... voor meer dan twee/derden op naam van Nederlanders? Ik zal de naamlijst moeten opvragen.

Ik behoef mijn verhaal niet voort te zetten om te doen zien, waartoe het wetsvoorstel zal leiden. Men herinnert zich het verhaal van den Perzischen vorst, die aan een gunsteling beloofde hem te zullen geven twee graankorrels op het eerste vak van een schaakbord, vier op het volgende, zestien op het derde... alle oogsten der aarde van vele eeuwen bleken onvoldoende.

De nationaliteit der vennootschap zal ten slotte ter beoordeeling zijn van den Rechter. Vindt men een practischen Rechter, dan zal hij er misschien toe te bewegen zijn, de lijst van aandeelhouders eens doozierende, aan te nemen op grond van de „algemeene bekendheid” der meeste namen, dat aan den eisch van ten minste twee/derden der aandeelen ten name van Nederlanders is voldaan. Maar hóe, als er een enkel aandeel boven het een/derde der aandeelen aan toonder luidt en dus van *alle* houders van aandeelen op naam moet vaststaan, dat het Nederlanders zijn? En hoe, als men nu eens een angstvalligen Rechter treft?

De scheepvaartmaatschappijen zullen zich genoodzaakt zien spoedigst mogelijk er werk van te maken,

dat al hare aandeelen komen te luiden *uitsluitend* aan toonder.

Tot schade van hare aandeelhouders, voor zoover dit naamlooze vennootschappen zijn. Het voordeel, bij art. 3 der Dividendbelastingwet verbonden aan het doen luiden van aandeelen op naam, gaat verloren.

En al verder zal deze omzetting van *alle* aandeelen in toonderaandeelen meebrengen afschaffing van de stelsels, die tot nu toe golden — en doeltreffend zijn gebleken — juist om de Nederlandsche nationaliteit van schepen te waarborgen (creatie van een „Gemeenschappelijk Bezit” of creatie van „oligarchische” aandeelen op naam). Geen verstandige vennootschap zal zich eraan willen blootstellen, dat al hare zebrieven plotseling zouden vervallen op grond bijv., dat de eenige dochter-erfgename van een prioriteitsaandeelhouder bij 's mans overlijden blijkt te zijn gehuwd met een buitenlander. De redeneering, dat niet onmiddellijk door het overlijden het aandeel komt te luiden ten name der dochter, baat natuurlijk niet. De vader is nu eenmaal dood, en het aandeel luidt dus niet meer ten name van een (bestaanden) Nederlander. Men zal toch niet vóór het woord „Nederlanders” mogen invoegen „al of niet bestaende”?

Zeker ook hier zijn statutaire bepalingen te verzinnen ter vermindering der dreigende gevaren. En de wet zal op verschillende wijzen kunnen worden ontrokken. Maar waarom toch ermee te beginnen het aan onze Reederijen geheel onnoodig lastig te maken? Wat men beoogt — buitenlandsch kapitaal te weren — bereikt men 'toch niet. Al is van algemeene bekendheid, dat alle toonderaandeelen eigendom zijn van buitenlanders en dat het bestuur geheel van buitenlanders afhankelijk is — toch zal een Nederlandsche zebrief niet kunnen worden geweigend.

Wil men werkelijk bij den toeleg — onschuldige naamlooze vennootschappen, waarbij voor een groot deel buitenlanders zijn betrokken, van de verkrijging van een Nederlandschen zebrief uit te sluiten — volharderen, dan ware toch wel een methode te bedenken om dit te bereiken, zonder dat men een groot deel der echte Nederlandsche Reederijen in ongelegenheid brengt. Bijv. door de verkrijging afhankelijk te stellen van een eed, door een bestuurder der N.V. af te leggen: „ik zweer, dat mij geen feiten of omstandigheden bekend zijn, waaruit zou voortvloeien, dat bij de door mij bestuurde naamlooze vennootschap niet-Nederlanders voor meer dan een/vierde zeggingschap of belang zouden hebben”.

Zeker, dergelijke regeling zou een paar bestaanden Nederlandsche scheepvaartmaatschappijen het leven kosten. Een niet onbelangrijk getal Nederlandsche zee-lieden zou broedeloos worden. Ik zou dan ook de laatste zijn om deze regeling voor te stellen. Maar zij zou ten minste eerlijk zijn en niet een regeling, als de nu voorgestelde, bij welke „bedoeling” en „uitwerking” wijd uiteengaan. Mag een Wetgever, die ons dezer dagen gelukkig maakte met een Wet op de richtige heffing, een zebrievenregeling maken, waarbij hij zegt: „ik bedoel, dat buitenlanders niet groot-participant mogen zijn in een Nederlandsche scheepvaartmaatschappij, maar ik zeg: Buitenlander, ga gerust uw gang, mits gij er maar aan denkt uw aandeelen te laten luiden aan toonder”?

Ik voor mij blijf van oordeel, dat de *bedoeling* onjuist is; dat de heele regeling berust op een ondeugdelijken grondslag, nl. het plutocratisch dogma, dat de nationaliteit eener naamlooze vennootschap zou worden beheerscht door de nationaliteit van hen, die er hun geld voor hebben gegeven. Maar hierop wil ik thans niet verder ingaan. Aangenomen het uitgangspunt, is de uitwerking, laat ik zeggen, . . . zóó, als zij niet in ons nieuwe Zeerecht behoort.

Mr. H. M. A. SCHADEE.

Rotterdam.

QUI BENE DISTINGUIT BENE DOCET.

II (Slot).

De heer Moresco brengt echter thans in zijn artikel een *geheel nieuw* punt in het debat. Hij ontkent niet, dat directe correspondentie tusschen den Koning en de beide bedoelde ambtenaren staatsrechtelijk toelaatbaar is, doch hij ontkent het feitelijk *bestaan* van zulke correspondentie, althans wat den G.-G. betreft:

(Dr. G.'s) „nadrukkelijke verzekering van het bestaan eener rechtstreeksche correspondentie tusschen de Kroon en den G.-G. vraagt m.i. een even nadrukkelijke ontkenning.”

Tegenover deze ontkenning handhaaf ik even nadrukkelijk mijne bewering, dat zulk eene correspondentie wél bestaat.

Tusschen den heer Moresco en mij gaat dus het geding nu over een simpele *questio facti*.

Voor ik nu op deze vraag verder inga, wensch ik de aandacht te vestigen op het merkwaardige feit, dat mijn beide bestrijders, Dr. van Raalte¹⁾ en Dr. Moresco, het onderling *juist* over deze *questio facti* volkomen oneens zijn. Volgens den heer Moresco komt zulk een correspondentie, althans van staatkundigen aard, *niet voor*. Volgens den heer Van Raalte komt zij echter *wel degelijk voor*: „. . . slechts een hoogst, hoogst enkelen keer, heeft zich (de aan den Koning schrijvende landvoogd) in werkelijkheid voorgedaan.” De heer Van Raalte noemt zelfs een bepaald geval, nl. een brief van den G.-G. Van Heutz aan den Koning.

Deze tegenspraak tusschen mijne beide bestrijders maant reeds tot voorzichtigheid: Of meent de heer Moresco, dat ook de heer Van Raalte tot de phantasten behoort?

De moeilijkheid om aangaande deze *questio facti* tot volstreekte zekerheid te geraken ligt in een aan alle beoefenaren onzer jongste geschiedenis bekende omstandigheid. De eenvoudigste vorm om de quaestie op te lossen, zou zijn, over te gaan tot publicatie van een specimen der betrokken briefwisselingen. Dit is echter onmogelijk. Anders dan in de meeste omliggende landen van Europa zijn de archieven ten onzent slechts tot omstreeks 1830 publiek. Men is dus aangewezen op onderzoek in niet-publieke departementale of particuliere archieven, dan wel op mededeelingen van levende staatslieden. Nu is het, voor historische doeleinden, meestal wel mogelijk die bronnen te ontsluiten, mits er de noodige zekerheid bestaat, dat de onderzoeker geen misbruik maakt van de hem verstrekte inlichtingen of de hem ter inzage gegeven documenten: bij publicatie van de recente bronnen ontgaat men bijkans nimmer het verwijt van het schenden, hetzij van ambtsgeheim, hetzij van ander vertrouwen.

Wie zich met recente geschiedenis bezig houdt, is dus aangewezen op de methode, die reeds door de Bosch Kemper en Bosscha met succes is gevolgd, en waarbij men wel gebruik maakt van de aan de genoemde bronnen ontleende feiten, die bronnen zooveel mogelijk ook aanwijst, maar zich onthoudt van het publiceeren van documenten, die wellicht nog niet geheel tot de geschiedenis behooren. Het schijnt mij noodzakelijk, dat ieder zich streng aan dezen regel houdt, ten einde de toch reeds zoo moeilijke studie onzer jongste geschiedenis voor latere onderzoekers niet nog bezwaarlijker te maken.

Dientengevolge zal dus Dr. Moresco niet in staat zijn de hem bekende correspondentie tusschen den Koning en den G.-G. (die volgens hem niet over staatszaken loopt) ter contróle zijner beweringen te publiceeren; ook ik zal; voor wat mij uit niet-ambtelijke bronnen bekend is, betreft, daartoe niet overgaan. Het eenige wat mogelijk is, is een vergelijking van de gronden, waarop ons beider beweringen zijn gebaseerd.

¹⁾ In de Nieuwe Courant van 28 Mrt. 11.

Wat nu de bewering van den heer Moresco, dat een rechtstreeksche correspondentie tusschen den Koning en den G.-G. niet bestaat betreft, zou men kunnen zeggen, dat de houdheid dezer bewering slechts overtroffen wordt door de schamelheid der bewijsvoering. Immers de eenige adstructie, die de heer Moresco aanbiedt, is de mededeeling „dat (hem) van zoodanige correspondentie... *nimmer iets gebleken is*”.

Reeds de aard dezer bewijsvoering wekt verwondering. „Ik heb nooit een witte raaf gezien: ergo bestaan er geen witte raven.” Het klemmende van het argument ontgaat mij. Het zou alleen klemmend zijn, indien de heer Moresco, uit hoofde van zijn ambtsbetrekking, *noodzakelijkerwijze* met dergelijke correspondentie, indien zij voorkwam, bekend zou moeten zijn. Het tegendeel is echter het geval. Indien iets, dan behooren meningsverschillen tusschen den Koning, den Minister en den G.-G. of Opperbevelhebber tot de sfeer, waarin geen administratief ambtenaar, hoe hoog geplaatst ook, behoort te worden gekend. Indien de heer Moresco dus in zijn betrekking als Gouvernements-Secretaris of Secretaris-Generaal van dergelijke correspondentie geen kennis bekomen heeft, kan dit slechts tot de verblijdende conclusie leiden, dat de goede constitutioneele praktijk door de bewindslieden, onder welke hij gediend heeft, strikt gehandhaafd is. De heer Moresco zal zich echter wellicht nog willen beroepen op zijn lidmaatschap van den Raad van Indië. Maar ook dit adviseurschap brengt kennisname van de bedoelde correspondentie volstrekt niet met zich mede.

Men zou bijkans zeggen: Integendeel. Geen' beoefenaar van de geschiedenis der 19de eeuw kan de omstandigheid onbekend zijn, dat de politieke leiders, in kritieke momenten, bijna als regel, hun „aangewezenen” adviseurs voorbijgaan. Ik wil den heer Moresco slechts één enkel voorbeeld in herinnering brengen: Heeft de G.-G., toen hij, in 1918, zijn bekende pronunciamiento uitvaardigde, daarover al dan niet met den Raad van Indië overleg gepleegd? Immers neen: en deze omstandigheid heeft er dan ook toe geleid, dat bij de jongste wijziging van het R.R. een speciale bepaling is opgenomen, die den G.-G. in het vervolg, bij het doen van dergelijke belangrijke mededeelingen, tot die raadpleging verplicht.

Uit dit alles blijkt, dat voor zijn nadrukkelijke ontkenning door den heer Moresco geenerlei objectief bewijs wordt bijgebracht. Uit zijne mededeeling, dat directe politieke correspondentie tusschen den Koning en den G.-G. hem *niet bekend* is, kan het bewijs dat zij *niet bestaat* niet worden geconstrueerd.

Daarentegen baseer ik mijn bewering op de feitelijke kennis van dergelijke correspondentie van politieke aard. Deze kennis is te verkrijgen uit drieërlei bron: 1o. uit het geheime archief van het Kabinet der Koningin; 2o. uit de particuliere archieven van overleden Landvoogden; 3o. uit mededeelingen en stukken van nog levende staatslieden.

Het eerste, zeer belangrijke archief, waarin ik als eerste het voorrecht heb genoten te mogen werken, is voor de periode na 1848 nog gesloten. Ik laat deze bron dus buiten beschouwing. Doch beide andere bronnen heb ik kunnen gebruiken: op grond van mijn gebruik van die bronnen handhaaf ik mijne bewering.

De lezer moge nu uitmaken, welke bewering de meeste waarschijnlijkheid heeft: de mijne, die ondersteund wordt door het gezag eener ministerieele mededeeling in de Staten-Generaal; dan wel die van den heer Moresco, die berust op wat hij in zijne ambtsperiode *niet* onder de oogen heeft gehad.

Ten slotte blijft nog de quaestie van de *frequentie* dezer correspondentie. De heer Moresco leidt uit mijn artikelen af, dat deze correspondentie, naar mijne opvatting, *in vrij talrijke gevallen* zou voorkomen.¹⁾

¹⁾ De heer Moresco leidt dit af uit het feit, dat ik gesproken heb over een soort van *permanente* Rijks-Conferentie: dan moet de daarmede verband houdende corres-

De heer Moresco heeft ook op dit punt weer iets anders gelezen dan de heer Van Raalte, die in „De Nieuwe Courant” van 28 Maart zegt: „Dr. G. geeft nu zelf te verstaan, voor wie lezen kan, dat de aan den Koning schrijvende Landvoogd een *zeldzaamheid* is.”

De zaak is, dat ik mij over de al of niet frequentie van deze correspondentie met geen enkel woord heb uitgelaten. Alles wat de heeren Moresco en Van Raalte daaromtrent beweren, berust niet op mijne beweringen, maar op hunne veronderstellingen. Ik heb slechts gezegd, dat zij *in sommige gevallen* voorkomt. Immers een oordeel over de frequentie dezer correspondentie zou slechts kunnen gevormd worden op grond van de volledige kennis van het archivalisch feitenmateriaal; daarover beschik ik echter niet en geef ik dus ook geen oordeel. Het meest *waarschijnlijk* is, dat deze frequentie zeer afwisselend is en geheel afhangt zoowel van de tijdsomstandigheden als van het persoonlijk karakter en de min of meer nauwe relatie tusschen Koning en G.-G. Het is mij bekend, dat er ook in jongere tijden Landvoogden geweest zijn, die meer dan eens en soms zeer uitvoerig aan den Koning schreven. In het algemeen zal dergelijke briefwisseling, naar ik geloof, wel *groot* uitzondering zijn.

Voor de quaestie, die ons bezighoudt, doet de meerdere of mindere frequentie echter niets ter zake. Waar het om gaat is, of deze correspondentie staatsrechtelijk geoorloofd is, of zij ook na 1854, al of niet sporadisch, voorkomt, en of zij, ook na 1854 tot het door mij bedoelde driehoeksconflict al dan niet aanleiding heeft gegeven. Ook in de landen waar een Hoogerhuis geheel of gedeeltelijk door de Kroon benoemd wordt, is bijv. het omzetten van de meerderheid van het Hoogerhuis door benoeming van pairs slechts een enkele maal voorgekomen. Bijna altijd is het bij dreigen gebleven. Doch niemand zal dientengevolge concluderen, dat *dus* zulk een omzetting geen staande figuur in het positieve staatsrecht van die landen is. En men zou erom glimlachen, wanneer een hoog administratief ambtenaar daar beweerde: Ofschoon ik tot de allernaaste Raadslieden van den Minister heb behoord, heb ik daar nooit iets van gemerkt en dus ontken ik „nadrukkelijk”, dat zoiets voor-

pondentie, meent de heer Moresco, naar de opvatting van Dr. G. wel *frequent* zijn. Dit is een onjuiste gevolgtrekking. *Permanentie* en *frequentie* hebben niets met elkaar te maken. Wat men bedoelt met een *permanente* conferentie in tegenstelling met een *gewone* conferentie, staat historisch zeer vast. De zaak heeft in onze eigen diplomatieke geschiedenis tot een conflict aanleiding gegeven in verband met de Conferentie van Londen van 1830. In het tractaat van 1818 was uitdrukkelijk bepaald, dat Gezanten-Conferenties van de verbonden Mogendheden niet zouden mogen handelen over zaken, een der Bondgenooten betreffend, zonder dat die Bondgenoot door een speciale invitatie was uitgenoodigd. Met opgave van het onderwerp van bespreking. Elke bijeenkomst was dus een speciale en afzonderlijke conferentie. De Londensche conferentie verklaarde zich echter al spoedig *permanent* — waardoor de speciale invitatie kwam te vervallen en de Conferentie allerlei beslissingen kon nemen over Nederlandsche aangelegenheden, zonder dat de Nederlandsche Gedelegeerde of aanwezig was of van te voren instructies had ontvangen. Hiertegen werd door Nederland ernstig, maar tevergeefs geprotesteerd. Een *permanente* conferentie komt dus bijeen zonder dat aan de betrokken Rijken eerst moet worden verzoekt, of zij willen deelnemen, op eenvoudige uitnoodiging van den Voorzitter, zoodra de zaken, die de conferentie behandelt, daartoe aanleiding geven. Dit kan soms, gelijk bij de Londensche Conferentie van 1830 en volgende jaren, in een zeer lang tijdsverloop *niet* het geval zijn. Ik heb nu de driehoek een soort *permanente* conferentie genoemd, omdat ook hier door de leden niet eerst behoef te worden gevraagd of zij in conferentie *willen* treden, maar omdat Koning, G.-G. en Minister met elkaar in overleg treden *zoo vaak één* der drie leden het nodig vindt. Dit *in tegenstelling* met de Engelsche Rijks-Conferentie, die telkens afzonderlijk moet worden belegd en die mislukken kan wanneer, zoals onlangs gebeurd is, een der uitgenoodigden verklaart, dat hij niet deelnemen wil, of dat hij *op dat moment* niet deelnemen kan.

komt. Zelfs dus wanneer Mr. v. Raalte's bewering, dat dergelijke correspondentie slechts „hoogst, hoogst zelden voorkomt”, (wat niemand onzer bewijzen kan) juist is, dan nog is de door mij op dat voorkomen gebouwde constructie geheel gerechtvaardigd.

* * *

Ten slotte nog een woord over mijne vergelijking van deze driehoeksverhouding met de Britsche Rijksconferentie, die de heer Moresco even „origineel” als „zonderling” noemt, op grond van door hem aangegeven verschillen. Hoe zouden beide, vraagt de heer Moresco, met elkaar op een lijn gesteld kunnen worden? Het antwoord is: ik heb beide volstrekt niet op een lijn gesteld. De heer Moresco heeft over het hoofd gezien, dat een *vergelijking* geen *gelijkstelling* is. Wanneer ik zeg, dat een sinaasappel een *soort* appel is, heb ik daarmee volstrekt niet gezegd, dat een sinaasappel alle qualiteiten van een appel heeft. De tegenwerping: maar een sinaasappel heeft immers geen steeltje, zou, naar de heer Moresco niet ontkennen zal, eenigszins zonderling klinken. Wanneer ik dan ook geschreven heb, dat de besproken driehoeksverhouding „een *soort* Rijksconferentie” vormt, dan is 's Heeren Moresco's betoog, dat er tusschen beide ingrijpende verschillen bestaan, weliswaar juist, doch niet ter zake dienende. Niet het bestaan van *verschil*, doch het bestaan van *overeenkomst* beslist over de juistheid eener vergelijking. Welke nu de overeenkomst is, heb ik in mijn artikel duidelijk aangewezen. Daarbuiten mag de bestrijding niet gaan. De juiste zin der vergelijking blijkt ten duidelijkste uit den slotzin van mijn artikel:

„Zoo kan het driemanschap de *nucleus* blijven van een toekomstige grondwettelijke organisatie der Rijksgedachte”

Ik heb dus niet beweerd dat de Driehoek reeds een formeele Rijksconferentie is, doch slechts de kiem aangewezen voor eene, naar mijn inzicht, *wenschelijke* ontwikkeling.

Dat in dit uitzicht op de toekomst ook de verbeelding medespreekt, erken ik gaarne. Zij spreekt daar *evenzeer* mede als hij die door den heer Moresco gedeelde beschouwing, welke in de tegenwoordige politieke organisatie van Ned.-Indië de kiem ziet van een ontwikkeling in de richting van den Westerschen parlementairen eenheidsstaat. Zonder visie is het begrip van zich ontwikkelende staatsrechtelijke verhoudingen nu eenmaal niet mogelijk. Het eenige verschil tusschen de *visie* op de toekomst van den heer Moresco en die van mij is dit, dat de mijne, naar 's heeren Moresco's opmerking, „origineel” is, terwijl niemand 's heeren Moresco's idealen deze qualificatie aan zal wrijven. Doch originaliteit van visie op de toekomst behoeft een juiste weergave der *bestaande* verhoudingen niet in den weg te staan.

Dit zijn twee verschillende zaken, die ook de criticus uiteen behoort te houden.

Dr. C. GERRETSON.

* * *

Op een enkel voornaam punt geeft de nadere uitzetting van Dr. G. opheldering: zijn artikelen wekten den indruk dat er een „correspondentie” tusschen Koning en G.-G. zou bestaan in den zin dien men gewoonlijk aan dat woord hecht, nl. van een *ge-regeld schriftelijk overleg*, in dit geval over regeeringszaken; in verband met een gelijksoortig overleg tusschen Kroon en Minister en tusschen Minister en G.-G. zou er aldus aan een „driehoeksverhouding” gedacht moeten worden, „een soort permanente Rijksconferentie”, die „sedert jaren gefunctionneerd (heeft), en in sommige gevallen het Rijk buitengewone diensten gedaan”. Thans blijkt, dat de heer G. niet aan zulk een overleg denkt, maar aan de wisseling van een enkelen brief of telegram in geval van conflict, juist wat ik als een volkomen natuurlijk procédé aanduidde, dat echter geen enkel punt van ver-

gelijking met de Britsche rijksconferenties oplevert. Het „op één lijn stellen” van de twee (van gelijkstellen sprak ik niet en vooral in het eerste artikel wordt de driehoek ten aanzien van het voorkomen van botsing tusschen Rijks- en koloniaal belang inderdaad op één lijn met de conferenties gesteld) blijft mij even zonderling klinken als de stelling „een sinaasappel is een soort appel” aan een plantkundige moet voorkomen.

Geheel misverstaan heeft Dr. G. het beroep op mijn ervaring in ambtelijke functiën. Volgens hem zou ik het feit dat ik geen brieven van den G.-G. aan de Koningin gezien heb, als bewijs aanvoeren, dat zulke brieven niet bestaan. Ziehier daarentegen, voor den slechten verstaander iets uitvoeriger, wat ik inderdaad in het nummer van 1 April in het kort heb gezegd.

Wie de ambtelijke briefwisseling volledig tot zijn beschikking heeft, bemerkt, zoo hij de noodige ervaring bezit, of de zaak uitsluitend daarin wordt behandeld, dan wel tevens beïnvloed door overwegingen die in die stukken geen uiting vinden. Een enkelen keer mag hem dat ontgaan, op den duur moet hij er achter komen. Zoo vindt men in den bundel stukken over een benoeming, die door nepotisme of andere onzuivere motieven beheerscht is, natuurlijk geen brieven, die dit kunnen bewijzen, maar wie de noodige zaakkennis bezit zal toch den indruk krijgen dat er iets niet in den haak is. Daarom heeft ook een negatief getuigenis waarde, indien het afkomstig is van iemand, die jaren lang de officieele briefwisseling tusschen Minister en G.-G. door zijn handen heeft zien gaan. Dit was de betekenis van mijn verklaring dat ik nimmer „den *indruk* (had) gekregen, dat op de oplossing van meningsverschillen tusschen deze ambtsdragers gehimzinnige invloeden werkten om conflicten tusschen de deelen van den staat te voorkomen.” Mocht het den heer G. gelukken, aan te toonen dat er inderdaad een *overleg* van *die* strekking tusschen Kroon en G.-G. bestaat of heeft bestaan, dan zal ik erkennen, niet scherp te hebben waargenomen. De vergelijking van zulk een, m.i. onconstitutioneel, procédé met de Britsche rijksconferenties zal er echter niet minder absurd om worden.

E. MORESCO.

DE RIJKSMIDDELEN.

In dit nummer treft men aan het gebruikelijke overzicht van de opbrengst der Rijksmiddelen over de maand April 1925, vergeleken met de overeenkomstige cijfers van April 1924.

De gewone middelen brachten in de afgelopen maand f 37.394.200 op tegen f 35.390.800 in April 1924 en vertoonen mitsdien een vooruitgang van f 2.003.500. Van laatstgemeld bedrag komt echter f 640.700 op rekening van de rijwielbelasting, die in April 1924 nog geen bate voor de schatkist opleverde. De totale opbrengst in de afgelopen maand overtrof de raming met een bedrag van f 2.565.700.

De opbrengst over de eerste vier maanden van dit jaar bedroeg f 11.526.000 meer dan de opbrengst in de overeenkomstige maanden van 1924, terwijl de raming met f 6.641.300 werd overschreden. Laat men evenwel de rijwielbelasting, die in dat tijdvak in totaal f 5.610.500 opbracht, buiten beschouwing, dan blijkt, dat de opbrengst in het vorige jaar en de raming slechts met onderscheidenlijk f 5.915.600 en f 2.697.500 werden overtroffen.

In vergelijking met de overeenkomstige maand van het vorig jaar vertoonden de grondbelasting, de inkomstenbelasting, de gedistilleerd-, de zout-, de bier-, de geslacht- en de tabaksaccijns, de zegelrechten en de loodsgelden een hooger opbrengstcijfer. Daarentegen brachten minder op de dividend- en tantiëmebelasting, de vermogensbelasting, de suiker- en de wijnaccijns, de registratierechten, de successierechten,

de invoerrechten, de belasting op gouden en zilveren werken, de statistiekrechten en de domeinen.

Ook in de afgelopen maand bleef de grondbelasting een stijgende opbrengst vertoonen; het surplus boven de opbrengst van April 1924 bedroeg f 201.600. De snellere invordering doet bij dit middel ongetwijfeld haar invloed gevoelen. Voor de personeele belasting wordt geen opbrengstcijfer vermeld. Dit is toe te schrijven aan de omstandigheid, dat in de maand April de einduitkeering van de provinciale en gemeentelijke opcenten (thans ten bedrage van f 1.701.400 en f 6.169.500) betreffende den vorigen dienst pleegt plaats te hebben, welke ten gevolge van den achterstand op dit middel, de opbrengst over de maand April overtrof. De opbrengst der beide hierbedoelde belastingen in de eerste 4 maanden dezes jaars overtrof die van hetzelfde tijdvak van 1924 met respectievelijk f 1.170.600 en f 938.000. De raming werd evenwel bij beide belastingen nog steeds niet bereikt; het nadeelig verschil bedroeg f 679.100 bij de grondbelasting en f 5.037.400 bij de personeele belasting.

Evenals de vorige maand gaf de inkomstenbelasting in April 1925 een hoogere opbrengst (van f 732.200) te zien dan in dezelfde maand van 1924. Een aanwijsbare oorzaak is hiervoor niet aan te geven. Bij de inkomstenbelasting doen zich allerlei factoren gelden en het is niet gemakkelijk, de werking van elk dier factoren bij het analyseeren van de opbrengst van slechts één maand na te gaan en vast te stellen. Het tijdige gereed maken van de aanslagregeling 1924/25 zal ook in de afgelopen maand wel niet zonder invloed zijn gebleven. Bij de vergelijking van de ontvangsten uit deze belasting over de eerste 4 maanden van 1924 en 1925 blijkt, dat de bedragen zich als volgt over de verschillende dienstjaren splitsen:

	Jan. t/m. April 1924	Jan. t/m. April 1925
1920/21	f 460.400	—
1921/22	„ 1.993.600	—
1922/23	„ 8.717.000	f 1.627.600
1923/24	„ 24.608.900	„ 6.150.000
1924/25	—	„ 28.575.900
	f 35.779.900	f 36.353.500

Hoewel, zoals reeds meermalen werd opgemerkt, men met het trekken van bepaalde conclusies uiterst voorzichtig moet zijn, mag de opbrengst over de afgelopen maanden van dit jaar niet onbevredigend heeten. Dit blijkt ook trouwens wel hieruit, dat de raming met niet minder dan f 8.020.200 werd overschreden.

Voor het trager vloeien der dividend- en tantiëmebelasting (f 112.300 minder dan in April 1924) en den achteruitgang der vermogensbelasting (met f 61.300) is geen bepaalde oorzaak aanwijsbaar. Uit een vergelijking van de opbrengsten dezer middelen over de eerste vier maanden van 1924 en 1925 blijkt, dat de opbrengst van het vorig jaar bij geen der beide middelen werd bereikt, daar thans f 69.500 en f 50.900 minder werd ontvangen. De opbrengst der dividend- en tantiëmebelasting bleef in laatstgemeld tijdvak bij de raming met een bedrag van f 1.975.900 ten achter; bij de vermogensbelasting werd de raming evenwel met f 1.049.600 overschreden.

De accijnzen vertoonden ditmaal een minder gunstig beeld. De suikeraccijns daalde met f 168.500, hetgeen waarschijnlijk aan toevallige omstandigheden moet worden toegeschreven. De wijnaccijns liep met f 40.900 terug; men vergeet evenwel niet, dat de opbrengst van den wijnaccijns in de beide eerste maanden van elk kwartaal van weinig beteekenis is. De gedistilleerdaccijns vertoonde een accres van f 250.500. Neemt men echter in aanmerking, dat de maand April 1925 vijf verschijndagen (Donderdag) van den crediettermijn bevatte en de maand April 1924 slechts vier, dan blijkt de opbrengst van dit middel per slot van rekening in stede van te zijn toegenomen nog steeds achteruit te loopen. De zoutaccijns bleef een

hooger opbrengstcijfer vertoonen, ditmaal van f 46.600, toe te schrijven aan de afneming van den invoer van buitenlandsch gemalen mijnzout en de daarmede verband houdende toeneming van het gebruik van binnenlandsch veraccijnsd zout. In de sterke stijging van den bieraccijns, die van f 298.600 tot f 1.037.600 accresseerde en dus een meerdere inkomst van f 739.000 te boeken gaf, komt de verhooging van den accijns van f 0,60 tot f 1,50 per hectolitergraad tot uitdrukking, die op 12 Mei 1924 in werking trad. De toeneming van den geslachtaccijns (met f 13.200) staat met de hooge vee prijzen in verband. De meerdere opbrengst van den tabaksaccijns (f 116.200) vloeit deels uit navordering voort en is anderdeels een gevolg van de pas tot stand gekomen accijnsverhoging, waarbij de verrekening van nieuwe zegels met oude intusschen een ongunstigen invloed uitoefent.

Van de middelen, die meer in direct verband staan met het zakenleven, brachten de zegelrechten f 263.400 meer op, waarvan f 79.200 op rekening van de beursbelasting komt. De registratierechten daalden echter met f 85.100 en de invoerrechten met f 437.000. De statistiekrechten liepen terug met f 21.100, terwijl de loodsgelden f 12.100 méér inbrachten. Al is het beeld, dat deze belastingen in de vorige maand vertoonen, dus niet onverdeeld gunstig te noemen, er zijn toch teekenen, die op eene opleving van den handel wijzen. Vooral de loodsgelden maken een bevredigenden indruk; de opbrengst van de eerste vier maanden dezes jaars overtrof die van hetzelfde tijdvak van 1924 met f 196.100, terwijl de raming met f 300.400 werd overschreden; bedragen, die bij dit betrekkelijk kleine middel van groote beteekenis zijn.

Ten slotte moge worden gewezen op de successierechten, die ditmaal met f 50.000 terugliepen; op de domeinen, die f 36.100 achteruit gingen; op de belasting op gouden en zilveren werken, die een toevallig nadeelig verschil van f 1600 te zien gaf en op de belasting op speelkaarten, die f 1600 méér dan in April 1924 opleverde.

De inkomsten van het „Leeningfonds 1914” bedroegen in de afgelopen maand f 10.557.400 (raming f 7.783.000), tegen f 10.786.900 in April 1924. De opbrengst over de eerste vier maanden was f 32.778.600 (f 33.353.200 in Januari t/m. April 1924).

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.

DE BEGROOTING VOOR 1925.

II. De terugkeer naar het Goud.

Dr. T. E. Gregory te Londen schrijft ons:

Oude leden van het Lagerhuis zullen U vertellen, dat het bewonderenswaardig is bij de bespreking van zakenkwesties, doch hopeloos, wanneer het discussieert over technische financieele vragen. Deze uitspraak is nog eens bewaarheid door de discussies over de Gold Standard Act, welke er niets toe hebben bijgedragen, de beginselen te verhelderen, doch zeker hebben aangetoond, dat zoowel de aanhangers der Regeering als die der oppositie uitermate slecht op de hoogte waren.

Wegens het feit, dat de nieuwe maatregel geen codificerende wet is, is het geenszins gemakkelijk, het huidige geldwezen van het land op eenvoudige wijze te beschrijven. Uw lezers hebben reeds van het Report of the Committee on Currency and Bank of England Notes¹⁾ kennis genomen, doch het kan zijn nut hebben, indien ik eens precies uiteenzet, welke wetsvoorschriften er op het oogenblik bestaan, aangezien zelfs een zoo eminent autoriteit als Keynes onlangs op een dwaalspoor geraakte door een belangrijk artikel van de Bank Act 1844 over het hoofd te zien.²⁾

1. Gouden muntmateriaal kan in den vervolge uit-

¹⁾ [Zie p. 389 in het No. van 6 Mei l.l. — Red.]

²⁾ [Zie p. 410 in het No. van 13 Mei l.l. — Red.]

sluitend door de Bank of England aan de Munt worden verkocht, hoewel het publiek nog het recht heeft, standaardgoud aan de Bank te verkoopen tot den prijs van £ 3/17/9 per ons standaard.

2. Bankbiljetten en Currency Notes zijn niet langer op aanvraag in gouden munt bij de Bank of England inwisselbaar, ofschoon de nieuwe wetsvoorschriften niets schijnen te bevatten, dat de Bank verhindert, maar welgevallen gouden munt uit te betalen en ik verneem, dat zij in de laatste weken inderdaad kleine hoeveelheden goud heeft uitbetaald, niet alleen voor uitvoer, doch tegen kleine biljetten. Het denkbeeld, dat aan den maatregel ten grondslag ligt, is natuurlijk het wegtrekken van goud voor binnenlandse doeleinden te voorkomen.

3. Geen maatregel is getroffen voor het demonetiseeren van gouden munt, welke wettig betaalmiddel tot ieder bedrag blijft, hoewel niet wordt verwacht, dat zij zal circuleeren.

4. Biljetten en andere wettige betaalmiddelen kunnen bij het hoofdkantoor van de Bank of England in gouden baren van 400 ons fijn worden omgewisseld op den voet van £ 3/17/10½ per ons standaard.

5. Hoewel het artikel van de Gold Control Act, dat den uitvoer van goud en zilver, behalve onder consent, verbiedt, buiten werking is gesteld, is niets geschied om het tweede artikel der wet in te trekken, dat het versmelten van Britsch of buitenlandsch wettig betaalmiddel zijnde gouden munt verbiedt. Daar dit deel der wet niet automatisch op het einde van het jaar afloopt zal een speciale wet noodig zijn, om het buiten werking te stellen.

6. Een speciale wet zal vereischt zijn, indien en wanneer de beide biljettencirculaties worden samengesmolten.

De twee wettelijke rechten, welke thans zijn ingetrokken, waren niet van practisch belang. Niemand bracht vóór den oorlog in werkelijkheid muntmateriaal naar de Munt en geen betekenis kan worden gehecht aan het sinds den oorlog bestaande recht, biljetten in goud in te wisselen, want dit recht was in alle opzichten nutteloos, zoolang er geen uitvoervrijheid bestond en zoolang, gelijk het geval was, de Bank aanzienlijke hinderpalen aan een werkelijke uitoefening van het recht in den weg legde.

Indien men de bijzonderheden der hervatting van de inwisseling der biljetten in 1925 vergelijkt met die, welke de beroemde Resumption Act van 1819 bevat, bespeurt men, dat de denkbeelden van Ricardo in de huidige regeling vollediger doorgevoerd zijn, aangezien genoemde wet de Bank niet verplichtte, goud tegen een vasten prijs te koopen, terwijl de handhaving van artikel 4 van de Bank Act van 1844 thans de waarde der biljetten tusschen zeer dicht bijeenliggende goudpunten vastlegt.

Over de vraag, of genoemd artikel van de wet van 1844 al dan niet moest worden gehandhaafd, heeft de meeste theoretische discussie plaatsgevonden. In de meening, dat het recht, goud aan de Bank te verkoopen, was ingetrokken, gaf Keynes aan den nieuwen standaard in zooverre zijn zegen, als van zijn standpunt mogelijk was. De Arbeiderspartij in het Lagerhuis verlangde ook dit recht ingetrokken te zien, doch duidelijk bleek, dat sommige sprekers dezer partij in het onzekere verkeerden, waarom zulks behoorde te geschieden. De heer Snowden bijv., die het voorstel der Arbeiderspartij tot verwerping van het Regeeringsontwerp deed, was daartegen op dezen grond, dat het Committee on Banknotes had gezegd, dat een binnenlandsche goudcirculatie ongewenscht was en hij betoogde, dat indien het rapport iets bedoelde door dit te zeggen, het dit was „dat gedurende eenigen tijd het binnenstroomen van goud hier te lande noodlottig zal zijn of een schadelijken invloed op de handhaving van de wisselkoersen kan hebben”.

De werkelijke reden, waarom er tegenstand bestaat tegen het recht, goud aan de Bank te verkoopen, is,

gelijk hij later zelf uiteenzette, de vrees voor een mogelijk ingrijpen der Vereenigde Staten. Doch dit was niet de kwestie, welke bij het Fluis het zwaarste woog; deze was de algemeene vrees wat er met het bankdisconto zou gebeuren.

Toen in de eerste dagen na de hervatting van de inwisseling der biljetten, goud de Bank uit begon te stroomen, kon men gerust zeggen, dat er bijna iets als een paniekstemming heerschte, gevolg van de vrees, dat het bankdisconto onmiddellijk de hoogte in zou gaan. De opvatting, dat men van de Amerikaanse credieten geen gebruik behoort te maken, welke in den beginne heerschte, begon te wijken en deze stemming werd versterkt door de houding, welke de Midland Bank in haar maandbericht aannam. Gelukkig voor de populariteit van den gouden standaard heeft de Bank succes gehad door het aantrekken van £ 2 miljoen goud, hetgeen het onmiddellijk gevaar heeft doen verdwijnen, zoodat vóór den herfst geen verhooging wordt verwacht, terwijl natuurlijk de mogelijkheid, dat de Amerikaanse prijzen omhoog zullen gaan, ieder ingrijpen zelfs dan overbodig kan maken.

Waar de Bank het goud vandaan heeft, is een kwestie, waarover levendig wordt gediscussieerd. Terwijl de City zeer in haar schik is, zijn de theoretici der richting-Keynes niet zoo voldaan over den keer, welke de gebeurtenissen bezig zijn te nemen. Zij betoogen, dat zoolang de Britsche prijzen niet in overeenstemming zijn met de wisselkoersen, het bedrijfsleven in den druk moet blijven verkeerden. De eenige kracht, die in dezen toestand genezing zou kunnen brengen, is een verhooging van het bankdisconto, hoewel deze in eersten aanleg een geweldigen druk zou uitoefenen. Wat de Bank thans doet is, zeggen zij, louter door andere middelen aan de moeilijkheden trachten te ontkomen, hetgeen er niets toe zal bijdragen, de fundamenteele moeilijkheden uit den weg te ruimen.

Onder de maatregelen, welke de Bank sinds het vorige jaar heeft genomen, is het ongeschreven embargo op buitenlandsche (geen koloniale) emissies op de Londensche kapitaalmarkt niet de minst belangrijke. Indien het blijft bestaan, betoogen de tegenstanders van den gouden standaard, zal het ongetwijfeld mogelijk zijn, de wisselkoersen op de pariteit te houden, doch dit beteekent slechts, dat de uitvoer zal dalen en onze ongunstige handelsbalans blijft bestaan.

In ieder geval wenschen zij derhalve het bankdisconto omhoog te zien gaan, indien wij dan werkelijk verlangen te volharden bij een verkeerde politiek, doch anderzijds moeten wij ons niet verheelen, welke slechte uitwerking een dergelijke verhooging zal hebben.

De terugkeer naar het goud is natuurlijk één dier zaken, welke niet kunnen worden herroepen zonder absoluut noodlottige gevolgen voor het prestige van Londen als internationaal centrum. De loop der prijzen in de Vereenigde Staten zal meer dan ooit een zaak van groot belang voor ons worden, doch er bestaat wellicht op het oogenblik een neiging, den omvang te overdrijven, waarin de beide prijsniveaux absoluut moeten overeenstemmen, opdat het goud, dat wij bezitten, hier blijve. De vooroorlogservaring bevestigt, gelijk de heer Churchill zeer juist in het debat zeide, niet het inzicht, dat de prijzen precies gelijk moeten zijn. Hoe dit ook zij, het is goed op het ergste voorbereid te zijn en de positie is op het oogenblik in groote trekken de volgende:

De Bank zal het disconto niet verhoogen, indien zij dit met eenige mogelijkheid kan vermijden, aangezien de zakenwereld zeer prikkelbaar is. Anderzijds is het mogelijk, dat men in financieele kringen aandringt op het opheffen van het embargo op nieuwe emissies; ten slotte is de publieke opinie als geheel tegen het gebruik maken van de Amerikaanse credieten. Onder deze omstandigheden zal, wanneer toevallig aangevoerde kwantiteiten goud in voldoende hoeveel-

heden kunnen worden verkregen om den uitvoer te compenseren, waarschijnlijk voor het oogenblik niets worden gedaan. In den herfst zal de nieuwe regeling echter op de proef worden gesteld en het hangt er hoofdzakelijk van af, wat in de Vereenigde Staten tusschen nu en dien tijd gebeurt, of een verhooging van het bankdisconto kan worden vermeden, tenzij — en dit is waarschijnlijk het belangrijkste punt van alles — tegen dien tijd louter en alleen de werking van den gouden standaard zelf onze exportprijzen op één niveau met de Amerikaansche zal hebben gebracht door den druk der internationale concurrentie.

T. E. GREGORY.

DE FINANCIËELE TOESTAND EN MINISTER CAILLAUX.

Prof. Bertrand Nogaro te Parijs schrijft ons:

Nog steeds houdt de Fransche politiek zich voor alles bezig met den financieelen toestand; evenwel valt sinds het optreden van den heer Caillaux als Minister een aanzienlijke ontspanning waar te nemen. Niet, dat hij in enkele weken in wezenlijke mate tot de oplossing van het financieele vraagstuk heeft bijgedragen, doch ondanks den weerstand, welke zijn persoon in zekere politieke kringen heeft gevonden, is het onbetwistbaar, dat alleen zijn aanwezigheid in het nieuwe Ministerie de openbare meening in belangrijke mate heeft gerust gesteld.

De heer Caillaux heeft een financieele loopbaan gehad; eerst Inspecteur van Financiën, vervolgens parlements lid en Minister, biedt hij zeer solide waarborgen voor technische kennis en een werkelijke ervaring met het zakenleven. Zijn eerste woorden getuigen overigens van koelbloedigheid, welke competentie alleen kan geven. „Verwacht van mij”, zeide hij tot de hem ondervragende journalisten, „geen enkel wonder. Ik heb niet de bedoeling groote nieuwigheden te brengen”. Deze taal stak scherp af tegen de laatste bevestigingen van de vorige Regeering, welke de oplossing van het financieele probleem in heroische leuzen, welke er eenvoudig uitzagen, zooals die van de kapitaalheffing, dacht te vinden.

Voor het oogenblik heeft de heer Caillaux nog slechts een deel van zijn plan onthuld, nl. dat, hetwelk betrekking heeft op de onmiddellijk te nemen maatregelen. Alleen zijn houding heeft er echter reeds toe bijgedragen, enkele der groote hangende vraagstukken op te lossen. Vergeten moet niet worden, dat de financieele moeilijkheden vooral bij de vlottende schuld zijn gelegen. Nu beantwoordt de verhooging van de biljettengrens, waartoe de vorige Regeering haars ondanks is gebracht, zeer wel aan hetgeen de toestand noodzakelijk maakte. Indien deze verhooging niet was verkregen, zouden de banken of hun credieten aan de particulieren hebben moeten inkrimpen en een industriële crisis hebben uitgelokt, of hun credieten aan den Staat hebben moeten beperken door schatkistpapier af te stooten, ten einde zich nieuwe beschikbare middelen te scheppen; aldus aanleiding gevende tot een crisis t.o.v. de vlottende schuld. Het eerste gevaar is voor het oogenblik ter zijde gesteld, aangezien er geen ernstig motief meer bestaat, vervallende kortlopende schatkistwissels niet te verlengen.

Intusschen is het waar, dat in den loop van dit jaar een groot bedrag 10-, 5- en 3-jarige notes, welke door vorige Regeeringen zijn uitgegeven, afloopt. Een overzicht volgt hieronder:

Vervaldata.	(Binnenlandsche schuld)	in francs.
16 Februari 1925..	Obligations de la défense nationale 1915—25 ...	333.671.000
1 Juli 1925	Bons du Crédit National 1922 (2ème émission)	3.290.000.000
25 September 1925.	Bons à 3 et 5 ans 1922.	8.236.934.000
8 December 1925 .	Bons à 3, 6 et 10 ans 1923 (1ère série)	10.090.088.000
	Total	21.950.693.000

De vorige Regeering had over deze kwestie zeer veel

gerucht gemaakt en de heer Herriot scheen zich te hebben laten overtuigen van de mogelijkheid, dat men zich voor het aflossen van een 20-tal milliard zou zien gesteld. Nu was de groote meerderheid der houders natuurlijk geneigd, haar bezit te continueren, indien men haar maar niet beangst maakte; slechts bepaalde credietinstellingen zouden er belang bij kunnen hebben hun schuldbewijzen in te wisselen, in plaats van hen automatisch te vernieuwen. De nieuwe Minister van Financiën heeft derhalve doen blijken van wijsheid en psychologisch inzicht, toen hij direct deed weten, dat hij geenerlei ongerustheid koesterde ten aanzien van de vernieuwing der uitgegeven obligaties. Een dergelijke houding vormt op zichzelf een zeer gunstige voorwaarde voor hun werkelijke vernieuwing.

Niettemin blijft het waar, dat de aandacht der Overheid gevestigd is op de inconveniënten, die er voor een Staat in zijn gelegen, dat een te groot deel van zijn openbare schuld den vlottenden vorm heeft of slechts korten looptijd. Ongetwijfeld is een aanzienlijk voordeel gelegen in de betrekkelijk matige rente, doch dit voordeel wordt gecompenseerd door zekere gevaren, welke een goede financieele psychologie en een oordeelkundige emissiepolitiek niet tot in het oneindige ter zijde vermogen te stellen. Het op te lossen vraagstuk is dus een aanzienlijk deel van de vlottende schuld en van die op korten termijn te consolideeren, zonder den rentevoet te zeer te doen stijgen. Met nieuwsgierigheid wacht men op de oplossing, welke de heer Caillaux zich voorstelt voor dit vraagstuk te vinden.

* * *

In afwachting hiervan, schijnt hij zich in de eerste plaats te hebben geïnspireerd op het denkbeeld, dat de evenwichtstoestand der vlottende schuld nauw verbonden is met dien der begrooting; want indien de Fransche schatkist zich in de laatste maanden nogal in moeilijkheden heeft bevonden, is dit niet alleen, omdat een klein deel der Bons du Trésor niet geplaatst kon worden, doch ook, omdat zekere uitgaven bij voortdurend niet op de begrooting voorkwamen, hoewel de Staat inderdaad gehouden was, hen op zich te nemen. De pensioenen voor de oorlogsslachtoffers zijn ten laste gebracht van een autonome kas, welke echter ontbloot is van middelen en die in de huidige omstandigheden bijna geen geld kan opnemen. Hetzelfde is het geval met de posten voor de technische uitrusting, welke voorkomen op de autonome begrooting der posterijen en telegrafie; voor deze twee diensten moet de Staat 1½ milliard storten zonder overcorrespondeerende middelen te beschikken.

Voorts raamt de Minister, dat de begrooting voor 1925, zooals zij eruit ziet na de beraadslagingen in de Kamer van Afgevaardigden, een tekort van ongeveer 1150 miljoen laat en meent hij, dat het op deze begrooting onjuist is staat te maken op stortingen krachtens het Dawesplan, daar deze tot dusverre voor alles moeten plaats vinden in den vorm van prestaties in natura, welke niet onmiddellijk omgezet kunnen worden in geldelijke ontvangsten voor de schatkist.

De heer Caillaux houdt zich dus bezig met de 4 milliard te vinden, welke nog nodig schijnen om de inkomsten aan de uitgaven gelijk te maken, terwijl hij buiten de begrooting slechts de kapitaalsuitgaven voor den aanleg van nieuwe staatspoorweglijnen en voor de bevrijde gebieden laat, welke voortaan zoo spoedig mogelijk uit de annuïteiten van het plan Dawes moeten worden gefinancierd.

Ten einde deze lasten te bestrijden doet hij geen enkelen nieuwen fiscaal maatregel aan de hand; hij stelt zich eenvoudig voor, zekere bestaande belastingen beter te doen werken. In de eerste plaats heeft hij de bedoeling, een beter evenwicht tusschen de belasting van diverse inkomenscategoriën te leggen, aangezien deze, naar men weet, in Frankrijk zeer ongelijk worden belast. Zijn bedoeling is voorts fraude energiek

te onderdrukken, terwijl hij deze strenge maatregelen door een groote amnestie, welke een streep haalt door het verleden, wil doen voorafgaan. Overigens zouden er geen verhoogingen ontworpen zijn in de algemeene inkomstenbelasting, welke reeds zeer zwaar is voor die contribuabelen, wier inkomsten uit verschillende hoofde nauwkeurig vaststaan; zelfs zou men een verlagening van de successiebelasting op het oog hebben, welker tarief in Frankrijk voor zekere categorieën van belastingplichtigen buitengewoon hoog is.

Voorts heeft men zich afgevraagd, toen de nieuwe Minister aan het bewind kwam, of hij, trouw aan een oud leerstuk van zijn partij, zich een uitbreiding der staatsmonopolies gunstig gezind zou toonen, dan wel of hij om praktische redenen, den Staat als industrieel wantrouwend, ertoe geneigd zou zijn, hen in gemengde bedrijven om te zetten. Het schijnt niet, dat hij reeds op het punt is, zich voor één dezer twee methoden uit te spreken; slechts heeft hij zijn bedoeling aangekondigd, de Fransche assurance-maatschappijen, welke zich tot dusverre in het buitenland herverzekeren, uit te noodigen een deel hunner premies in een nationale kas te storten, welke zich met hun herverzekering zou belasten.

* * *

De Minister van Financiën heeft zijn inzichten in zake de geldpolitiek nog niet kenbaar gemaakt. Vermoed mag worden, dat hij een stabilisatie van den Franc op het oog heeft, doch dat hij deze niet officieel wil ter hand nemen, zoolang hij moet vreezen de eenmaal vastgestelde officieele pariteit in ongunstigen zin te moeten wijzigen. Ongetwijfeld is hij eerst van plan het vraagstuk der intergeallieerde schulden te regelen, een angstige kwestie voor Frankrijk, welks fiscale lasten thans, gegeven den rijkdom van het land, reeds hooger zijn dan in Groot-Brittannië. Evenwel schijnt het, dat men van weerszijden geneigd is er eens over te praten en het uur nadert waarschijnlijk, waarop preciseringen zullen plaats vinden, welke in staat zullen stellen dit nieuwe element in den financieelen toestand van Frankrijk te bepalen.

BERTRAND NOGARO.

AANTEKENINGEN.

De Financiën van de Deutsche Reichsbahngesellschaft. — Onlangs heeft één der directeuren der Deutsche Reichsbahngesellschaft aan de pers enkele mededeelingen gedaan omtrent den toestand en de vooruitzichten dezer onderneming. Daarbij werd onderstaande opgave verstrekt van de ontvangsten en uitgaven over de periode 1 October 1924 tot 30 September 1925, het eerste boekjaar. Deze gegevens zijn gebaseerd op de resultaten der eerste zes à zeven maanden. De tusschen haakjes vermelde cijfers zijn die voor 1913.

a) Ontvangsten	In mill. R.M.	In pCt. v. d. ontvangsten en uitgaven, inclusief schuldendienst	
1. Personen- en bagagevervoer	1749.0 (904.0)	31.53	(29.57)
2. Goederenvervoer	3500.0 (1927.0)	63.08	(63.03)
3. Andere ontvangsten	299.7 (226.7)	5.39	(7.40)
	5548.7 (3057.7)	100.0	(100.0)
b. Uitgaven			
1. Personeelsuitgaven	3062.0 (1350.2)	65.43	(50.84)
2. Zakelijke uitgaven	1584.7 (855.0)	33.86	(32.20)
3. Schuldendienst	33.3 (450.3)	0.71	(16.96)
	4679.7 (2655.5)	100.0	(100.0)
Buitengewone uitgaven	358.0 (294.0)		
Overschot	511.0 (108.2)		
Daarvan worden aangewend:			
1. Voor den dienst der herstel-obligaties	400.0 (—)		
2. Statutaire Reserve	111.0 (—)		
3. Voor algemeene staatsdoeleinden (storting in de schatkist)	— (108.2)		

Het verhoudingscijfer van de bedrijfsuitgaven tot de ontvangsten wordt derhalve op 83,74 geraamd tegen 72,12 in 1913. Wat de bedragen aangaat, welke de Reichsbahn voor de schadevergoeding moet opbrengen, zij medegedeeld, dat zij in het eerste hersteljaar (1 September 1924 tot 31 Augustus 1925) 200 miljoen moet afdragen, in het tweede 595 miljoen, in het derde 550 miljoen en te beginnen met het vierde jaar de normale som van 660 miljoen. Op 1 Maart 1925 is punctueel de betaling van 100 miljoen uitgevoerd en de betaling van het 1 September a.s. vervallende bedrag is reeds verzekerd. Bovendien moet in het eerste boekjaar, volgens mededeeling van den directeur, 200 miljoen gereserveerd worden voor de betalingen in het tweede hersteljaar, zoodat in het eerste boekjaar uit hoofde der schadevergoeding een last van 400 miljoen op de Reichsbahn drukt.

Wat de uitgaven aangaat, hieronder spelen die voor het personeel een groote rol. Het personeel is inmiddels van October 1923 tot op den huidigen dag van rond 1 miljoen tot 765.000 man ingeperkt, die gemiddeld een loon ontvangen van 152 pCt. van vóór den oorlog, bij een stijging van de kosten van het levensonderhoud met rond 36 pCt.

Wat de zakelijke uitgaven betreft, hierbij speelt het herstel van het Rijn- en Roerriet een belangrijke rol, daar hiervoor in het loopende boekjaar rond 100 miljoen moet worden uitgetrokken. Het rollend materieel, dat de maatschappij van haar voorganger, het staatsbedrijf, heeft overgenomen, is meer dan voor de huidige verkeersbehoeften noodzakelijk is. De maatschappij heeft zich derhalve de uiterste beperking op de aanschaffing van nieuw rollend materieel opgelegd.

Op het gebied der buitengewone uitgaven heeft de Reichsbahn uit den inflatietijd erfenissen moeten overnemen in den vorm van een aantal projecten, waarvan de uitvoering reeds ter hand was genomen en die thans tot een einde moeten worden gebracht. Intusschen beperkt men zich hierbij tot het allernoodzakelijkste. Aangezien de Reichsbahn met herstelverplichtingen is belast, heeft zij krachtens de wet geenerlei kapitaal- en renteverplichtingen uit de oude spoorwegschulden der landen behoeven over te nemen.

Aan het slot van zijn uiteenzettingen wees de directeur er op, dat de directie de financieele ontwikkeling der onderneming zonder groote zorgen meent te kunnen afwachten en gelooft, dat de herstelverplichtingen zonder bezwaar kunnen worden nagekomen, zonder dat daarbij de plicht tot instandhouding van het vermogen behoeft te worden verwaarloosd. Voorts meent zij, ook in de toekomst in staat te zullen zijn, langzamerhand op tariefgebied de voor het economische leven noodzakelijke verlagen door te kunnen voeren.

De Britsche steenkolenmijnbouw in het eerste kwartaal van 1925. — De kolenindustrie werd gedurende het eerste kwartaal van 1925 gekenmerkt door een verscherpte depressie in den uitvoer. De totale hoeveelheid naar het buitenland verscheepte kolen (hetzij als lading of als bunkercolen) was slechts 18 $\frac{1}{3}$ miljoen ton, hetwelk het laagste geregistreerde cijfer is voor eenig kwartaal sinds het einde van 1921. De kolenproductie was echter iets grooter dan het vorige kwartaal en varieerde van 5.20 miljoen tot 5.43 miljoen ton per normale week. De hoeveelheid kolen, beschikbaar voor binnenlandsch gebruik, was 2 $\frac{1}{4}$ miljoen ton meer dan het vorige kwartaal. De weersomstandigheden waren iets gunstiger voor den handel in huisbrand en er waren aanwijzingen van een geringe verbetering in de industrieele vraag. Het is ook waarschijnlijk schrijft het Board of Trade Journal, waaraan deze gegevens zijn ontleend, dat de voorraden iets vergroot zijn.

De hoeveelheid gedolven verkoopbare kolen was,

ofschoon een weinig meer dan in het voorafgaande kwartaal, meer dan .5 millioen ton minder dan in de overeenkomstige periode van 1924, en bijna 7 millioen ton minder dan in het eerste kwartaal van 1913, toen in Groot Brittannië ongeveer 73 millioen ton kolen gewonnen werden.

Ongeveer $18\frac{1}{3}$ millioen ton kolen werd naar het buitenland verscheept, met inbegrip van het kolen-equivalent van de uitgevoerde cokes en briketten en van de uitgevoerde bunkercolen. Dit cijfer is $3\frac{1}{4}$ millioen minder dan dat voor het overeenkomstige kwartaal van 1924. De eerste drie maanden van 1913 werd $23\frac{1}{5}$ millioen ton kolen verscheept, waaronder het door Ierland opgenomen kwantum niet is begrepen. Dit bedraagt ongeveer $\frac{3}{5}$ millioen ton per kwartaal en is nu in den uitvoer begrepen.

De hoeveelheid kolen, die gedurende het eerste kwartaal van 1925 naar die landen verscheept werd, die gedeeltelijk afhankelijk zijn van aanvoeren uit het Roergebied, nl. Duitschland, Frankrijk, België, Nederland en Italië, bedroegen iets meer dan 7 millioen ton, tegen bijna $9\frac{1}{2}$ millioen ton in het overeenkomstige kwartaal van 1924. De vermindering is het gevolg van een reductie van de verschepingen naar Duitschland met 1.224.000 ton, naar Nederland met 402.000 ton, naar Frankrijk met 858.000 ton en naar België met 44.000 ton. De uitvoeren naar Italië vermeerderde daarentegen met 246.000 ton. In de overeenkomstige periode van 1913 bedroegen de verschepingen naar deze landen bijna $8\frac{3}{4}$ millioen ton.

De naar alle andere markten uitgevoerde hoeveelheid kolen bedroeg 6 millioen ton, wat $\frac{1}{3}$ millioen ton minder was dan in het eerste kwartaal van 1924. In 1913 was het overeenkomstige cijfer ongeveer $8\frac{1}{2}$ millioen ton.

Vergeleken bij het eerste kwartaal van 1924 was de hoeveelheid uitgevoerde en gebunkerde verscheepte kolen 10 pCt. minder in de Schotsche havens, 12 pCt. minder in de havens aan het Bristol-kanaal, 14 pCt. minder in de havens aan de Noord-Oostkust, en 26 pCt. minder in de Humberhavens.

BOEKAANKONDIGING.

Gedenkboek der Staatsspoor- en Tramwegen in Nederlandsch-Indië, 1875—1925, samengesteld door S. A. Reitsma, Hoofdambtenaar ter beschikking der S.S. en Tr., met medewerking van de verschillende Diensten. Topografische Inrichting. Weltevreden.

De vruchtbare pen van den heer Reitsma, zijn medewerkers bij het Staatsspoor- en tramwegbedrijf en de Topografische Inrichting te Weltevreden hebben hier een prachtwerk geschapen.

Reeds was het April-nummer van het tijdschrift „Indië” geheel gewijd aan een overzicht van S. A. Reitsma naar aanleiding van het vijftigjarig jubileum der Staatsspoor- en Tramwegen in Nederlandsch-Indië. Het eindigde: „Nederland kait met recht trotsch zijn op het mooie technische werk en het reusachtige bedrijf, dat de Staatsspoor- en Tramwegen in Indië te zien geven.”

Die trots doorstraalt, zichzelf krachtig motiveerend, het Gedenkboek. Na een geschiedkundig overzicht volgt een beschrijving van de organisatievormen, van de positie van het personeel en van het bedrijf in den vollen omvang (weg- en bovenbouw, bruggen, signaalwezen, rollend materieel, tractiedienst op de lijn, spoorwegwerkplaatsen, de elektrische staatsspoorwegen, tarieven en vervoer, financieele uitkomsten). Het werk is rijk en buitengewoon mooi geïllustreerd met vele portretten, platen van in Indische landschappen geplaatste kunstwerken, van stations en andere gebouwen, van rijtuigen, locomotieven, railtypen, enz., met facsimile's van brieven, met kaarten en grafische voorstellingen.

V.

ONTVANGEN:

De Haarlemmerveer als Kolonisatiegebied. Proeve eener Sociaal-Geographische Monographie, door Dr. H. N. ter Veen. Groningen 1925; P. Noordhoff.

Jaarverslag der Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Tilburg en Omstreken over 1924. Tilburg; Electrische Drukkerij H. Gianotten.

De Sociale Wetgeving door J. Oudegeest, Secretaris van het I.V.V. Overdruk uit „De Socialistische Gids” Jaargang X. Amsterdam 1925; N.V. Ontwikkeling.

Begrooting en Rekening van Gemeentebedrijven. Toegelicht in verband met de begrotings- en rekeningsvoorschriften 1924 door N. L. Rouvecamp, Verificateur der Gemeentefinanciën te Hilversum. Alphen aan den Rijn 1925; N. Samsom.

Restauration financière de la Hongrie. Onzième Rapport du Commissaire Général de la Société des Nations pour la Hongrie. Du 1er au 31 mars 1925. Genève 1925.

Restauration financière de l'Autriche (Troisième Année). Vingt-huitième Rapport du Commissaire Général de la Société des Nations pour l'Autriche. (Quatrième mois de la cinquième étape. — Période du 15 mars au 15 avril 1925). Genève 1925.

Indische Spoorweg-politiek. Deel VIII. Tekst en Bijlagen door S. A. Reitsma, Hoofdambtenaar ter beschikking S.S. en Tr. No. 1. Mededeelingen. Administratieve dienst. (Centraal Kantoor). Weltevreden 1925; Landsdrukkerij.

Regeeringsbemoeiing met het bedrijfsleven in Nederland en Ned.-Indië door Mr. M. W. F. Treub. Roermond; J. J. Romén en Zonen.

Nieuwe stroomingen in het Nederlandsche Bankwezen door Dr. H. M. Hirschfeld. Roermond; J. J. Romén en Zonen.

Zahlen zur Geldentwertung in Deutschland 1914 bis 1923. Bearbeitet im Statistischen Reichsamt. Berlin S.W. 61; 1925. Verlag von Reimar Hobbing.

Les Résultats des Recherches et de l'Exploitation des Mines en Hollande par C. Blankevoort. Maas-tricht; F. Schmitz.

MAANDCIJFERS.

GIRO-KANTOOR DER GEMEENTE AMSTERDAM.

	Maart 1925		Maart 1924	
	In mill.	Aantal	In mill.	Aantal
<i>Giro's</i> (eenzijdige vermelding)				
Girobetalingen aan Gemeentestell.	f 11.6	19.704	f 13.4	10.903
Girobetalingen aan Particulieren	„ 19.6	58.771	„ 15.9	46.503
<i>Geldomzet.</i>				
Ontvangsten	„ 5.3	7.115	„ 5.2	8.032
Betalingen	„ 6.6	25.204	„ 6.9	24.749
Part.rekeninghouders	„ 20.1 ¹	24.134 ²	„ 18.5 ¹	21.690 ²
Waarvan rekeningh. welke gelden voor 1 jaar vast hebben gedeponoord	„ 8.1	2.569 ²	„ 7.6	2.314 ²

1) Gemiddeld saldo te goet. 2) Einde der maand.

OVERZICHT DER RIJKSMIDDELEN.
(In Guldens).

	April 1925	Sedert 1 Januari 1925	Overeenkomstige periode 1924
Directe belastingen.			
Grondbelasting	1.645.591	5.696.274	4.525.657
Personeele belasting ..	4)	3.345.928	2.407.900
Inkomstenbelasting ..	10.090.184	36.353.492	35.779.856
Dividend- en tantieme-belasting	590.633	2.024.051	1.954.516
Vermogensbelasting ..	2.499.241	4.549.627	4.498.775
Accijnzen.			
Suiker	3.112.345	14.216.131	12.554.294
Wijn	57.950	670.882	680.380
Gedistilleerd	4.018.836	14.759.206	15.269.163
Zout	173.020	751.901	484.429
Bier	1.037.612	3.277.890	1.563.404
Geslacht	825.108	3.076.288	3.050.826
Tabak	1.482.943	5.084.384	5.207.353
Belast. op speelkaarten	10.149	45.866	47.692
Rijwielbelasting	640.725	5.610.456	—
Indirecte belastingen.			
Zegelrechten	11.559.363	7.667.352	6.537.574
Registratierechten	1.802.366	7.049.657	7.892.091
Successierechten	4.103.174	15.560.300	15.710.141
Invoerrechten.			
Gouden en zilver werken			
Belasting	84.407	352.447	300.188
Essaailoon	87	299	386
Statistiekrecht			
Mijnen	334.643	1.361.738	1.386.626
Domeinen	196	197.538	182.552
Stuatsloterij	174.250	816.605	716.998
Jacht en visscherij	24.337	219.919	221.063
Loodsgelden	221	4.072	1.326
Totaal-Generaal ..	37.394.245	145.955.290	134.429.279

1) Hieronder begrepen f 295.634 wegens zegelrecht van nota's van makelaars en commissionnaires in effecten, enz. (Beursbelasting). 2) Idem f 1.709.261 3) Idem f 1.392.035.

4) In de maand April pleegt de einduitkeering van de provinciale- en gemeente opcenten betreffende den vorigen dienst plaats te hebben, welke tengevolge van den achterstand op dit middel, de opbrengst over de maand April overtrof.

HEFFINGEN VOOR HET LEENINGFONDS 1914.

	April 1925	Sedert 1 Januari 1925	Overeenkomstige periode 1924
Verdedigingsbelast. Ia	749.772	1.364.875	1.316.457
Verdedigingsbelast. Ib	2.284.596	4.188.211	4.139.516
Verdedigingsbelast. II	2.564.019	9.178.352	9.984.802
Opcenten:			
Grondbelasting	329.957	1.145.397	909.476
Personeele belasting ..	4)	715.292	537.618
Inkomstenbelasting ..	2.750.054	9.798.885	10.421.568
Vermogensbelasting ..	624.810	1.137.415	1.099.719
Dividend- en tantieme-belasting	194.909	667.937	644.990
Suiker	622.469	2.843.226	2.510.859
Wijn	11.590	134.176	136.076
Gedist. (binn.- en buitl.)	401.884	1.475.921	1.526.916
Zegelrecht van buitl. eff.	23.349	128.905	125.205
Totaal	10.557.409	32.778.592	33.353.202

SPLITSING VAN DE OPBRENGST DER GROND-, PERSONEELE-, INKOMSTEN- EN VERMOGENSBELASTING SEDERT 1 JANUARI 1924.

Dienstjaren	Grondbelasting	Personeele belasting	Inkomstenbelasting	Vermogensbelasting
1920/21	—	—	—	42
1921/22	—	—	—	1.200
1922/23	—	—	1.627.613	8.089
1923/24	70.520	692.496	6.150.025	30.790
1924/25	3.292.662	1.656.563	28.575.854	4.509.506
1925/26	2.333.092	996.869	—	—
Totalen ..	5.696.274	3.345.928	36.353.492	4.549.627

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

Ned. (Disc. Wissels. 4 15 Jan. '25)	Zwits. Nat. Bk. 4 16 Juli '23
Bel. Binn. Eff. 4 15 Jan. '25	N. Bk. v. Denem. 7 17 Jan. '24
Vrsch. in R.C. 5 15 Jan. '25	Zweedsche Rbk 5 1/2 8 Nov. '23
Javasche Bank ... 4 20 Oct. '24	Bank v. Noorw. 6 8 Mei '25
Bank van Engeland 5 5 Mrt. '25	Bk. v. Tajecho-
Duitsche Rijksbk. 9 26 Feb. '25	slowakijë. — 7 25 Mrt. '25
Bank v. Frankrijk 7 11 Dec. '24	N. Bk. v. O'rijk. 11 25 Apr. '25
Belgische Nat. Bnk. 5 1/2 22 Jan. '23	N. Bk. v. Hong. 11 27 Mrt. '25
Fed. Res. Bank N.Y. 3 1/2 26 Feb. '25	Bank v. Italië. 6 9 Mrt. '25
Bank van Spanje ... 5 23 Mrt. '23	Z.-Afr. Res. bnk 5 1/2

OPEN MARKT.

	1925				1924	1923	1914
	23 Mei	18-23 Mei	11-16 Mei	4-9 Mei	19-24 Mei	21-26 Mei	20-24 Juli
Amsterdam							
Partic. disc.	3 1/2	3 1/2-5/8	3 1/2-3/4	3 5/8-1 1/2	3 1/4-3/4	3 1/2-5/8	3 1/8-3/16
Prolong.	2 1/2	2 1/2-3	2 1/2-3	2 1/2-3 1/4	3 1/4	3 1/2-4	2 1/4-3/4
Londen							
Daggeld ..	3 1/2-4	3 1/2-4 1/2	3 1/4-5 1/2	3 1/2-4 3/4	2-3 1/2	1-3/4	1 3/4-2
Partic. disc.	4 1/2-2 1/16	4 1/4-3/4	4 3/8-3/4	4 1/2-3/8	3-1 1/4	1 5/8-2	2 1/4-3/4
Berlijn							
Daggeld ..	7-9	6 3/4-9	7-10	8 1/2-10 1/2	—	—	—
Partic. disc.	30-55 d...	8	8	8-1/8	—	—	—
56-90 d...	7 7/8	7 7/8	7 7/8-8	8	—	—	2 1/8-1/2
Waren-							
wchsel.	8 3/4	8 3/4	8 3/4-7/8	8 7/8-9 1/2	—	—	—
New York 1)							
Call money	4-1/4	3 1/2-4 1/4	3 1/2-4 1/4	3 1/2-4	3-1/4	4-5 3/4	1 3/4-2 1/2
Partic. disc.	3 3/8	3 1/4-3/8	3 1/4	3 1/4-1/2	—	—	—

1) Call money-koers v. 22 Mei en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijd.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York **)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia 1)
19 Mei 1925	2.48 3/4	12.08 1/2	59.21	12.86 1/2	12.48	100
20 " 1925	2.48 3/4	12.09	59.21 1/2	12.81 1/2	12.46	100
21 " 1925	—	—	—	—	—	—
22 " 1925	2.48 3/4	12.09 1/8	59.21	12.76	12.43 1/2	100
23 " 1925	—	12.09 1/4	59.22	12.72	12.43	100
25 " 1925	2.48 3/4	12.09 1/2	59.22 1/2	12.73 1/2	12.43	100
Laagste d.w. 1)	2.48 3/8	12.07 3/8	59.18	12.64	12.38	99 3/4
Hoogste d.w. 1)	2.48 7/8	12.10 1/8	59.24	12.90	12.51	100 3/4
18 Mei 1925	2.48 1 1/16	12.08	59.21	12.91 1/2	12.52 1/2	100
11 " 1925	2.48 13/16	12.06 3/8	59.23	12.95 1/2	12.56 1/2	100
Muntpariteit	2.48 3/4	12.10	59.26	48.—	48.—	100

*) Notering te Amsterdam. **) Notering te Rotterdam.

1) Particuliere opgave.

Data	Zwitserland *)	Weenen *)	Praag 1)	Boekarest 1)	Milaan **)	Madrid **)
19 Mei 1925	48.13 1/2	35.04	7.36	1.17 1/2	10.07	36.07 1/2
20 " 1925	48.11	35.05	7.36	1.16	10.05	36.07
21 " 1925	—	—	—	—	—	—
22 " 1925	48.11	35.05	7.37	1.17	10.09	36.23
23 " 1925	48.12 1/2	35.05	7.37	1.16	—	—
25 " 1925	48.13 1/2	35.10	7.36	1.17	10.03	36.22 1/2
Laagste d.w. 1)	48.07 1/2	35.—	7.35	1.12 1/2	9.96	35.97 1/2
Hoogste d.w. 1)	48.17 1/2	35.15	7.40	1.22 1/2	10.13	36.30
18 Mei 1925	48.15	35.04	7.36	1.16	10.13	36.01
11 " 1925	48.17 1/2	35.07 1/2	7.37 1/2	1.18	10.22 1/2	36.15
Muntpariteit	48.—	35.—	50.41	48.—	48.—	48.—

*) Notering te Amsterdam. **) Notering te Rotterdam.

1) Particuliere opgave.

Data	Stockholm *)	Kopenhagen *)	Oslo *)	Helsingfors 1)	Buenos-Aires 1)	Montreal 1)
19 Mei 1925	66.55	46.70	41.65	6.26	98 7/8	2.48 3/8
20 " 1925	66.57 1/2	46.70	41.70	6.26	100 3/4	2.48 3/8
21 " 1925	—	—	—	—	—	—
22 " 1925	66.57 1/2	46.85	41.95	6.26	100 7/8	2.48 5/8
23 " 1925	66.60	46.85	41.92 1/2	6.26	100 3/4	2.48 3/8
25 " 1925	66.60	46.80	41.92 1/2	6.26	101 1/4	2.48 3/8
Laagste d.w. 1)	66.45	46.60	41.55	6.25	98 3/8	2.48 1/4
Hoogste d.w. 1)	66.65	46.90	42.—	6.30	101 7/8	2.49
18 Mei 1925	66.55	46.75	41.80	6.26	98 3/8	2.48 3/8
11 " 1925	66.47 1/2	46.95	42.02 1/2	6.26	98 3/8	2.48 3/8
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	48.—	105	2.48 3/4

*) Notering te Amsterdam. **) Notering te Rotterdam.

1) Particuliere opgave.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Data	Londen (\$ per £)	Parijs (\$ p.100 fr.)	Berlijn (\$ p.100 Mk.)	Amsterdam (\$ p.100 gld.)
19 Mei 1925	4,85 $\frac{3}{8}$	5,15	23,80	40,21
20 " 1925	4,86 $\frac{3}{8}$	5,16	23,80	40,21
21 " 1925	4,86 $\frac{1}{2}$	5,15	23,80	40,21
22 " 1925	4,86 $\frac{1}{8}$	5,11	23,80	40,20
23 " 1925	4,86 $\frac{1}{16}$	5,11	23,80	40,20
25 " 1925	4,86 $\frac{1}{4}$	5,08	23,80	40,19
12 Mei 1925	4,85	5,20	23,80	40,19
Muntpariteit	4,8667	19,30	23,81 $\frac{1}{4}$	40 $\frac{3}{16}$

KOERSEN TE LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	9 Mei 1925	16 Mei 1925	18/23 Mei '25 Laagste	23 Mei 1925 Hoogste
Alexandrië	Piast. p. £	97 $\frac{15}{32}$	97 $\frac{15}{32}$	97 $\frac{3}{8}$	97 $\frac{15}{32}$
*Bangkok	Sh. p. tical	1/10 $\frac{1}{8}$	1/10 $\frac{1}{8}$	1/10 $\frac{1}{8}$	1/10 $\frac{1}{8}$
B. Aires ¹⁾	d. p. \$	44 $\frac{1}{8}$	44 $\frac{1}{16}$	44 $\frac{1}{2}$	45 $\frac{3}{8}$
Calcutta	Sh. p. rup.	1/5 $\frac{1}{16}$	1/6	1/5 $\frac{1}{16}$	1/6
Constantin.	Piast. p. £	905	897 $\frac{3}{4}$	880	905
Hongkong	Sh. p. \$	2/3 $\frac{7}{32}$	2/3 $\frac{3}{32}$	2/2 $\frac{7}{8}$	2/3 $\frac{3}{8}$
Lissabon ¹⁾	d. per Mil.	27 $\frac{1}{16}$	27 $\frac{1}{16}$	27 $\frac{1}{32}$	27 $\frac{1}{16}$
Mexico	d. per \$	26	26	25	26
Montevideo ¹⁾	d. per \$	47	47 $\frac{1}{2}$	47 $\frac{1}{8}$	48
Montreal	\$ per £	4,84 $\frac{1}{8}$	4,85 $\frac{3}{8}$	4,85 $\frac{3}{8}$	4,86 $\frac{7}{8}$
R.d.Janeiro ¹⁾	d. per Mil.	5 $\frac{1}{16}$	4 $\frac{31}{32}$	4 $\frac{31}{32}$	5 $\frac{1}{32}$
Shanghai	Sh. p. tael	3/13 $\frac{3}{32}$	3/0 $\frac{3}{4}$	3/0 $\frac{1}{2}$	3/1 $\frac{1}{8}$
Singapore	id. p. \$	2/4 $\frac{5}{32}$	2/4 $\frac{5}{32}$	2/4 $\frac{3}{8}$	2/4 $\frac{5}{32}$
Valparaiso ²⁾	peso p. £	41.70	41.10	41.20	41.70
Yokohama	Sh. p. yen	1/8 $\frac{25}{32}$	1/8 $\frac{25}{32}$	1/8 $\frac{11}{16}$	1/8 $\frac{3}{4}$

* Koersen der voorafgaande dagen. ¹⁾ Telegrafisch transfert. ²⁾ 90 dg.

ZILVERPRIJS

GOUDPRIJS³⁾

Londen ¹⁾ N.York ²⁾		Londen	
18 Mei 1925..	31 $\frac{3}{16}$	67 $\frac{1}{4}$	84/11 $\frac{1}{2}$
19 " 1925..	31 $\frac{1}{8}$	67 $\frac{1}{4}$	84/11 $\frac{1}{2}$
20 " 1925..	31 $\frac{1}{8}$	67 $\frac{1}{4}$	84/11 $\frac{1}{2}$
21 " 1925..	31 $\frac{1}{16}$	67 $\frac{1}{4}$	84/11 $\frac{1}{2}$
22 " 1925..	31 $\frac{1}{8}$	67 $\frac{3}{8}$	84/11 $\frac{1}{2}$
23 " 1925..	31 $\frac{1}{8}$	67 $\frac{1}{4}$	84/11 $\frac{1}{2}$
24 Mei 1924..	34 $\frac{7}{16}$	66 $\frac{3}{8}$	95/1
20 Juli 1914..	24 $\frac{15}{16}$	54 $\frac{1}{8}$	84/10

¹⁾ in pence p. oz. stand. ²⁾ Foreign silver in \$ c. p. oz. fine. ³⁾ in sh. p. oz. fine.

STAND VAN 'S RIJKS KAS.

De Minister van Financiën maakt bekend:

Vorderingen	18 Mei 1925	25 Mei 1925
Saldo bij Nederl. Bank..	f —	f 12.439.978,91
Saldo bij betaalmeesters..	6.611.307,66	5.094.063,56
Voorschot op ult. Apr. 1925 aan de gemeenten op voor haar door Rijk te heffen gem. ink.bel. en opcenten op Rijksink.bel.	68.566.909,05	68.566.909,05
Voorsch. aan de koloniën	19.237.273,24	17.303.132,23
Voorsch. a. h. buitenland	211.284.658,50	211.387.536,56
Daggeldleeningen tegen onderp. v. schatk.papier	6.900.000,—	2.500.000,—
Verplichtingen.		
Voorsch. door de Ned. Bank	f 2.445.661,02	f —
Schatkistbilj. in omloop ¹⁾	158.216.000,—	158.204.000,—
Schatkistprom. in omloop	131.330.000,—	130.580.000,—
Waarv. direct bij Ned. Bk. Zilverbons(met inbegrip v. de bedragen bij de betaalmeesters in kas).....	18.482.429,—	18.947.503,50
Door den Postch.- en Giro-dienst in 's Rijks Schat-kist gestort.....	38.562.837,85	37.118.583,56

¹⁾ Waarvan f 37.056.000 vervallen op of na 1 April 1927.

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

De Minister van Koloniën maakt bekend:

	16 Mei 1925	23 Mei 1925
Voorschot uit 's Rijks kas aan N.-I.	f 11.827.000,—	f 9.874.000,—
Ind. Schatk.prom. in oml.	81.600.000,—	81.600.000,—
Voorsch. Jav.Bk. aan N.-I.	6.411.000,—	9.329.000,—
Muntbiljetten in omloop.	34.591.000,—	34.180.000,—
Ten voordeele v. N.-I. ge-boekt beleggingsgeld v. h. N.-I. muntfonds....	5.139.000,—	5.276.000,—
Totaal	f 139.568.000,—	f 140.259.000,—

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 25 Mei 1925.

Activa.	
Binnel. Wis- f	34.688.451,64
sels, Prom., Bijbkn. "	20.471.337,68
enz. in disc. Ag.sch. "	33.388.430,32
Papier o. h. Buitenl. in disconto	f 88.548.219,64
Idem eigen portef. . f	169.091.947,—
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel. "	—
Beleeningen	169.091.947,—
Hfdbk. f	78.139.197,73
incl. vrsch. Bijbkn. "	11.891.838,92
in rek.-crt. Ag.sch. "	70.398.910,14
op onderp.	f 160.429.946,79
Op Effecten. .... f	159.368.496,79
Op Goederen en Spec. "	1.061.450,—
Voorschotten a. h. Rijk	—
Munt en Muntmateriaal	—
Munt, Goud .... f	56.284.295,—
Muntmat., Goud ..	423.186.202,36
f	479.470.497,36
Munt, Zilver, enz. "	21.422.535,37
Muntmat., Zilver ..	—
Effecten	500.893.032,73
Belegging Res.fonds. f	5.629.583,67
id. van $\frac{1}{8}$ v. h. kapit. "	3.978.108,63
Gebouwen en Meub. der Bank	5.212.500,—
Diverse rekeningen	45.087.672,90
f	978.871.011,36
Passiva.	
Kapitaal	f 20.000.000,—
Reservefonds	5.655.237,53
Bijzondere reserve	8.235.000,—
Bankbiljetten in omloop	875.275.290,—
Bankassigatiën in omloop	1.353.435,56
Rek.-Cour. { Het Rijk f	13.765.380,42
saldo's: { Anderen "	30.032.266,18
Diverse rekeningen	43.797.646,60
f	24.554.401,67
f	978.871.011,36
Beschikbaar metaalsaldo	f 316.455.490,69
Op de basis van $\frac{1}{8}$ metaaldekking ..	132.370.216,26
Minder bedrag aan bankbiljetten in om-loop dan waartoe de Bank gerechtigd is. "	1.582.277.450,—
Voornaamste posten in duizenden guldens.	—

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opsch. schulden	Beschikb. Metaal-saldo	Dek-kings perc.
25 Mei '25	479.470	21.423	875.275	45.151	316.455	54
18 " '25	479.470	21.209	892.587	31.677	315.475	54
11 " '25	479.471	20.849	916.415	25.651	311.555	53
4 " '25	479.473	20.768	946.394	29.081	304.793	51
27 Apr. '25	479.473	21.029	895.741	43.444	312.312	53
20 " '25	491.982	20.659	892.832	50.107	323.693	54
26 Mei '24	531.408	9.919	968.918	60.539	334.940	53
25 Juli '14	162.114	8.228	310.437	6.198	43.521 ¹⁾	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Hiervan Schatkist-promessen rechtstreeks	Belee-ningen	Papier op het buiten-land	Diverse reke-ningen ²⁾
25 Mei 1925	88.548	—	160.430	169.092	45.088
18 " 1925	89.977	—	159.518	165.310	52.016
11 " 1925	98.483	4.000	160.548	163.167	56.626
4 " 1925	103.404	6.000	179.541	152.449	70.200
27 Apr. 1925	95.022	3.000	152.721	146.657	73.382
20 " 1925	96.159	4.000	152.919	125.633	85.021
26 Mei 1924	174.687	13.000	142.202	94.363	117.519
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	20.188	509

¹⁾ Op de basis van $\frac{2}{8}$ metaaldekking. ²⁾ Sluitpost activa.

SURINAAMSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circu-latie	Andere opsch. schulden	Discont.	Div. reke-ningen ¹⁾
18 April 1925..	1.040	1.481	951	1.030	283
11 " 1925..	1.041	1.556	730	1.028	296
4 " 1925..	1.042	1.621	699	1.024	315
28 Mrt. 1925..	1.063	1.503	809	1.022	333
21 " 1925..	1.062	1.490	858	1.027	303
19 April 1924..	1.140	1.435	929	1.123	521
5 Juli 1914..	645	1.100	560	735	396

¹⁾ Sluitpost der activa.

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opsch. schulden	Beschikb. metaal-saldo
23 Mei 1925	184.500		281.000	44.500	119.400
16 " 1925	184.500		282.500	41.810	119.638
9 " 1925	184.250		282.500	42.500	119.250
18 Apr. 1925	134.038	50.473	277.573	50.494	119.708
11 " 1925	133.645	50.555	279.040	51.573	118.913
4 " 1925	133.509	51.254	273.430	53.810	120.203
28 Mrt. 1925	133.921	51.257	271.153	55.945	120.615
24 Mei 1924	147.689	64.662	253.845	80.450	146.194
26 Mei 1923	154.065	61.213	265.402	100.789	142.687
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842 ¹⁾

Data	Dis- conto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalb.	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Dek-kings-percentage
23 Mei 1925	109.980			***	57
16 " 1925	104.320			***	57
9 " 1925	108.310			***	57
18 Apr. 1925	20.798	20.413	42.884	59.656	56
11 " 1925	21.088	20.690	42.651	58.134	56
4 " 1925	21.084	18.882	41.394	57.074	56
28 Mrt. 1925	21.427	17.949	48.580	62.138	57
24 Mei 1924	35.508	15.149	53.537	16.528	64
26 Mei 1923	36.422	28.100	59.623	19.882	59
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	44

¹⁾ Sluippost activa. ²⁾ Basis $\frac{1}{2}$ metaaldekkings-percentage.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden ponden sterling.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes		
			Bedrag	Goudd.	Gov. Sec.
20 Mei 1925	155.908	147.241	291.244	53.950 ²⁾	242.344
13 " 1925	153.617	147.606	292.639	53.950 ²⁾	243.699
6 " 1925	154.683	148.288	292.535	53.950 ²⁾	243.629
29 April 1925	155.742	148.387	289.848	53.950 ²⁾	240.973
22 " 1925	128.733	120.279	291.744	27.000	242.840
15 " 1925	128.721	121.363	297.591	27.000	248.640
21 Mei 1924	128.181	124.518	286.400	27.000	242.184
22 Juli 1914	40.164	29.317	—	—	—

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dek-kings-perc. ¹⁾
20 Mei '25	35.352	72.027	15.748	102.232	28.417	24
13 " '25	33.302	78.332	17.426	102.159	25.761	21 $\frac{1}{2}$
6 " '25	37.610	72.735	11.021	107.717	26.146	22
29 Apr. '25	36.852	76.245	17.048	105.481	27.105	22 $\frac{1}{8}$
22 " '25	36.812	75.530	17.058	105.770	28.204	23
15 " '25	39.292	76.416	14.780	110.333	27.108	21 $\frac{1}{8}$
21 Mei '24	42.070	72.186	18.367	101.523	23.413	19,53
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52 $\frac{3}{8}$

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits. ²⁾ Bankbiljetten.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in miljoenen francs.

Data	Goud	Waarv. in het buitenl.	Zilver	Te goed in het buitenl.	Buitt. gew. voorsch. a/d. Staat	Schat-kistbil-jetten ¹⁾	Wissels
22 Mei '25	5.547	1.864	317	578	24.100	5.010	4.272
14 " '25	5.546	1.864	317	578	23.950	5.009	4.704
7 " '25	5.546	1.864	317	578	23.850	4.980	4.870
30 Apr. '25	5.546	1.864	317	583	23.250	4.980	5.959
23 " '25	5.546	1.864	317	582	22.700	4.978	5.371
22 Mei '24	5.543	1.864	299	566	22.700	4.691	4.054
23 Juli '14	4.104	—	640	—	—	—	1.541

Data	Waarvan op het buitenl.	Uitge-stelde Wissels	Beleeningen	Circulatie	Rekg. Courant Particulieren	Staat
22 Mei '25	20	6	3.063	42.750	1.922,8	6
14 " '25	23	6	3.085	42.991	2.000	43
7 " '25	25	6	3.176	43.409	1.912	12
30 Apr. '25	20	6	3.020	43.050	2.077	28
23 " '25	22	6	3.070	42.662	1.948	4
22 Mei '24	25	10	2.611	39.403	1.995	19
23 Juli '14	8	—	769	5.912	943	401

¹⁾ In disc. genomen wegens voorsch. v. d. Staata. buitenl. regeeringen.

DUITSCHER RIJKSBANK.

Voornaamste posten in miljoenen Reichsmark.

Data	Goud	Daarvan bij buit- tenl. circ. banken ¹⁾	Deviezen als goud- dekking geldende	Andere wissels en cheques	Beleeningen
15 Mei 1925	1.014,8	86,5	338,3	1.416,9	16,2
7 " 1925	1.014,3	117,9	338,1	1.492,3	7,7
30 April 1925	1.014,2	117,8	338,1	1.496,2	77,0
23 " 1925	1.004,1	128,9	334,7	1.266,7	6,0
15 " 1925	1.003,7	149,9	334,6	1.422,5	17,0
7 " 1925	1.003,4	160,1	334,5	1.487,0	7,4
23 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effec- ten	Diverse Activa ²⁾	Circu- latie	Rekg.- Crt.	Diverse Passiva	Schuld aan Renten- bank
15 Mei 1925	200,3	1.149,0	2.269,5	787,4	845,0	14,0
7 " 1925	200,3	1.163,1	2.386,5	754,4	825,3	19,3
30 April 1925	200,1	1.123,0	2.451,8	705,8	831,4	24,7
23 " 1925	199,9	1.411,7	2.022,1	974,5	975,6	35,8
15 " 1925	199,8	1.322,3	2.187,7	854,6	988,2	36,4
7 " 1925	205,5	1.267,2	2.293,3	732,9	977,6	67,7
23 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	944,—	40,0	—

¹⁾ Onbelast ²⁾ W.o. Rentenbankscheine 15, 7 Mei, 30, 23, 15, 7 Apr., resp. 502; 466,9; 416; 544,7; 426,7; 354,1 mill.

BANQUE NATIONALE DE BELGIQUE.

Voornaamste posten in miljoenen francs.

Data	Metaal incl. buit- tenl. saldi	Beleeningen van tegoed in h. buitt.	Beleeningen van promissie d. provincien	Binnen- landsche wissels	Beleeningen	Voorschot aan den Staat	Circulatie	Rekg. Crt. Particulieren
20 Mei '25	378	85	480	1.231	276	5.200	7.483	190
14 " '25	378	85	480	1.280	293	5.200	7.530	213
7 " '25	378	85	480	1.268	345	5.200	7.566	204
30 Apr. '25	378	85	480	1.374	350	5.200	7.665	224
23 " '25	378	85	480	1.337	289	5.200	7.516	276
16 " '25	378	85	480	1.298	324	5.200	7.569	219
15 Mei '24	357	85	480	1.323	429	5.275	7.655	218

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA. FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in miljoenen dollars.

Data	Goudvoorraad		Wettig betaal- middel, Zilver etc.	Wissels	
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes		In her- disc. v. d. member banks	In de open markt gekocht
6 Mei '25	2.845,5	1.613,9	141,7	410,6	278,5
29 Apr. '25	2.851,1	1.598,5	142,0	400,0	266,8
22 " '25	2.844,3	1.614,0	141,5	412,4	275,5
15 " '25	2.844,5	1.608,4	141,0	395,3	274,1
8 " '25	2.839,4	1.563,9	137,2	391,3	310,7
1 " '25	2.845,9	1.640,3	136,7	399,9	316,4
7 Mei '24	3.129,6	2.150,5	102,5	440,3	87,3

Data	Belegd in U. S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circula- tie	Totaal Depo- sito's	Gestort Kapitaal	Goud- Dek- kings- perc. ¹⁾	Algem. Dek- kings- perc. ²⁾
6 Mei '25	375,7	1.683,0	2.232,3	115,2	72,6	76,3
29 Apr. '25	349,0	1.683,9	2.187,4	115,2	73,6	77,3
22 " '25	353,1	1.687,7	2.217,8	114,7	72,8	76,5
15 " '25	357,8	1.698,1	2.207,9	114,6	72,8	76,4
8 " '25	362,2	1.714,2	2.187,0	114,5	72,8	76,3
1 " '25	357,8	1.709,7	2.195,7	114,5	72,8	76,4
7 Mei '24	310,9	1.927,0	1.994,4	111,2	79,8	82,4

¹⁾ Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opschikbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. ²⁾ Verhouding totalen voorraad munt- materiaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in miljoenen dollars.

Data	Aantal banken	Dis- conto's en beleen.	Beleg- gingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal depo- sito's	Waarvan time deposits
29 Apr. '25	736	13.232	5.484	1.608	18.087	5.063
22 " '25	736	13.130	5.506	1.632	18.036	5.064
15 " '25	736	13.128	5.482	1.599	18.021	5.052
8 " '25	736	13.137	5.484	1.609	17.991	5.055
1 " '25	736	13.205	5.498	1.605	18.126	5.053
30 Apr. '24	755	12.121	4.535	1.455	15.934	4.288

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 25 Mei 1925.

Over het algemeen is de houding van de internationale effectenbeurzen gedurende de achter ons liggende berichtsperiode vrij kalm geweest.

Het is opvallend, dat de kwestie der intergeallieerde schulden, welke thans opnieuw door de Vereenigde Staten aan de orde is gesteld, zoo betrekkelijk geringen indruk heeft gemaakt. Zelfs te Parijs is men van meening geweest, dat zoodra de binnenlandsche financieele toestand zal zijn geregeld, er een *modus vivendi* gevonden zal kunnen worden, waardoor een onmiddellijke betaling niet noodzakelijk zal behoeven te zijn.

Te Berlijn was de tendens zeer mat en zij is tegen het slot der berichtsperiode nog ongeanimeerder geworden. Verschillende oorzaken hebben hier samengewerkt. In de eerste plaats bestond de vrees, dat de te verwachten nota van de Entente over het vraagstuk der ontwapening een ongunstige strekking zou hebben. Uit dien hoofde waren ook verkoopen uit het buitenland te constateeren. Vervolgens heeft de slechte gang van zaken in verschillende takken van industrie — o.a. de leder- en textielbranches — er toe geleid, dat surséance van betaling en faillissementen werden uitgesproken, hetgeen op de beurs een ongunstige uitwerking heeft gehad. Overigens vielen er ook verkoopen op te merken in de aandelen van die ondernemingen, die dividend hebben uitgekeerd, in verband met het feit, dat deze dividenden in de meeste gevallen sterk beneden de verwachtingen zijn gebleven en in ieder geval beneden het peil, waarop men in Duitschland op het oogenblik een normaal rendement aanneemt. De betrekkelijke ruimte op de geldmarkt heeft onder deze omstandigheden slechts een zeer geringe uitwerking kunnen hebben.

Te Londen is de markt over het algemeen iets vaster geworden. Dit gold ook voor beleggingswaarden; de emissie van de London County Council b.v. heeft een beter onthaal gevonden, dan de leening ten laste van Nieuw-Zeeland, welke de vorige week aan de markt is gebracht. Bovendien bestond er ruime handel in rubberaandelen, als gevolg van de prijsverbetering voor het artikel, na een geringe, doch zeer tijdelijke inzinking. Ten slotte heeft het een goeden indruk gemaakt, dat minister Churchill rekening heeft gehouden met de talrijke klachten van belanghebbenden inzake de invoerrechten en de accijnsheffing op zijde en kunstzijde, waardoor de geamendeerde voorstellen thans meer het karakter van een bescherming der inheemsche kunstzijde-industrie hebben aangenomen.

De markt te New York is opnieuw zeer opgewekt geworden, waarvan ditmaal voornamelijk de z.g. „public utilities”-waarden en de hooggenoteerde industriële aandelen hebben kunnen profiteren. De speculatieve neigingen van het publiek schijnen weder toe te nemen, waartoe ook de gemakkelijke geldmarkt heeft bijgedragen. Dit mag tekenend worden genoemd, waar de berichten van de ijzermarkt minder opgewekt genoemd moeten worden; daarentegen heeft de staalmarkt teekenen van opleving getoond.

Ten onzent is op de *beleggingsmarkt* geen opvallende gebeurtenis te registreeren geweest; hier is de toon bij voortdurend goed gebleven, zoodat de nieuw aangeboden beleggingsobjecten alle een goed onthaal hebben gevonden. 6 pCt. N. Werk. Schuld 1922: 104 $\frac{1}{2}$, 104 $\frac{1}{2}$, 104 $\frac{11}{16}$; 4 $\frac{1}{2}$ pCt. Ned. Werk. Schuld 1917: 95 $\frac{25}{32}$, 95 $\frac{1}{4}$, 95 $\frac{9}{16}$; 7 pCt. Ned. Indië: 102 $\frac{7}{8}$, 103, 102 $\frac{15}{16}$; 4 $\frac{1}{2}$ pCt. Portugal Tabak: 54, 55; 5 pCt. Brazilië 1903 £ 100: 71, 72 $\frac{1}{2}$; 8 pCt. Sao Paulo 1921: 98 $\frac{1}{4}$, 98 $\frac{3}{4}$.

De grootste belangstelling heeft de afdeling voor *binnenlandsche industriële aandelen* tot zich getrokken en van deze bevonden zich weder aandelen in kunstzijdefabrieken in het middelpunt. Reeds in den aanvang van de berichtsperiode viel een zeer vaste houding voor aandelen Nederlandsche Kunstzijdefabrieken op te merken, welke zich op den laatsten dag heeft geaccentueerd. Toen was het jaarverslag bekend geworden en dit heeft ter beurze klaarblijkelijk een zoo gunstigen indruk gemaakt, dat het desbetreffende aandeel in één dag niet minder dan 90 pCt. heeft kunnen montereen. Een reactie van ongeveer 40 pCt. viel daarna op te merken, doch het aandeel verlaat de berichtsweek op een niveau, ongeveer 110 pCt. hooger dan in het begin. Ontegenzeggelijk hebben contramindekkingen hier een rol van betekenis gespeeld. Doch de animo voor kunstzijde is, afgescheiden van deze technische marktgesteldheid, zeer groot, getuige het feit, dat ook aandelen Hollandsche Kunstzijde Industrie en aandelen „Maekubee” tot aanmerkelijk hogere koersen grif uit de markt zijn genomen. Van de hier besproken rubriek konden voorts aandelen Philips Gloeilampenfabrieken een stijging te

aanschouwen geven, alsmede aandelen Stoommeelfabriek „Holland”, in verband met geruchten omtrent betere bedrijfsresultaten. Centrale Suiker Mij.: 111, 116, 118 $\frac{1}{4}$; Constructie Werkplaats Du Croo & Brauns: 19, 17 $\frac{1}{4}$, 18 $\frac{1}{4}$; Hollandsche Kunstzijde Industrie: 160 $\frac{1}{2}$, 162 $\frac{1}{2}$, 172 $\frac{1}{4}$; Jurgens: 98, 97, 95 $\frac{1}{2}$; Ned. Kabelfabriek: 253, 258, 259; Ned. Kunstzijdefabriek: 389 $\frac{1}{2}$, 430, 500; Philips Gloeilampenfabriek: 403, 408 $\frac{1}{2}$, 417 $\frac{1}{4}$; Vlissingen & Co's Katoenfabr.: 185, 186, 182.

Een tweede rubriek, welke sterk de aandacht heeft getrokken, was die voor *suikeraandelen*. Minder om de tendens van de afdeling als zoodanig, dan wel wegens de uiterst vaste houding van aandelen H.V.A. Geruchten omtrent een „bonus” of „claim” deden opnieuw de ronde, zoodat het fonds tot sterk gestegen koers uit de markt werd genomen. De reactie, welke daarna is ingetreden, was van zeer geringen omvang en stond niet in verhouding tot de stijging, welke tevoren plaats had gevonden. Cultuur Mij. der Vorstenlanden: 169, 168, 170; Handels Verg. Amsterdam: 509 $\frac{1}{4}$, 515 $\frac{1}{4}$, 537; Java Cultuur Mij.: 370, 372 $\frac{3}{4}$, 375 $\frac{3}{4}$; Moorman & Co.: 377, 329 (ex div.), 340; Ned. Ind. Suiker Unie: 243, 241, 246; Poerworedjo: 129 $\frac{1}{2}$, 132; Wa-toetoe Poppoh: 613, 610, 619.

Ook *rubberaandelen* hebben, na een geringe aarzeling, gevolgd van de tijdelijke inzinking van den rubberprijs, hun opgewekte houding kunnen herwinnen. Tijdens den achteruitgang hebben de minder courante aandelen de grootste koersverliezen te aanschouwen gegeven; het hoofdfonds, Amsterdam Rubber, heeft een veel kalmer verloop gehad. Amsterdam Rubber: 236 $\frac{1}{2}$, 216 $\frac{3}{4}$ (ex div.), 225 $\frac{1}{2}$; Indische Rubber Comp.: 275, 261, 270; Hessa Rubber: 278 $\frac{1}{2}$, 259, 283; Java Caoutchouc: 134 $\frac{1}{2}$ (ex div.), 138, 144; Ned. Ind. Rubber en Koffie: 235, 228, 232; Oost Java Rubber: 259 (ex div.), 262; R'dam Tapanoeeli: 32, 25, 28; Serbadjadi: 253 $\frac{1}{2}$, 242 $\frac{1}{2}$, 254; Wai Sumatra Rubber: 184, 176, 180.

Tabaksaandelen hebben in het midden der berichtsweek een aanval van lusteloosheid te doorstaan gehad, welke echter spoedig nagenoeg tot het verleden behoorde. De omzetten in deze afdeling zijn veel geringer geworden; hieraan is het dan ook vermoedelijk toe te schrijven, dat een klein voorbijgaand aanbod een betrekkelijk grooten koersval ten gevolge heeft gehad. Arendsburg: 423, 409, 415; Deli Batavia: 350 $\frac{1}{2}$, 345 $\frac{1}{2}$, 338; Deli Mij.: 404 $\frac{1}{4}$, 391 $\frac{1}{4}$, 402 $\frac{1}{2}$; Senembah Mij.: 418 $\frac{1}{4}$, 411, 414; Holland Sumatra: 159 (ex div.), 157; Temoeles Landbouw Mij.: 530 (ex div.), 550, 560.

De *petroleumafdeling* is door de gebeurtenissen in de overige rubrieken vrijwel op den achtergrond gedrongen. Na de prijsverbetering voor ruwe Pennsylvania olie ontstond er iets meer aandacht voor aandelen Koninklijke Petroleum, hetgeen gepaard is gegaan met een vrij aanzienlijke koersverheffing. Spoedig echter luwde de aandacht, zoodat per saldo het voordeelig koersverschil geheel is verdwenen. Aandelen Geconsolideerde Hollandsche Petroleum werden bijna niet verhandeld. Dordtsche Petroleum Mij.: 350 $\frac{1}{4}$, 357 $\frac{1}{4}$, 355; Geconsolideerde Hollandsche Petr. Cy.: 151 $\frac{1}{2}$, 154; Koninklijke Ned. Petr. Mij.: 385 $\frac{1}{2}$, 389 $\frac{1}{4}$, 382.

De *scheepvaartmarkt* toonde, bij geringen handel, een zeer vasten onderton. Vooral in de waarden der Koninklijke Hollandsche Lloyd ging op sommige dagen vrij veel om, zonder dat het nochtans tot markante koersverschillen is gekomen. Holland Amerika Lijn: 70 $\frac{1}{2}$, 72 $\frac{1}{2}$; Java China Japan Lijn: 109 $\frac{1}{2}$, 108, 110; Kon. Ned. Stoomboot Mij.: 68 $\frac{1}{2}$, 67 $\frac{1}{2}$, 69; „Maas” Stoomv. Mij.: 105 $\frac{1}{2}$, 106 $\frac{1}{4}$, 107; Ned. Scheepvaart Unie: 148, 147 $\frac{1}{2}$, 147; Stoomv. Mij. Nederland: 164 $\frac{3}{4}$, 166, 165 $\frac{3}{4}$.

Mijnaandelen bleven eveneens rustig; alleen voor aandelen Redjang Lebong bleef doorgaans eenige vraag bestaan. Algemeene Exploratie Mij.: 87 $\frac{1}{2}$, 87, 86 $\frac{1}{2}$; Billiton Mij. 1ste Rubriek: 479, 470, 486; Oost Borneo Mij.: 152, 148 $\frac{1}{2}$, 148; Redjang Lebong: 268, 267, 278; Siloengkang: 124, 121 $\frac{1}{4}$, 115 $\frac{1}{2}$, 117.

De afdeling voor *bankaandelen* was vast; in verband met het jaarverslag van de Nederlandsch-Indische Landbouw Maatschappij ontstond eenige vraag voor aandelen Nederlandsch Indische Handelsbank, welke echter voorloopig door de aan de markt zijnde limites kon worden bevredigd. Amsterdamsche Bank: 145 $\frac{1}{4}$, 146 $\frac{1}{2}$, 147; Incasso Bank: 106 $\frac{3}{4}$; Holl. Bank v. Zuid-Amerika: 46 $\frac{1}{4}$, 47 $\frac{1}{2}$, 49; Javasche Bank: 266, 273 $\frac{1}{2}$; Koloniale Bank: 193 $\frac{1}{2}$, 194, 195; Ned. Ind. Hand. Bank: 148 $\frac{1}{4}$, 147 $\frac{1}{2}$, 149 $\frac{1}{4}$; Ned. Handel Mij.: 133 $\frac{5}{16}$, 133 $\frac{3}{8}$, 133 $\frac{1}{2}$; R'damsche Bankvereeniging: 81 $\frac{1}{2}$, 83, 83 $\frac{1}{2}$.

De *Amerikaansche markt* paste zich aan de voorschriften van Wallstreet aan; alleen werd de daling van sommige

fonds, b.v. International Mercantile Marine shares, hier niet ten volle overgenomen. American Water Works: 310, 312 (ex div.), 298; Anaconda Copper: 80, 81, 79; Studebaker: 1125, 1156, 1160; United States Steel Corp.: 116 $\frac{1}{2}$, 120 $\frac{3}{8}$, 118 $\frac{3}{4}$; Atchison Topeca: 120 $\frac{1}{8}$, 121 $\frac{1}{4}$, 120 $\frac{1}{2}$; Erie: 28 $\frac{1}{4}$, 29 $\frac{1}{4}$, 28 $\frac{1}{2}$; Southern Pacific Comp.: 102 $\frac{15}{16}$, 103; Union Pacific: 139, 141, 141 $\frac{5}{8}$; Wabash Railway: 25 $\frac{20}{32}$, 29 $\frac{7}{16}$, 29 $\frac{27}{32}$.

De geldmarkt bleef ruim; prolongatie varieerde tusschen 2 $\frac{1}{2}$ en 3 pCt.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

26 Mei 1925.

Voor tarwe werd de marktstemming in Europa in den loop der week beter met eenige prijsstijging ten gevolge van verdere aanzienlijke afname van de naar Europeesche havens onderweg zijnde hoeveelheden en bovendien door de kleine wereldverscheppingen der laatste weken. Steun onderzocht de markt ook van de berichten uit Noord-Amerika, waar de oogstrappen niet onverdeeld gunstig waren. De wintertarwe ontwikkelt zich daar in de meeste streken wel naar wensch, doch in sommige gedeelten van het tarwebied werd de groei belemmerd door te lage temperatuur. Dit geldt ook voor de nieuwe zomertarwe in het Noord-Westen der Vereenigde Staten. Uit Canada hoort men eveneens over langzamen groei, doch de uitzaai heeft daar zoo tijdig en onder zulke gunstige omstandigheden plaats, dat de prijzen te Winnipeg geen verhooging ondergingen. Waarschijnlijk zou dat wel op 25 Mei het geval zijn, indien toen de markt te Winnipeg niet gesloten ware geweest. Op dien dag namelijk was Chicago zeer vast en veel hooger. In den loop der week had de markt daar reeds den invloed onderzocht van de eenigszins ongunstiger oogstberichten en van 18 tot 23 Juli waren Juli en September 4 $\frac{7}{8}$ en 7 $\frac{1}{8}$ dollarcent per 60 lbs. in prijs gestegen. Verdere droogte, koude en vorst brachten op den 25sten een sterke prijsstijging te weeg, die de prijsverhoging delen toenemen tot 10 $\frac{1}{8}$ en 12 $\frac{1}{8}$ cent. In de statistische positie van tarwe voor de resterende weken van dit seizoen hebben de minder goede oogstvooruitzichten der Vereenigde Staten geen directen invloed en Mei was te Chicago op 25 Mei lang niet zooveel hooger als Juli, doch de marktstemming onderzocht daarvan ook voor spoedige tarwe wel degelijk de gevolgen, temeer nu de markt toch reeds door den afnemenden zeilenden voorraad en de beperkte verscheppingen een vasten grondtoon bezit. Wel werd van Argentinië en Australië deze week wat meer tarwe verscheept, doch de hoeveelheden bleven beperkt en het totaal bereikte ook ditmaal niet de wekelijksche behoefte der invoerlanden. Speciaal van Argentinië is echter een spoedige toename der verscheppingen zeer waarschijnlijk. De geringe omvang der verscheppingen is daar niet het gevolg van kleine voorraden, want deze zijn zelfs nog grooter dan in dezen tijd van het vorige jaar, doch de Argentijnsche houders van tarwe brengen deze slechts langzaam ter markt in afwachting van hogere prijzen, welke mogelijk te maken zullen zijn als binnenkort in nog meerdere mate dan nu Europa van Noord-Amerika afhankelijk zal zijn en dus gedwongen de vaste Noord-Amerikaansche markt te volgen. Tot nog toe is dat slechts weinig het geval. De meeste der flinke zaken, die deze week naar Engeland werden gedaan, betroffen Australische en Platastarwe, waarvan vooral de eerstgenoemde soort herhaaldelijk goedkoop te koop was wegens het ruime aanbod van spoedige partijen. Ook Manitoba's werden echter in Engeland zooals gewoonlijk geregeld gekocht en daarvoor werden geleidelijk vrij wat hogere prijzen ingewilligd. Op het vasteland nam in sommige landen de vraag toe, terwijl andere zich van inkoopten bijna geheel onthielden. Zoo kocht Portugal eenige stoomende ladingen Argentijnsche en Australische tarwe en waren België en Nederland koopers voor spoedige partijen van het Zuidelijk halfmond zoowel als van Canada. Deze zaken beperkten zich echter tot de dagelijksche behoefte, doch namen de allerlaatste dagen wel in omvang toe. Daarbij traden Italië en ook Frankrijk herhaaldelijk als verkoopers op van stoomende ladingen, die nog naar haar nieuwe bestemming konden worden gedestineerd. De zaken breidden zich uit, toen eindelijk ook in Duitschland de belangstelling voor tarwe weder toenam en op 25 Mei werden naar Duitschland weder vrij omvangrijke zaken in tarwe gedaan, doch geheel is de markt nog niet van het aanbod van wederverkoopers bekomen, want nog steeds werden ook op 25 Mei de zaken in alle tarwesoorten afgesloten op prijzen, die zich eenige procenten beneden de pariteit der uitvoerlanden bevond. Het grootst is dit verschil nog voor Noord-Amerikaansche

soorten. Tot nog toe beperkten de vastelandsche markten zich bij haar inkoopten bijna geheel tot tarwe in zeer spoedige posities. Het heeft er allen schijn van, dat een verder herstel spoedig kan worden verwacht. In verschillende landen zijn de voorraden klein en bij de afname van den zeilenden voorraad kan verbeterde vraag gemakkelijk een zeer vaste markt teweegroepen, vooral wanneer de Noord-Amerikaansche oogstberichten verdere aanleiding tot prijsverhoging blijven bevatten. In Argentinië onderging aan de termijnmarkten, die trouwens op 25 Mei evenals Winnipeg gesloten waren, de tarweprijs deze week geen groote verandering. Na eenige prijsverhoging was de markt later weer wat flauwer om op den 23sten vrijwel op dezelfde prijzen te sluiten als op 18 Mei.

In Europa blijven de oogstvooruitzichten overal uitmuntend. In Spanje, waar men juist begonnen was zich ongerust te maken over langdurige droogte, heeft het onlangs overal flink geregend. Een uitzondering op de algemeen goede Europeesche oogstvooruitzichten vormt slechts Rusland. Daar hoorde men onlangs wel over aanzienlijke verbetering van den stand van het graan, doch de laatste berichten zijn nog slechts goed voor Oekraïne. In het overige Rusland heeft het gewas weder onder droogte te lijden.

In rogge blijven nieuwe zaken uit Noord-Amerika nog steeds uit, omdat door de groote verscheppingen der laatste weken het aanbod van wederverkoopers beneden Amerikaansche prijzen de vraag nog overtreft. De zichtbare voorraad in de Vereenigde Staten is echter zoozeer afgenomen, dat de markt zich na eenige flauwe dagen in het begin der week, goed kon handhaven. Daar de vorst, waaronder de tarwe in Noord-Amerika te lijden heeft, ook de rogge bedreigt, was ook voor deze graansoort te Chicago op 25 Mei de markt aanzienlijk hooger. Zij sloot voor den Julitermijn 5 $\frac{1}{4}$ dollarcent per 56 lbs. hooger dan een week tevoren.

Maïs was deze week vooral op het vasteland zeer vast voor spoedige posities, omdat daar op de meeste markten de voorraden van zeer geringen omvang zijn. In Nederland en België en ook in Duitschland, waar de belangstelling voor spoedige maïs verbeterde, werden voor spoedig verwachte partijen Plata- en Oost-Europeesche maïs steeds hogere prijzen betaald, zoodat ten slotte in Nederland de premie van eerste aankomende partijen boven nog ladende maïs omstreeks 10 pCt. is gaan bedragen. Tot de zooveel lagere prijzen echter is de kooplust voor latere posities bijna overal slecht ten gevolge van grootere verscheppingen van Argentinië, die ook deze week in omvang toenamen, doch nog lang niet de afmetingen van het vorige jaar hebben bereikt, alsook door voortdurend groot aanbod van den Donau. Daar wordt vooral Zuid-Slavische maïs aangevoerd en ook van Roemeensche maïs nemen de aanvoeren in de havens toe. De prijzen voor deze maïssoorten ondergingen weinig verandering en slechts naarmate de booten de West-Europeesche destinatie naderen neemt daarvoor de kooplust toe en stijgt de prijs. Daar in de tweede helft van Juni flinke maïsaanvoeren in West-Europa te verwachten zijn, bestaat voor latere posities weinig vertrouwen in de prijzen. Ook van de zeer groote haveraanvoeren kan misschien vermindering der vraag naar maïs het gevolg zijn. Toen in het begin der week uit Argentinië mooi droog weder werd gemeld, waardoor vermeerdering der maïsverscheppingen kon worden verwacht, nam in Engeland de omzet in maïs af en slechts tot lagere prijzen konden ladingen op Mei aflading kooplust wekken. Ook parcels op latere posities werden lager verhandeld. Aan de Argentijnsche termijnmarkten bleven de eerste termijnen vrijwel onveranderd, doch Juli daalde vooral te Rosario in prijs. Later werd weder regen gemeld, waardoor nu ook reeds de kwaliteit in gevaar schijnt te worden gebracht, doch aan de termijnmarkten was dat op 23 Mei nog niet te bemerken, terwijl die markten op den 25sten gesloten waren. De wat minder goede weerberichten uit Argentinië gaven ten slotte de Engelsche maïsmarkt weder een beter aanzien, evenals berichten uit Zuid-Afrika over regen, die misschien den aanvang der verscheppingen zal vertragen, doch op den zeer grooten omvang van den oogst nog geen invloed heeft. Te Chicago kwamen deze week voor maïs geen groote fluctuaties voor, tot op 25 Mei ook maïs daar wegens het koude weder en het voorbeeld van broodgraan aanzienlijk in prijs steeg. Het slot voor Juli was 4 $\frac{5}{8}$ dollarcent per 56 lbs. hooger dan een week tevoren.

Gerst werd in Engeland niet veel gekocht, al kwamen beperkte zaken in Noord-Amerikaansche soorten toch geregeld voor. Beter was de gerstvraag echter in Nederland en Duitschland, waar door den hoogen maïsprijs geregeld flinke vraag voor Noord-Amerikaansche gerst bestond.

Noteeringen.							Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.			
Data	Chicago			Buenos Aires			Soorten	25 Mei 1925	18 Mei 1925	26 Mei 1924
	Tarwe Mei	Mais Mei	Haver Mei	Tarwe Juni	Mais Juni	Lijnzaad Juni				
23 Mei '25	169 $\frac{3}{4}$	114 $\frac{1}{4}$	45	15,25	9,60	21,05	Tarwe*	17,25	17,75	12,75
16 „ '25	170 $\frac{1}{2}$	113 $\frac{1}{2}$	45 $\frac{3}{4}$	15,15	9,50	21,40	Rogge (No. 2 Western) ..	13,70	13,60	9,50
23 Mei '24	105 $\frac{3}{8}$	78 $\frac{1}{2}$	46 $\frac{3}{4}$	11,15	7,70	19,25	Mais (La Plata)	270,—	262,—	215,—
23 Mei '23	118 $\frac{7}{8}$	79 $\frac{1}{2}$	42 $\frac{3}{8}$	11,70	8,30	21,10	Gerst (48 lb. malting) ..	264,—	261,—	206,—
23 Mei '22	137 $\frac{3}{4}$	61 $\frac{1}{2}$	37 $\frac{1}{8}$	13,—	7,70	20,10	Haver (38 lb. white clipp.)	12,40 ⁴⁾	12,— ⁴⁾	10,25 ⁴⁾
20 Juli '14	82	56 $\frac{3}{8}$	36 $\frac{1}{2}$	9,40	5,38	13,70	Lijnkoeken (Noord-Amerika van La Plata-zaad)	13,25	13,25	11,25
							Lijnzaad (La Plata)	472,—	472,—	386,—

1) per 100 KG. 2) per 2000 KG. 3) per 1960 KG.
*No. 2 Hard/Red Winter Wheat. 4) Canada No. 3.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	17/23 Mei 1925	Sedert 1 Jan. 1925	Overeenk. tijdvak 1924	17/23 Mei 1925	Sedert 1 Jan. 1925	Overeenk. tijdvak 1924	1925	1924
Tarwe	34.145	375.886	381.599	—	9.498	14.427	385.384	396.026
Rogge	18.428	68.288	204.058	—	—	3.575	68.288	207.633
Boekweit	654	11.413	8.806	—	—	—	11.413	8.806
Mais	6.463	260.822	280.767	—	32.776	44.623	293.598	325.390
Gerst	922	58.476	125.633	—	3.158	22.532	61.634	148.165
Haver	8.043	52.124	82.613	—	150	81	52.274	82.694
Lijnzaad	6.672	69.105	106.880	1.290	19.740	37.690	88.845	144.570
Lijnkoek	3.378	94.002	79.875	—	—	700	94.002	80.575
Tarwemeel	1.713	38.275	105.876	547	7.314	10.430	45.589	116.306
Andere meelsoorten	—	3.137	3.366	—	—	—	3.137	3.366

Reeds eenige weken is dit nu het geval en veel gerst werd deze week naar Deutsche havens verscheept, evenals trouwens naar Scandinavië.

Veel grooter echter waren uit Noord-Amerika de verschepingen van haver, die een in dit seizoen tot nog toe ongekenden omvang aannamen. Zeer veel spoedige haver is den laatsten tijd gekocht in Nederland en Duitschland en meer dan de helft der verscheepte hoeveelheid dezer week was daarheen bestemd. Ook naar Britsche havens werd veel haver verscheept, doch deze verschepingen betroffen in mindere mate recente inkoop, want reeds enkele weken is in Engeland de vraag naar haver verminderd.

SUIKER.

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per Aug.	Londen			New York 960 Centrifugals
		Tates Cubes No. 1	White Java's f.o.b. per Mei/Juni	Cuba's 96° c.l.f. Juni	
25 Mei '25	kristalsuiker basis 99° f 19 $\frac{3}{4}$	Sh.	Sh.	Sh.	\$ cts.
18 „ '25	„ 19 $\frac{15}{16}$	35/3	15/4 $\frac{1}{2}$	12/6	4,33
25 „ '24	„ 24 $\frac{3}{8}$	44/-	20/6	20/-	5,28
25 „ '23	„ 36 $\frac{3}{8}$	71/-	29/-	31/6	8,28
4 Juli '14	ruwsuiker basis 88° f 11 $\frac{3}{32}$ 1) = f 14 $\frac{3}{32}$ basis 99°	18/-	—	—	3,26

1) Het verschil tusschen ruwsuiker 88° en kristalsuiker 99° is aan te nemen op f 3,— per 100 KG.

Deze week bleven de verschillende suikermarkten prijs-houdend gestemd.

In New York, waar de maanden op de termijnmarkt opgeschoven, waren de noteeringen als volgt:

Sp. C. Mei/ Juli/ Sept./ Dec./
Juli Sept. Dec. Jan.

Slot voorafgaande week	4.33	2.62	2.72	2.86	2.86
Opening verslagweek	4.33	2.61	2.70	2.82	2.83
Laagste noteering	4.27	2.58	2.64	2.78	2.79
Slot noteering verslagweek ..	4.33	2.73	2.87	2.90	2.91

De ontvangsten in de Atlantische havens der V.S. bedroegen deze week 68.000 tons, de versmeltingen 58.000 tons (tegen 62.000 tons in 1924) en de voorraden 213.000 tons.

In prompte Cubasuiker kwamen afdoeningen tot stand tot prijzen varieerend tusschen 2.56 en 2.53 c. & f. New York, terwijl voor Europa de noteeringen varieerden tusschen Sh. 12/7 $\frac{1}{2}$ en 12/4 $\frac{1}{2}$, tot welke prijzen het een en ander werd verkocht.

De Cubastatistiek is als volgt:

	1925	1924	1923
	Tons	Tons	Tons
Weekontvangsten 16 Mei '25	153.731	102.343	68.498
Tot. sedert 1 Dec. '24—16 Mei '25 ..	3.664.532	3.043.523	2.921.693
Aantal werkende fabrieken	104	53	19
Weekexport 16 Mei 1925	105.459	100.355	86.393
Totaal exp. 1 Jan.—16 Mei '25 ..	2.376.348	2.082.989	2.189.316
Totale voorraad op 16 Mei '25	1.288.184	960.484	733.277

In Duitschland wordt van officieele zijde de uitzaai van bietsuiker thans geraamd op 366.859 H.A. te beslaan tegen 352.655 H.A. in 1924.

De Zichtbare voorraden bedragen volgens Czarnikow:

	1925	1924	1923
	Tons	Tons	Tons
Duitschland 1 Apr. '25	618.000	737.000	774.000
Tsjechoslowakije 1 Mei '25 ..	407.000	268.000	200.000
Frankrijk 1 Mei '25	292.000	110.000	114.000
Nederland 1 Mrt. '25	160.000	106.000	163.000
België 1 Apr. '25	166.000	62.000	59.000
Engeland 1 Mei '25	311.000	417.000	306.000

Totaal (Europa) ..	1.954.000	1.700.000	1.616.000
V.S. Atlant. havens 20 Mei '25 ..	213.000	200.000	206.000
Cuba alle havens 16 Mei '25 ..	1.288.000	960.000	733.000

Totaal .. 3.455.000 2.860.000 2.555.000

Op Java raamt men den ditjarigen oogst op 35.000.000 picols. In de tweede hand kwamen de volgende afdoeningen tot stand:

Superieur Mei/Juni levering	f 10 $\frac{7}{8}$
„ Juni/Juli	„ 10 $\frac{5}{8}$ en f 10 $\frac{3}{8}$
No. 16 en hooger prompte levering	„ 9 $\frac{3}{8}$
„ 16 „ „ Juni tot September leve-	
ring tusschen	„ 8 $\frac{3}{4}$ en „ 8 $\frac{1}{2}$

Hier te lande opende de markt prijs-houdend en werd voor Mei en Augustus f 20.— en voor December f 19 $\frac{7}{8}$ betaald. Daarna brokkelden prijzen af om zich ten slotte weer wat te herstellen. De noteeringen luiden aan het slot:

Mei	f 19 $\frac{7}{8}$
Augustus	„ 19 $\frac{3}{4}$
December	„ 19 $\frac{3}{4}$

De omzet bedroeg deze week ongeveer 2500 tons.

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Béhrens & Sons, Manchester, d.d. 20 Mei 1925.

Prijzen van Amerikaansche katoen zijn sedert verleden Woensdag geleidelijk duurder geworden, toen alle posities beneden 12 d. noteerden en de loopende maand zelfs eens 11.72 d., het laagste punt van dit seizoen. Gisteren had de markt zich echter reeds weder zoover hersteld, dat de hoogste noteering voor de loopende maand 12.31 bedroeg. Hedenmorgen opent de markt weder 10 tot 15 punten hooger en is vast gestemd. Het is een feit, dat de algemeene

condities van den nieuwen oogst gunstig genoemd kunnen worden; mochten deze zoo blijven zoo kan men zeker, ook in verband met de grootere beplante oppervlakte, een flinken oogst verwachten. De verscheping van den ouden oogst vindt geregeld voortgang en ontvangsten in de havens en export blijven geregeld plaats hebben. Fluctuaties van Egyptische katoen hebben zich tusschen nauwere grenzen bewogen, doch verkoopen zijn slechts gering geweest.

Spinners van Amerikaansche garens maken een moeilijken tijd door. De vastere stemming van het ruwe materiaal brengt hogere prijzen mede, welke echter over het algemeen door koopers niet aanvaard worden. Fabrikanten van grovere nummers mule twist en weft hebben slechts weinig steun ondervonden, terwijl de weinige zaken in medium-nummers slechts iets boven de noteeringen van verleden Vrijdag mogelijk waren. In ringtwist zijn enkele flinke posten geboekt tegen iets betere prijzen in verband met de vastere katoenmarkt. Voor getwijnde garens bestaat slechts weinig belangstelling, zoowel voor het binnenland als voor export. De vraag naar Egyptische garens is slechts gering en beperkt zich slechts tot enkele kleine partijtjes. Over het algemeen zijn fabrikanten uitsluitend bezet met oude orders; zij produceeren liever wat minder dan hun garens op te slaan.

De doekmarkt is weer iets vaster, waardoor er meer vraag doorkomt. Enkele fabrikanten zijn over de verkoopen van deze week wel tevreden; wij gelooven, dat dit een gevolg is van een goeden onderstroom in zaken in stapels van enkele groote binnenlandsche firma's, die tot de conclusie zijn gekomen, dat prijzen thans gunstig zijn.

Speciaal shirtings en dhooties hebben hiervan geprofi-teerd, doch van een algemeen handel kan men nog niet spreken. De toon is wel wat optimistischer, maar varieert dagelijks in verband met de fluctuaties in katoenprijzen. In verband hiermede verwijzen wij naar de vorige week, toen de lagere katoenmarkt de afzijdigheid der overzeesche koopers nog meer deed toenemen, terwijl wij nu, in verband met de hogere katoenprijzen van thans, die week als een goede koopweek mogen beschouwen. Zoo varieert de markt van week tot week, hoewel het algemeen vertrouwen langzamerhand wel wat grooter begint te worden en men algemeen aan vastere prijzen begint te gelooven.

13 Mei 20 Mei Oost. koersen. 12 Mei 19 Mei

Liverpoolnoteeringen. T.T. op Br. Indië $1\frac{5}{8}$ $1\frac{5}{8}$
 F.G.F. Sakellaris 30,— 29,35 T.T. op Hongkong $2\frac{2}{3}$ $2\frac{2}{3}$
 G.F. No. 1 Omra 8,85 9,35 T.T. op Shanghai $3\frac{0}{8}$ $3\frac{0}{8}$

Noteering voor Loco-Katoen.
 (Middling Uplands:)

	22 Mei 1925	15 Mei 1925	8 Mei 1925	23 Mei 1924	23 Mei 1923
New York voor Middling ...	23,50 c	22,30 c	23,35 c	32,35 c	28,65 c
New Orleans voor Middling	23,60 c	22,70 c	23,50 c	30,70 c	27,— c
Liverpool voor Middling ...	12,84 d	12,36 d	12,62 d	18,11 d*	14,94 d*

*) Voor fully middling ouden Standaard.

Ontvangsten in- en uitvoeren van Amerikaansche havens.
 (In duizendtallen balen).

	1 Aug. '24 tot 15 Mei '25	Overeenkomstige periode	
		1923-'24	1922-'23
Ontvangsten Gulf-Havens.	9076	6497	5552
Atlant. Havens			
Uitvoer naar Gr. Brittannië	2412	1571	1237
" "t Vasteland etc.	4174	3071	2554
" " Japan ...	849	568	578

Voorraden.
 (In duizendtallen balen).

	15 Mei '25	Overeenkomstig tijdstip	
		1924	1923
Amerik. havens	630	398	406
Binnenland	416	384	501
New York	175	67	86
New Orleans	151	115	102
Liverpool	642	283	314

KOFFIE.

Viel in het vorig bericht te gewagen van eene sterke daling, gevolgd door eene belangrijke stijging, ditmaal kan over de afgelopen week vermeld worden, dat onze termijnmarkt schommelingen heeft vertoond van een omvang, zooals wel hoogst zelden in zoo kort tijdsverloop is gezien.

Het begon met eene daling van 2 en 3 ct. op Woensdag 20 dezér. Deze teruggang werd veroorzaakt door een gerucht, dat de zich op het oogenblik in Amerika bevindende Braziliaansche Commissie voor financieele aangelegenheden van plan zou zijn om het Gouvernement van Sao Paulo aan te bevelen om de actie tot steun der koffieprijzen te staken. Merkwaaardigerwijze had dit bericht, dat uit New York kwam, aldaar echter bijna geen invloed en den volgende dag was die markt zelfs 65 à 90 punten hooger, hoofdzakelijk naar aanleiding van verhoogde aanbiedingen uit Brazilië. Daar de New Yorksche markt ook op Hemelvaartsdag (21 Mei) open was, waren hier op Vrijdag 22 Mei des morgens wederom nieuwe slotnoteeringen uit New York ontvangen, welke eene nieuwe stijging aantoonde van niet minder dan 130 à 170 punten. Het gevolg van een en ander was, dat Vrijdagochtend de termijnnoteeringen alhier ruim 4 à 5 ct. stegen boven die van Woensdag namiddag, doch Vrijdag namiddag zakten zij weder iets in evenals op Zaterdag en Maandag, om Dinsdag ochtend wederom $1\frac{1}{2}$ à $1\frac{3}{4}$ ct. te stijgen in navolging van New York, welke markt 80 à 100 punten hooger afkwam.

Zoals reeds hierboven gezegd, is de loop der prijzen aan de New Yorksche markt, die op het oogenblik den toon aangeeft, hoofdzakelijk het gevolg van de beweging der kost- en vrachtnoteeringen voor Rio en Santos Koffie uit Brazilië. Zoo waren deze bijv. op 22 dezér voor Rio ongeveer 7/- hooger dan den vorigen werkdag op 20 dezér, en voor Santos was de stijging dien dag bij verschillende afladers niet veel minder. Op het oogenblik zijn de kost- en vrachtofferten van goed beschreven Superior Santos, prompte verscheping, ongeveer 102/- à 105/- per cvt. en van dito Prime ongeveer 106/- à 109/-, terwijl die van Rio type New York 7 met beschrijving, prompte verscheping, zijn 89/- en voor latere verscheping 84/- à 87/-, naar gelang van den verschepingstermijn.

Ook uit Indië waren de prijzen van Robusta op aflading hooger, hoewel bij verschillende afladers een belangrijk onderscheid in de prijzen voorkwam. Het schijnt dat de toestand aan de Indische markt op het oogenblik buitengewoon onzeker is, want alleen daaruit valt te verklaren, dat tusschen de noteeringen van den eenen en den anderen aflader op denzelfden dag verschillen voorkwamen van 3 à 4 ct. en soms zelfs van nog meer. Tot directe importzaken kwam het, voor zoover is na te gaan, niet en de tweede hand, die in het begin van de vorige week vrij ruim met aanbod aan de markt was, hield zich ditmaal geheel teruggetrokken. Op het oogenblik komen de noteeringen uit Indië ongeveer uit op:

Palemb. Robusta, telquel, Mei/Juni verscheping $48\frac{1}{2}$ à 49 ct.
 " " " Juni/Juli " $47\frac{1}{2}$ à 48 "
 " " " Aug./Oct. " $45\frac{1}{2}$ à $46\frac{1}{2}$ "

alles cif, uitgeleverd gewicht, netto contant.

Van de loco markt valt nog altijd niet veel goeds te berichten. De afzet blijft slecht en de geweldige prijsschommelingen van de laatste dagen zijn, zooals begrijpelijk is, niet geschikt om hierin verbetering te brengen. Eerst in een rustige markt is een terugkeer van het zoo hevig geschokte vertrouwen te verwachten.

De termijnnoteeringen waren aan de ochtend-call te:

Rotterdam (Santos-contract) basis Good				Amsterd. (Gemengd contract) basis Santos Good				
	Mei	Sept.	Dec.	Mrt.	Mei	Sept.	Dec.	Mrt.
26 Mei	48	$46\frac{1}{2}$	$44\frac{1}{2}$	$43\frac{1}{8}$	$47\frac{1}{2}$	$44\frac{3}{4}$	$42\frac{3}{8}$	$41\frac{1}{8}$
19 "	$44\frac{7}{8}$	44	$42\frac{1}{8}$	$41\frac{1}{8}$	45	$42\frac{1}{8}$	40	$38\frac{1}{2}$
12 "	$46\frac{1}{2}$	$42\frac{1}{2}$	$40\frac{1}{2}$	$39\frac{3}{8}$	$45\frac{1}{2}$	$40\frac{3}{8}$	$38\frac{3}{8}$	$37\frac{1}{2}$
5 "	$50\frac{1}{2}$	$46\frac{1}{8}$	$44\frac{1}{2}$	$43\frac{5}{8}$	$48\frac{1}{8}$	$44\frac{1}{4}$	$42\frac{1}{4}$	$41\frac{1}{8}$

De slot-noteeringen te New York van het aldaar geldende gemengd contract (basis Rio No. 7) waren:

	Mei	Sept.	Dec.	Mrt.
25 Mei	—	\$ 16,25	\$ 15,35	\$ 14,85
18 "	16,60	" 14,15	" 13,66	" 13,18
11 "	15,97	" 13,50	" 13,—	" 12,48
4 "	17,60	" 15,35	" 14,78	" 14,28

Rotterdam, 26 Mei 1925.

(Mededeeling van de Vereeniging voor den Goederenhandel te Rotterdam.)

Ontvangsten uit het binnenland van Brazilië in Balen.

Data	te Rio		te Santos	
	Afgelopen week	Sedert 1 Juli	Afgelopen week	Sedert 1 Juli
23 Mei 1925	14.000	2.984.000	62.000	8.768.000
23 Mei 1924	52.000	3.288.000	213.000	9.256.000

COPRA.

De markt blijft vast gestemd. Over het algemeen wordt er meer Cebu en Zuidzee Copra aangeboden. Tot nu toe echter is er ook voor deze soorten voldoende vraag. Zuid-Europa kocht in de afgelopen week flinke posten.

De noteringen zijn:

Nederl.-Ind. f.m.s. copra stoomend ..	f 36¼
" " " " Mei afl.	" 36¼
" " " " Juni "	" 35¾
" " " " Juli "	" 35¼

25 Mei 1925.

THEE.

Londen zond in de afgelopen week andermaal hogere prijzen, waarin dit keer alle soorten, ook de ordinairé kwaliteiten, deelden. Toch bleef de stemming voornamelijk vaster voor de midden- en betere kwaliteiten, die ½ tot 1 d. per lb. konden rijzen.

De maandcijfers van de Board of Trade over April geven voor het Vereenigd Koninkrijk gunstige statistieken te zien. Zeer opvallend is daarbij de sterke vermindering van de voorraden in entrepot op ultimo April ten opzichte van een maand geleden, vooral als men die cijfers vergelijkt met de overeenkomstige cijfers van verleden jaar. In April 1925 zijn die voorraden teruggegaan van 231,5 miljoen lbs. tot 217,1 miljoen lbs., dus met bijna 14,5 miljoen lbs., terwijl in 1924 die voorraad met slechts iets meer dan 3 miljoen lbs. terugliep. Toch blijven die voorraden op ultimo April 1925 nog 29 miljoen lbs. boven die van verleden jaar op hetzelfde tijdstip. Uiteraard is die vermindering een gevolg van zooveel kleinere aanvoeren dan afleveringen in April. De totale aanvoeren blijven echter met een cijfer van 24,3 miljoen lbs. nog bijna 3 miljoen lbs. ten achter bij die van April 1924. Anderzijds zijn de invoeren tot gebruik met een hoeveelheid van 31 miljoen lbs. ruim 8 miljoen lbs. hoger dan verleden jaar, toen echter dit cijfer gedrukt werd door de op handen zijnde verlaging der invoerrechten. De uitvoeren in April blijven met een cijfer van 5,8 miljoen lbs. nog ruim 1 miljoen lbs. beneden dat van verleden jaar, toen er ten gevolge van de op handen zijnde verhoging van rechten in Nederland, veel thee van Engeland hierheen werd uitgevoerd.

Amsterdam, 25 Mei.

STEENKOLEN.

De vraag naar kolen wordt door de voortdurende prijsverlagingen van den laatsten tijd geregeld grooter. Afnemers, die reeds tot een andere wijze van stoomverwarming waren overgegaan, keeren reeds tot hun oude liefde terug, daar geen equivalent van kolen zoo zeer in prijs teruggegaan is gedurende de laatste paar jaar als kolen. Het gevolg is geweest, dat er een kleine verstijwing zichtbaar wordt en wij zouden ons niet verwonderen, wanneer in afzienbaren tijd de prijzen een geleidelijke verhoging zouden ondergaan.

De prijzen zijn:

Northumberland Ongezeefde	f 11,50
Durham Ongezeefde	" 12,25
Cardiff Ongezeefde	" 15,25
Schotsche Gezeefde	" 10,80
Yorkshire Gewasschen Doubles	" 12,50
Westfaalsche Vetsfönder	" 13,—
" Vetsstukken	" 15,25
" Smeenootjes	" 14,75
" Gasvlamfönder	" 12,90
" Gietcokes	" 17,—

alles per ton van 1000 KG., franco station Rotterdam/Amsterdam.

Westfaalsche bunkercolen f.o.b. Rotterdam/Amsterdam f 11,—. Markt prijshoudend.
Rotterdam, 26 Mei 1925.

**VERKEERSWEZEN.
VRACHTENMARKT.**

De graanvrachtenmarkt van Amerika vertoonde, behalve eenige afsluitingen in havén van Montreal, geen verandering. Per Mei werd van deze haven afgesloten naar de Antwerpen/Hamburg range op basis van 14½ cents graan, en 17 cents haver en voor cancelling tot 15 Juni werden verschillende afsluitingen gedaan voor volle ladingen haver tegen 16½ cents met in sommige gevallen een bijlading graan tegen 14 cents. Van de Northern Range was wederom niets te doen, terwijl de Gulf slechts zeer weinig verbetering vertoont; een prompte boot werd afgesloten van New Orleans naar Piraeus tegen 21 cents.

Van de North Pacific werden iets meer zaken gedaan en er werd afgesloten per Augustus/September tegen 35/- ter-

wijl voor September tegen hetzelfde cijfer kan worden gesloten. Voor Juni belading werd een lading gerst afgesloten tegen 33/-. Voor lumber wordt nog tonnage gezocht naar Australische havens tegen \$ 14 per Juni/Juli en Juli/Augustus.

De kolenmarkt van Amerika gaf ook iets meer zaken te zien, doch Rio was slechts de eenige richting waarheen werd afgesloten. Er werd voor prompte belading \$ 3,70 betaald en \$ 3,75 voor begin Juni belading.

De suikerafsluitingen van West-Indië gaan nog steeds voort en van Cuba werd afgesloten tegen 17/- tot 17/9 naar gelang van grootte voor booten van 500 tot 9500 tons, begin Juni/begin Juli belading naar U.K./Continent. Per Mei/Juni werd eveneens naar Marseille afgesloten en wel tegen een vracht van 19/6.

Van de River Plate vonden deze week slechts weinig afsluitingen plaats. De vraag was gering en de vrachten vertoonden een verdere daling. Van Up River werd tegen het einde der week slechts 16/- betaald.

Van de salpeter-vrachtenmarkt kan nog geen algemeene verbetering worden bericht. Er bestaat nog geen vraag en er wordt geen opleving verwacht vóór het einde dezer maand als de prijzen voor de salpeter worden vastgesteld.

Ook van de Oostelijke markten valt geen verbetering te vermelden. Van Wladiwostock wordt ruimte aangeboden naar Hull/Rotterdam/Hamburg tegen 20/-, doch zonder succes. Van Dalny werd afgesloten tegen de lage vracht van 20/- voor Juli/Augustus naar Rotterdam/Hamburg. In olie is de door de rederij gevorderde vracht van 85/- niet te bedingen en bevrachters zouden misschien kunnen afsluiten tegen 50/-, welke vracht echter door de reeders wordt geweigerd. Van Australië vallen geen afsluitingen te vermelden.

Van Java werd afgesloten naar Bombay tegen 15/- per Juli en naar Odessa tegen 26/6 per begin Juli. Van Burmah bestaat geen vraag naar booten voor volle ladingen, doch er werd parcel ruimte afgesloten naar Hamburg voor begin Juni belading tegen de lage vracht van 20/-.

Van Indië is weinig te doen op d.w. basis en de vracht is gevallen tot 19/-, welke vracht werd geaccepteerd door een begin Juni boot. Van de Madraskust werd een aantal parcels gedaan naar Marseille/Continent op basis van 22/6, Mei en Juni. In manganese werd afgesloten naar de Noordelijke Staten tegen 22/3 per Juli.

Van Zuid-Afrika werd een aantal kleine booten genomen voor maïs per September/October naar U.K./Continent tegen 26/3 tot 27/- naar gelang van grootte. In kolen werd afgesloten Durban/Singapore tegen 10/6 met de optie Batavia tegen 10/- Juni/Juli.

De markt van de Donau was vast en er was tamelijk veel vraag. Grote booten accepteerden 17/- basis Continent met de optie Denemarken tegen 1/6 extra, maar handige booten geeft men de voorkeur en hiervoor werd 17/6 betaald. Verschillende ladingen veekoeken werden gedaan naar Denemarken tegen 14/6 basis één-loshaven.

Ook van de Middellandsche Zee werden veel ertsafsluitingen gedaan, doch de vrachten bleven onveranderd. De voornaamste afsluitingen zijn Hornillo Bay/Rotterdam 5/3, Almeria/Rotterdam 5/3, Algiers/Middlesboro 8/-. Naar de Vereenigde Staten werd een 7500 tonner gedaan van Talanta Channel naar Philadelphia of Baltimore tegen 8/9.

De kolenvrachtenmarkt van Engeland blijft onveranderd en de vrachten vertoonden geen verbetering. Van Zuid-Wales werd afgesloten: Rouaan 3/6, Lissabon 7/6, Genua 8/7½, Las Palmas 8/6, Buenos Aires 15/-, terwijl de afsluitingen van de Oostkust de volgende zijn: Helsingfors 5/6, Hamburg 4/, Antwerpen 2/7½, Gibraltar, Genua 8/9, Alexandrië 11/-, Las Palmas 8/3.

RIJNVAART.

Week van 17 t/m. 23 Mei 1925.

De aanvoeren van zeezijde, hoofdzakelijk erts, waren zeer levendig. Bij zeer veel vraag bleef de beschikbare Rijnruimte voortdurend schaarsch.

De ertsvrachten, welke in het begin der week resp. f 0,37½ en f 0,47½ met ¼ en ½ lostijd per last bedroegen, liepen successievelijk op tot f 0,60/f 0,70 met ¼ en ½ lostijd.

De vracht voor ruwe producten naar Mannheim bedroeg gemiddeld f 1/f 1,10 per last met verkorten lostijd.

Het sleeploon bedroeg in het begin der week 30 cts. tarief en liep successievelijk op tot 45 cts. tarief in het laatst der week.

De waterstand, zoowel naar den Boven- als naar den Benedenrijn bleef onveranderd gunstig.

In den toestand in de Ruhr trad nog geen verbetering in; deze bleef stationnair.